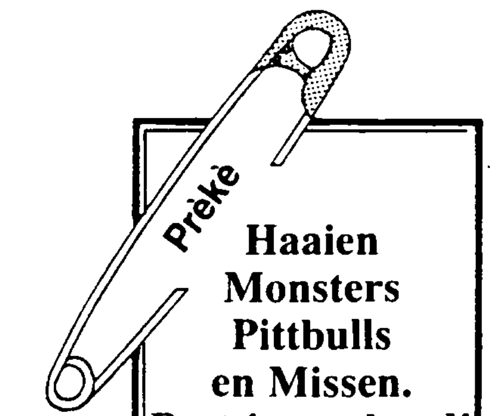

JOPIE ABRAHAM ...zetel...

Haaien Monsters Pittbulls en Missen. Prettig weekend!

107E JAARGANG — NO.: 208 ZATERDAG 8 SEPTEMBER 1990

AMIGOE

VS WAARSCHUWEN IRAQ

Rode Kruis krijgt geen toestemming voor hulp aan "gasten"

Top in teken van Golfcrisis

HELSINKI - De Amerikaanse president George Bush is vanmorgen in de Finse hoofdstad Helsinki aangekomen voor een haastig inelkaar gezette ontmoeting met zijn Sovjet-ambtgenoot Michail Gorbatsjov. Verwacht wordt dat de top zich voornamelijk zal concentreren op de Golfcrisis. Bush zal de Sovjet-president zondag ontmoeten. Voor de ontmoeting is vijf uur uitgetrokken. Ondertussen heeft het Rode Kruis nul op zij request gekregen voor wat betreft de verzorging van de buitenlandse 'gasten' van Iraq in Iraq en Kuwayt. Washington op zijn beurt heeft Baghdad gewaarschuwd zijn toevucht niet te nemen tot terroristische aanvallen tegen Amerikaanse doeleinden. De Sovjet-minister van Buitenlandse zaken Edoeard Sjevardnadze is bereid naar Baghdad te gaan als dit een vreedzame oplossing van de Golfcrisis ten goede komt.

Bush maakte vandaag zijn eerste internationale vlucht met de nieuwe Boeing 747, Airforce One, het presidentiële vliegtuig. Op het vliegveld van Helsinki werden hij en zijn vrouw Barbara verwelkomd door de Finse president Mauno Koivisto. Deze bood Barbara bush een bosje bloemen aan.

Helikopters van de veiligheidsdienst cirkelden boven de luchthaven en geuniformeerde politie was te vinden langs de belangrijke toegangsweg naar het presidentieel paleis in Helsinki. Gewapende politie post op het dak van het paleis en met stadsbussen is de omgeving rondom het gebouw afgezet.

President Bush zei vrijdag vlak voor zijn vertrek naar Finland dat hij met Gorbatsjov een groot aantal samenwerkingsmogelijkheden in de Golfcrisis zal bespreken, maar dat hij de Sovjet-president niet zal vragen troepen naar de Golf te sturen. Eerder vrijdag had een hoge functionaris van het Witte Huis meegedeeld dat in het overleg tussen beide leiders waarschijnlijk ook de kwestie van stationering van Sovjettroepen in de Golfregio aan de orde zou komen, om op die manier duidelijk aan te tonen dat er internationaal weerstand bestaat tegen de Iraakse bezetting van Kuwayt.

De Verenigde Staten houden alle mogelijkheden open bij dit topoverleg over de crisis in de Golf. Minister Sjevardnadze van Buitenlandse zaken verklaarde in Tokyo dat Gorbatsjov en Bush zullen praten over een vreedzame, en niet-militaire oplossing voor het conflict in de Golf. Zijn Amerikaanse collega James Baker zei tijdens zijn bezoek aan Saudiarabia echter nadrukkelijk dat de VS "geen enkele mogelijkheid uitsluiten".

TEGENHOUDEN

De top zondag is wat de VS betreft vooral bedoeld om de Iraakse president Saddam Husayn te laten zien dat beide grootmachten eendrachtig tegen hem zijn en dat zij samen zeker willen stellen dat de sancties van de Verenigde Naties tegen Baghdad gehandhaafd worden. Marlin Fitzwater, de woordvoerder van het Witte Huis, zei het als volgt: "Ik zou zeggen dat wij vooral verwachten ... de eenheid tussen beide supermachten aan te tonen en te laten zien dat zij het gemeenschappelijke doel onderschrijven dat Saddam Husayn tegengehouden moet worden".

Sjevardnadze merkte nog op dat "als deze crisis voor het einde van de koude oorlog was uitgebroken, wij nu onze raketten in stelling zouden brengen. Dan zou het Derde Wereldoorlog zijn geworden". Deze derde top tussen beide leiders binnen een jaar zal een groot beroep doen op de persoonlijke band die tijdens de voorgaande topbesprekingen op Malta en in Washington gegroeid is daar de VS en de SU nogal verschillen in hun benadering van de crisis in de Golf.

Zo heeft Gorbatsjov zich terughoudend uitgelaten over de grootscheepse militaire operatie van de VS in de Golf en gezegd dat hij hoopt dat de Amerikanen na de crisis weer vertrekken. Baker kondigde deze week juist aan dat de troepen wellicht veel langer in de Golf blijven om Saddam Husayn in te tomen.

De VS zijn op hun beurt weer niet erg enthousiast over de aanwezigheid van zo'n kleine tweehonderd militaire adviseurs van de SU in Iraq. Sjevardnadze maakte vrijdag bekend dat Moskou probeert de adviseurs terug te halen.

De Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken, James Baker, die zich bij zijn president Bush in Helsinki voegt, heeft vandaag (zaterdag) in de Egyptische havenstad Alexandrië eerst nog een onderhoud gehad met de president van Egypte, Hosni Mubarak, over de Golfcrisis en de handelsboycot tegen Iraq. Bakers bezoek aan Egypte vormde de afsluiting van zijn rondreis door het Midden-Oosten. Een toer waarin hij miljarden dollars steun toegezegd heeft gekregen van de heersers in Saudiarabie en van de verbannen regering van Kuwayt.

Yasir Arafat, de leider van de Palestijnse Bevrijdingsorganisatie (PLO), heeft vrijdagavond in Tunis gezegd dat Sovjetleider Gorbatsjov president Bush tijdens de top zondag zal meedelen dat Moskou ongerust is over het feit dat de Amerikanen Kruisraketten, die eerst in Europa gestationeerd waren, hebben overgebracht naar het Midden-Oosten. Volgens Arafat "is er een nieuw onderwerp opgekomen: dat van de aanwezigheid van Amerikaanse Kruisraketten niet ver van de SU". Het Sovjetleger zou al hebben laten weten "dat het tegen de stationering van deze raketten is", vertelde de PLO-leider na afloop van een gesprek met Europarlementariërs.

RK:GEEN AKKOORD

Iraq staat het Internationale comite van het Rode Kruis (ICRC) niet toe de duizenden buitenlanders in dat land en in Kuwayt te helpen. Dit heeft de voorzitter van het ICRC, Cornelio Sommaruga, vrijdag in Genève meegedeeld. Een overeenkomst tussen Baghdad en het ICRC over mogelijke humanitaire hulp aan alle door de Golfcrisis getroffen burgers ging op het laatste moment niet door, zo zei Sommaruga bij zijn terugkeer van een week durende rondreis langs Amman, Baghdad en Teheran. Sommaruga zei dat het Internationale comite van het Rode Kruis zich bereid had

Vervolg op pagina 8

■ HELSINKI - *President George Bush legde vanmorgen bij aankomst op het vliegveld van Helsinki een korte verklaring af. Met naast zich zijn echtgenote Barbara Bush (links) en aan de andere kant het Finse presidentiële echtpaar Mauno Koivisto en Tellervo Koivisto. Op de achtergrond ziet men het nieuwe presidentiele vliegtuig Air Force One. De bloemenruiker die Barbara Bush in haar hand heeft kreeg zij van de Finse president.*

Indische bewoners van Jordaans kamp

■ *SHAALAN 1 - Vluchtelingen uit India staan in de rij voor voedsel in het improvisorisch ingerichte kamp van Shaalan aan de grens van Iraq en Jordanië. Zij zijn gevlucht uit Kuwayt en Iraq en wachten op transport naar India.*

(AFP-satellietfoto)

In Colombia:

Opnieuw aanslag op olieleiding

BOGOTA - Linkse opstandelingen hebben vrijdag voor de tweede keer binnen drie dagen de belangrijkste oliepijpleiding van Colombia opgeblazen. Het staatsbedrijf Ecopetrol schat dat de leiding ten minste tot zondag buiten werking zal zijn.

Verzetsstrijders van het Nationaal Bevrijdingsleger (ELN) bliezen de Cano Limon-Covenas-leiding op bij Cubara, driehonderd kilometer ten noordoosten van Bogota, aldus een woordvoerder van Ecopetrol. Deze aanslag, de vijftiende dit jaar, vond plaats op zeventig kilometer van de vorige.

Bush: veel staat op spel

HELSINKI - In een verklaring op de luchthaven van Helsinki zei president George Bush van de Verenigde Staten er zeker van te zijn dat "wij het gevaar kunnen keren dat (de Iraakse leider) Saddam Husayn heeft bewerkstelligd". Volgens Bush staat met de top veel op het spel.

"Er is voor de wereld veel te winnen. Als de landen blijven samenwerken in het isoleren van Iraq zodat Saddam Husayn geen voordelen van zijn agressie heeft, zetten wij de hoeksteen voor een internationale orde die vreedzamer stabieler en veiliger is dan tot nu toe ervaren". Volgens de Amerikaanse president heeft de wereldwijde veroordeling van de Iraakse invasie al laten zien dat er veel is veranderd. "Hier in Helsinki zullen president Gorbatsjov en ik hopelijk wederzijds onze houding versterken tegen de ongerechtvaardige daad van agressie".

Pond en goud gedaald

Dollar stijgt

AMSTERDAM - De koers van de Amerikaanse dollar is vrijdag met bijna één cent gestegen. Op de wisselmarkt in Amsterdam werd bij het slot van de handel een koers genoteerd van Nf 1,7625 tegen een slotkoers van Nf 1,7545 op donderdag.

De koerswinst was vooral te danken aan de publicatie van de Amerikaanse werkloosheidscijfers.

De cijfers over augustus vielen de valutamarkten iets tegen. Het werkloosheidspercentage steeg van 5,5 tot 5,6 en de banengroei was geringer dan verwacht. Daar stond echter tegenover dat de ontwikkeling van de werkgelegenheid in juli veel minder ongunstig was dan eerder opgegeven. Daaraan werd meer waarde gehecht, waardoor de dollarkoers verder omhoog ging met ongeveer een halve cent. Handelaren concludeerden namelijk dat de "FED" de rente toch niet zo snel omlaag zal brengen.

De koers van het **pond sterling** ging vrijdag omlaag. Bij het slot van de handel in Amsterdam lag de koers op Nf 3,3380 tegen een slotkoers van Nf 3,3420 op de voorgaande dag. Het pond moest achteruit na een ontkenning van de Britse minister van Financiën, John Major, dat het Verenigd Koninkrijk dit weekeinde toe zou treden tot het Europese Monetaire systeem (EMS). De **goudprijs** op de markt van Zürich sloot op 387,25 dollar per ounce tegenover een slot van 390,10 dollar op donderdag.

De AMIGOE en NAPA willen zich deze maand introduceren bij degenen die nog niet geabonneerd zijn op deze krant. In verband hiermee ontvangt U 4 weken lang op zaterdag de Amigoe met bijlage Napa gratis in de bus. Mocht U inlichtingen wensen omtrent een abonnement, dan kunt U Districo bellen op telefoonnummer 370503 of de Amigoe op telefoonnummer 672000.

Dochter benoemd

ATHENE - Premier Constantine Mitsotakis van Griekenland zal zijn dochter benoemen tot ondersecretaris in zijn bureau, een functie met ministeriële rang.

Dit heeft een regeringswoordvoerder vrijdag bekendgemaakt. Dora Bakoyannis, vele jaren een naaste politieke medewerker van haar vader, zal deze maand worden beëdigd. Haar echtgenote, die zitting had in het Griekse parlement, werd vorig jaar september in Athene vermoord door de terreurorganisatie November 17. Afgelopen april won Bakoyannis zijn vacant gewordenparlementszetel.

Vangst in Miami:

Miljoenen aan gestolen Britse waardepapieren

MIAMI - De Amerikaanse douane in Miami heeft een groot aantal gestolen Britse waardepapieren in beslag genomen.

De obligaties met een waarde van bijna 120 miljoen dollar waren verborgen aan boord van een vrachtvliegtuig met bestemming Peru. Dit hebben douanefunctionarissen vrijdag bekendgemaakt. Er zijn nog geen arrestaties verricht. De obligaties, die verborgen waren in twee telefoonboeken van de stad Miami, zijn onderdeel van een reusachtige diefstal van dergelijke papieren in mei in Londen. Toen werd er voor bijna een half miljard dollar aan waardepapieren gestolen. In totaal zijn al veertien mensen aangehouden in verband met deze zaak.

OVER DUITSE LEGER

Bonn:ongekende,obscene aanval op eer

Chili distantieert zich van Pinochet

SANTIAGO - De Chileense regering van president Patricio Aylwin heeft zich vrijdag duidelijke gedistantieerd van de geringschattende uitlatingen van de voormalige president en huidige militaire leider Augusto Pinochet over de Duitse krijgsmacht. De opmerkingen van Pinochet "gaven op geen enkele wijze" de mening van de regering weer, aldus de woordvoerder van de president, Enrique Correa.

In Bonn waren de uitspraken van de Chileense legerleider in de Rotary-club van Santiago met ontstemming ontvangen. Generaal Pinochet noemde de Bundeswehr donderdag in een geïmproviseerde toespraak een leger van drugsgebruikers, homosexuelen en vakbondsleden. Hij sprak daarbij zijn zorg uit over een soortgelijke ontwikkeling in het Chileense leger.

De Westduitse regering wees de uitspraken van Pinochet donderdag in scherpe bewoordingen van de hand. Volgens Bonn gaat het om "een ongekende, niet alleen wat betreft woordgebruik, obscene aanval op eer, inzet en plichtsbesef van de Duitse soldaten", aldus een officiële reactie.

Ir Cijntje uit bezorgdheid wiskundeonderwijs:

''Taalprobleem mag geen rekenprobleem worden''

WILLEMSTAD — "We moeten ons realiseren dat een van de sterkste kanten van het Antilliaanse onderwijs het rekenonderwijs is. En juist in dit vak is in de kwaliteit een dalende tendens waar te nemen. Hier op de Antillen hebben we al de nodige problemen met de Nederlandse taal. Laten we daarom oppassen dat naast het taalprobleem niet ook nog een rekenprobleem gecreëerd wordt."

GILBERT CIJNTJE

Aan het woord is ir Gilbert Cijntje, docent wiskunde en computerkunde aan de Universiteit van de Nederlandse Antillen (UNA). Hij uit zijn bezorgdheid over de toekomst van het wiskundeonderwijs op de Nederlandse Antillen. De taal heeft zo'n grote invloed gekregen binnen het vak wiskunde, dat er gauw iets ondernomen moet worden. "De meeste mensen denken dat taal- en rekenonderwijs naast elkaar staan en geen enkele band hebben met elkaar."

En daar zit volgens de rekenmeester nu net de fout. Naar zijn idee zijn de beleidsmakers en de ouders niet op de hoogte van de ontwikkelingen in het wiskundeonderwijs. Ontwikkelingen die het laatste decennium nogal wat veranderd hebben aan de aard van het vak wiskunde.

Om het probleem goed te kunnen analyseren moeten allereerst de veranderingen binnen het wiskundeonderwijs van de afgelopen jaren uiteengezet worden.

Vroeger lag het accent bij het reken- en het wiskundeonderwijs op de mechanische (theoretische) kant van het vak. De opvattingen daarover binnen het onderwijzend kader verschilden nogal. Bij steeds meer leerkrachten begon het idee post te vatten hoe de wiskunde te gebruiken in relatie tot de andere vakgebieden. "Dus niet wiskunde óm de wiskunde te onderwijzen, maar wiskunde in een breder perspectief plaatsen", zegt Cijntje.

PRAKTISCHE WISKUNDE

"Probleemgericht te werk gaan dus", Cijntje legt uit wat hij bedoelt. "In het onderwijs moet je de kinderen bepaalde probleemstellingen uit de praktijk, het dagelijks leven, voorleggen en die moeten zij met behulp van rekenen, wiskunde en logisch denken etc. oplossen. Op die manier moeten de genoemde aspecten die bij de wiskunde aan de orde zijn, onderwezen worden. En niet op de 'mechanistische' wijze van uit je hoofd leren."

Jaren geleden bestond het wiskundeaanbod uit wiskunde 1 en 2. Wiskunde 1 behandelde de analyse van de wiskunde. Maar iemand die daarna economie of sociologie ging studeren, kon niet zijn kennis niet overweg, omdat hij alleen maar gewend was y en x, integreren en wat al niet meer te denken. Echter in de praktijk kan je daarmee niet meer terecht.

Een jaar of vijf geleden is op Curaçao een nieuw systeem ingevoerd. De zogenaamde wiskunde A en B. Wiskunde A heeft het karakter van de toegepaste wiskunde, probleemgerichte wiskunde. In 1987 is voor het eerst eindexamen in wiskunde 'nieuwe stijl' gedaan. Dat is een van de grootste veranderingen geweest binnen het wiskunde onderwijs. Wiskunde B is eigenlijk de oude wiskunde gebleven.

GEVOLGEN

Wat heeft deze verandering nu voor gevolgen gehad voor de wiskunde op Curaçao in het bijzonder en de Antillen in het algemeen?

"Enerzijds is het een hele positieve verandering, want het vak wiskunde is meer gaan leven. Ook voor de studenten. Anderzijds zijn er met die ontwikkelingen ook wat gevaren in het vak geslopen." Cijntje signaleert drie factoren die naar zijn idee de oorzaken zijn van de 'verloedering' van het exacte vak.

"Eerstens zijn de docenten niet volledig voorbereid op de nieuwe taak. In het verleden zijn er wel bijscholingscursussen geweest om onderdelen als statistiek en computerkunde, waar de docenten over het algemeen zwak in zijn of nooit in geschoold zijn, bij te schaven. Echter deze bijscholingsprojecten waren louter incidenteel."

TAAL

"Een ander punt is de rol van de taal in de wiskunde. Als je het examen van nu en dat van jaren geleden naast elkaar legt, dan is het onderscheid het beste aan te geven met het aantal bladzijden die het examen beslaat." zegt Cijntje. Het huidige examen beslaat vijf bladzijden terwijl het oude op een vel afgedrukt stond.

Op de Antillen hebben we al grote problemen met de taal, en als je ook nog dat aspect erbij gaat nemen, dan blijkt dat het voor de Antilliaanse leerlingen extra moeilijk wordt. De wiskunde is taalgevoelig geworden. Dit in tegenstelling tot de oude wiskunde waarbij men een eigen taal heeft ontwikkeld van x en y, functies, differentiëren en noem maar op.

"Tegenwoordig moet je tekstanalyse kunnen toepassen wil je een opdracht kunnen maken. En als je dat niet kunt dan ben je weg. Dan beheers je misschien wel wiskunde, maar dan begrijp je het probleem niet", zegt de ingenieur met een cynisch lachje. Voor de leerlingen en docenten op de Antillen geeft dat een extra moeilijkheid.

EIGEN METHODE?

Cijntje kan niet direct een oplossing voor dit probleem aandragen. "Een manier om het aan te pakken is een eigen methode te ontwikkelen waarbij de taal een minder grote rol speelt." Maar gelijk vraagt hij zich hardop af of die oplossing wel de juiste is, want dat zou betekenen dat je zelf het lesmateriaal moet ontwikkelen en nieuwe programma's moet maken. "Een onbegonnen zaak", aldus Cijntje.

De docent ziet toch wel een mogelijkheid om het probleem te ondervangen. Dat is de opgaven tijdens proefwerken en eindexamen zo kort mogelijk te houden. En de vragen van het examen op een dusdanige wijze stellen dat fouten, in de eerste fase van de opdracht gemaakt, niet door kunnen werken.

In Nederland heeft een commissie het laatste examen geanalyseerd. De studiegroep kwam tot de conclusie dat bepaalde studenten moeilijkheden hadden met het interpreteren van de vraagstukken. Zij droeg als een mogelijke oplossing aan de vraagstukken te laten voorlezen door een docent die ervaring heeft met anderstaligen.

Terug naar het oude systeem, waar de taalbarrière nauwelijks aan de orde was, is ook niet de oplossing. Tenslotte zijn het internationale onderwijs en de wetenschap inmiddels overgegaan op de toegepaste wiskunde.

MODELLETJE

"Als je de wiskunde vanuit de praktijk wil benaderen dan moet je een aantal stappen maken" leidt Cijntje zijn derde punt in. "De eerste stap is dat je moet zorgen dat je een modelletje hebt. Aan de hand van dat model ga je het dus berekenen en ga je het ook weer terug vertalen, naar de praktijk. Uit onderzoek blijkt nu dat het mathematiseren (het maken van een model) ontzettend moeilijk is voor de leerkracht."

De docenten zijn niet getraind voor dit soort type onderwijs. Normaliter zijn de leraren zeer theoretisch geschoold. "Ze weten alles van wiskunde, maar de relatie tussen wiskunde en praktijk is hun niet bijgebracht." Dat probleem werkt dus door naar de studenten.

Cijntje voegt daar nog aan toe de relatie tussen het reken - en het wiskundeonderwijs (de basisschool en het voortgezet onderwijs R.Z.).

De benadering vanuit de praktijk moet eigenlijk een integraal proces zijn. Het Nederlands onderwijssysteem heeft daarop geanticipeerd en gekeken naar welk reken- en wiskunde onderwijs vanaf de vijf-jarige tot aan de zestien-jarige voorgeschoteld moet worden.

"Vanaf de basisschool vanaf het voortgezet onderwijs 'loopt' de leerling een bepaalde lijn. Die van praktijkgericht. Zo'n leerling wordt van kinds-af-aan getraind van theorie naar praktijk en omgekeerd te denken. De zogenaamde realistische aanpak.

En dat is juist niet het geval op de Antillen. Hier wordt alleen de groep van twaalf tot en met de zestienjarige de wiskunde bijgebracht. Op de basisschool daar gaat het op de nog zeer ouderwetse manier van tafeltjes uit je hoofd leren en noem maar op", besluit de mathematicus zijn verhaal.

Gebrek hogere graads wiskunde docenten

Eenmalige opleiding moet tekort opheffen

WILLEMSTAD — Het wiskunde onderwijs op Curaçao dient nodig herzien te worden. Ir Gilbert Cijntje, verbonden aan de Universiteit van de Nederlandse Antillen, doet in zijn rapport "Een eerste en tweede graads wiskunde opleiding op Curaçao: nu of nooit!" aanbevelingen om de malaise in het vak een halt toe te roepen.

De onderzoeker schrijft in zijn rapport; "Het opleidingsniveau van de wiskunde docenten op Curaçao is laag en niet adequaat. Een groot gedeelte is derdegraads bevoegd." Er bestaat een chronisch tekort aan eerte en tweede graads bevoegde docenten.

Uit oogpunt van continuïteit zal getracht moeten worden om het aantal lokale eerstegraads leerkrachten te vergroten. Om dat de bereiken moet een eenmalige eerste en tweede graads wiskunde opleiding gestart worden.

Aanvankelijk het Cijntje gedacht dat per september van dit jaar met een opleiding van start kon worden gegaan, maar allerlei factoren als de onrust in het onderwijs hebben dat verhinderd. Hij denkt dat zes maanden voorbereidingstijd nodig is om een cursus op te zetten.

De financiering van de opleidingen (begroot op AF 584.100,-) moet gebeuren door de eilandelijke en centrale overheid. Mogelijkerwijs kan gebruik gemaakt worden van ontwikkelingsfondsen, aldus het rapport.

■*WILLEMSTAD — Onlangs brachten de commandant van het fregat 'Pelikaan', KLTZ J. van Hoorn en commandant van het fregat 'de Woerden', LTZ P. J. Van Gils, een beleefdheidsbezoek aan de gezaghebber van Curaçao, drs. Elmer Wilsoe. Op de foto, gezaghebber Wilsoe (midden) en de twee marine officieren.*

Functionaris posterijen naar congres

WILLEMSTAD — Sidney Paulina, coördinator centrale administratie van de dienst der posterijen Nederlandse Antillen en tevens plaatsvervanger van de directeur der posterijen, reist zaterdag naar Argentinë om als toehoorder deel te nemen aan het veertiende congres van de 'Union Postal de las Americas y Espana' (UPAE), die van 10 tot en met 24 september in Buenos Aires gehouden wordt.

Het congres heeft als thema: de invoering van snelle diensten en de verbetering van het postverkeer tussen de landenleden. Op dit congres, dat elke vijf jaar wordt gehouden, vinden verschillende vergaderingen plaats waar velerlei oplossingen gezocht worden voor alle mogelijke problemen bij verschillende zaken op het gebied van zowel economisch als doelmatig postbeleid tegen de achtergrond van de regionale omstandigheden. Het is de bedoeling dat de Nederlandse Antillen binnenkort lid worden van de Union Postal de las Americas y Espana.

AGENDA CURAÇAO

MEDISCHE DIENSTEN

ARTSEN

NACHTDIENST ARTSEN
Patiënten van de artsen van Bandabao (3e district) kunnen in spoedgevallen telefoon 641658 bellen en dan het antwoordapparaat afluisteren. De patiënten van de andere medische districten kunnen voor spoedgevallen de artsenpraktijk van hun eigen huisarts bellen; het antwoordapparaat zal dan mededelen wie de dienstdoende arts is.

VERENIGING VAN TANDARTSEN
voor de dienstdoende arts gedurende het weekeinde en op feestdagen gelieve tel.: 82222 op te bellen.

CENTRO MEDICO STA ROSA
Sta Rosaweg 327, tel.: 672300/676666; openingstijden zaterdag en zondag van 08.00-24.00 uur -

WIJKVERPLEGING

WIT GELE KRUIS
voor wijkverpleging Prinses Margriet': consultatiebureaus te Sta Maria tel.: 82344, 82412 en 82947; Montagne Abao: tel.: 673711 en Kaya Fensu (Koraal Specht): tel.: 618577; hoofdkantoor te Sta Maria 17, kantooruren van 07.00-12.30/13.00-17.00 uur. Na 17.00 uur bereikbaar: zuster Wever, tel.: 87181.

NEUTRALE WIJKVERPLEGING
kantoor Gosieweg 15, tel.: 44231/44232; geopend van 07.00-17.00 uur; de wacht heeft broeder Kopra, tel.: 676368, pageboy 027-053 b.g.g. 43838.
kantoor Bandabao, Groot Sta Martha 141, tel.: 642555; geopend van 14.00-17.00 uur; de wacht heeft broeder Kopra, tel.: 676368.

KRAAMKLINIEK RIO CANARIO
Schottegatweg Noord 43, tel.: 44510, 691343, 691683 en 691838; voor informatie over prenatale zorg en zorg gedurende en na de bevalling.
Consultatiebureau zuigelingen: iedere woensdagmiddag van 13.30-16.00 uur.
Consultatiebureau peuters: iedere dinsdagmiddag van 12.30-14.45 uur

STICHTING WIJKVERPLEGING BANDABAO
Fontein 35, tel.: 648077: open van maandag t/m vrijdag van 07.00-17.00 uur; na 17.00 uur bereikbaar: zuster Willems, tel.: [illegible] b.g.g. [illegible]

GENEESK. DIENST

STADS- EN 2DE DISTRICT OOST
8 september 1990 vanaf 08.00 uur tot 10 september 1990 om 07.00 uur:
Dokter Braakman, Sentro Mediko Montaña Abao, tel.: 673355; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 671313 b.g.g. 89266/89337
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Wilsoe, Da Costa Gomez, Nassy-Tseng, Nassy, Tseng, Winklaar, Braakman, Doran en Guerrero-Bakmeyer)

STADS- EN 2DE DISTRICT WEST
7 september 1990 vanaf 17.00 uur tot 10 september 1990 om 07.00 uur:
Dokter elhage, Sentro Mediko Seru Fortuna, tel.: 84122; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 370635 b.g.g. 89266/89337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Swart, Goilo-Henry, Roose, Braakman-Bonder, Gerstenbluth, Davelaar, Elhage, Pablo, Heerenveen, Nivillac en Rosales-Concession)

DERDE DISTRICT BANDABAO
7 september 1990 vanaf 17.00 uur tot 10 september 1990 om 07.00 uur.
Dokter Lucasius, Sentro Mediko Soto, tel.: 641790; spreekuren: 10.00-11.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 641356 b.g.g. 89266/89337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Schellens, Sommer, Lucacius, Spong en Tweed).

■ Patiënten van hier niet genoemde artsen wordt aangeraden in spoedgevallen de eigen arts te bellen en te informeren wie voor deze de dienst waarneemt. Het verdient te allen tijde aanbeveling een huisarts te kiezen die in avonden en weekeinden bereikbaarheid geregeld heeft. Vraag er naar bij uw eerstvolgend bezoek!

APOTHEKEN

WEEKEINDEDIENST ZATERDAG

Otrobanda
Muizenberg, Muizenberg z/n, tel.: 44390/44391.
Punda
Brievengat '68, Corriweg 32, tel.: 79098/79567.

ZONDAG

Otrobanda
Paradeis, F.D. Rooseveltweg 46-B, tel.: 89676/89808.
Punda
Mampurito, Sta Rosaweg 329 (Sentro Medico Sta Rosa), tel.: 674475.

DIVERSEN

VERLOF BEGRAFENIS

8 september: R.A de Windt, Uteweg 53.
9 september: P.A.J. Scherptong, Winston Churchillweg 157-E.

HEEFT U hulp nodig bel SOS-lijn 127.

LUCHTPOSTSLUITING
(Postkantoor Groot Kwartier)
Nederland: voor gewone stukken: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag om 11.30 uur; woensdag om 10.15 uur. Voor aangetekende stukken één uur van tevoren.
Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag om 17.30 uur en zaterdag om 10.45 en 17.00 uur.

THORAX CENTRUM
(Jan Noorduynweg naast UNA, tel.: 85544): openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor spoedgevallen tel.: 85917.

DIERENASIEL
kantooruren maandag t/m vrijdag 10.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 10.00-13.00/16.00-18.00 uur; zondag gesloten.

DIERENARTS
voor spoedgevallen gelieve te bellen: 614000 (Veterinaire Dienst) voor de dienstdoende arts.

CYBECO
20.30 uur verkiezing Miss Teenage Curaçao - Rust & Burgh.

ZONDAG

KLUB DI PITBULL KORSOU
09.00 uur 'pitbull speciality show' - Hòfi Rust & Burgh te Emmastad.

CURAÇAO SEAQUARIUM
10.00-19.00 uur 'open house' - Bapor Kibrá.

BLAZERSGROEP ADJADJO
12.00-17.00 uur vlooienmarkt - Jeugdcentrum De Tamarijn, hoek Jasmijnweg/Mahaaiweg.

MAANDAG

GALLERY '86
t/m 22 september maandag t/m zaterdag van 09.00-12.00 uur; 's middags op afspraak (tel.: 613417/76530) gelegenheid tot bezichtiging expositie van Norbert Hu[...]gen (aquarellen) en Hortence Brouwn (beeldhouwwerk) - Bloksteeg z/n (Punda).

TOERISTENSCHIP
09.00-18.00 uur 'Carla Costa' (SJU).

KERKDIENSTEN

KLOOSTER ALVERNA (Gouv. van Lamo[...]bergeweg): zon.: 10.00 uur hoogmis (Ned.) en 16.00 uur Papiamentu.
BARBER (H. Joseph): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): zat.: 18.30 uur; zon.: 09.00 en 11.30 uur.
CHARO (O.L. Vrouw van Coromoto): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00, 11.00, 17.00 (Spaans) en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): zat.: 19.30 uur; zon.: 09.00 (Ned.) en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zon.: 10.00 en 19.00 uur.
HULPKERK BOCA SAMI: zat.: 18.00 uur; zon.: 08.00 uur.
HULPKERK LAGOEN (H. Johannes): zon.: 10.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jesus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30, 12.00 en 19.00 uur (Ned.)
KORAAL SPECHT (Goede Herder): zat.: 19.00 uur; zon.: 11.00 en 18.00 uur.
MONTAÑA (H. Dominicus): zon.: 05.15, 08.30 en 19.00 uur.
OTROBANDA:
Santa Ana: zon.: 08.00 en 19.00 uur.
Santa Famia: zon.: 06.00, 09.00, 11.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (kathedraal): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00, 09.00 en 19.00 uur.
SANTA MARIA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.00, 09.00 en 18.30 uur.
SANTA ROSA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAN WILLIBRORDO: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 uur.
SERU GRANDI (Fuik): zon.: 17.00 uur.
SOTO; zat.: 19.00 uur; zon.: 09.00 uur.
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): zat.: 07.00 en 19.00 uur; zon.: 08.00, 10.00 (charismatica) en 18.00 uur.
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): zat.: 18.00 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
TERA CORA: ZON.: 18.00 UUR.
WESTPUNT (H. Petrus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30 uur.
WISHI (H. Teresita): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.30 en 17.30 uur.

EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE

MORAVIAN CHURCH
(Goeroeboeroeweg, Mundo Nobo)
zaterdagavond 19.00 uur zangdienst.
zondagmorgen 09.30 uur preekdienst.
(Emmy Berthold kleuterschool, Suffisant)
zondagavond 18.00 uur Papiamentse dienst.

GEREFORMEERDE KERK

Arowakenweg
08.30 uur ds J. Klapwijk;
17.00 uur ds W.C. Keesenberg (HC 22).
Seru Fortuna
10.00 uur ds J. Klapwijk.
Buena Vista
08.30 uur br F. Kirindongo.
19.00 uur ds J. Klapwijk.
Santa Rosa
10.00 uur ds J. Glas;
19.00 uur ds W.J. Keesenberg.

VERENIGDE PROT. GEMEENTE VAN CURAÇAO

Ebenezer Church
09.30 uur ds O.G. Haasnoot (H.C)
Tamarijn
09.30 uur ds H. Gilhuis.
Emmakerk
09.30 uur ds J. Klas.

NOACH-KAPEL

zaterdagavond
19.00 uur kerkdienst (Ned.) - Marinebasis Parera.

"Branana" Nut Bread

1 cup (2 large) mashed ripe bananas
1/2 cup sugar
3 egg whites
1-1/4 cups whole wheat flour
3/4 cup rice bran
1/4 cup chopped walnuts
3/4 tsp baking powder
1/2 tsp baking soda
1/4 tsp salt
3/4 cup skim milk
1/4 cup vegetable oil

Preheat oven to 350° F. Grease bottom only of a 8x4-inch loaf pan, combine bananas, sugar and vanilla extract in medium bowl; beat at medium speed 1 minute. Add egg whites and beat well. Combine flour, bran, walnuts, baking powder, baking soda, and salt in large bowl. Combine milk and oil in small bowl. Add banana mixture alernately with milk and oil mixture to dry ingredients, mixing well at low speed. Pour batter into greased 8x4-inch loaf pan. Bake at 350° F 50 to 60 minutes or until toothpick inserted in center comes out clean. Cool 5 minutes; remove from pan. Cool completely. Cut into slices.

l.m.

President mr Sjoerd Royer:

Hoge raad moet nodig achterstand inhalen

WILLEMSTAD — De Hoge Raad der Nederlanden is overbelast. In de afgelopen vijf jaren is het aantal cassaties dat niet is afgehandeld aanzienlijk gestegen, zo meldde de president van de Hoge Raad, mr Sjoerd Royer, gistermiddag bij de opening van het academisch jaar aan de Universiteit van de Nederlandse Antillen. In de diësrede door hem uitgesproken, vroeg mr Royer zich af hoe er een oplossing moet komen voor de achterstand waarmee de Hoge Raad kampt. Moeten er meer cassatie-rechters komen, moeten ze harder werken of kan het aantal cassatieberoepen worden beperkt?

Volgens mr Sjoerd Royer is overbelasting van de Hoge Raad een verschijnsel dat zich in alle ontwikkelde landen voordoet. Tevens is het een probleem dat hoognodig moet worden opgelost, aldus de president van de Hoge Raad, "want", aldus Royer, "vertraging in het afdoen van cassaties, betekent onrecht. Niet alleen voor Nederland, maar ook voor de Nederlandse Antillen."

De achterstand die de Hoge Raad heeft opgelopen varieert van ongeveer één jaar voor de civiele kamer, tot meer dan een jaar voor de strafkamer en anderhalf jaar voor de belastingkamer. De oorzaken voor de vertraging zijn ondermeer te zoeken in de gestegen welvaart, de regeldichtheid in de samenleving, de grotere mondigheid van de bevolking en de uitbouw van de rechtstaat, zo gaf mr. Royer aan in zijn betoog. "Het gevolg is dat er een te grote werkdruk ontstaat op de Hoge Raaad, waardoor de kwaliteit van het werk wordt bedreigd."

"Om een oplossing te zoeken moeten we een aantal fundamentele vragen stellen", zo vervolgde de president van de Hoge Raad. "Wat moeten we doen: de produktiviteit van de Raad verhogen of de hoeveelheid cassatie-beroepen beperken?"

Royer zelf meent dat de eerste mogelijkheid al bijna is uitgeput. De Raad is in de loop van de tijd vergroot van 18 naar 32 leden en het Parket van de Hoge Raad telt nu 14 leden in plaats van 3 in het verleden. "Verder kan er niet worden uitgebreid. Een andere mogelijkheid om tijd te besparen is het afschaffen van de motiveringsplicht. Als de rechter beoordeelt dat een bepaalde zaak niet tot cassatie kan leiden dan wordt hij ontslagen van de plicht om zijn beoordeling te voorzien van een motivering. Het is nog niet bewezen in hoeverre deze oplossing bijdraagt aan het verhogen van de produktiviteit.

De andere mogelijkheden liggen op het gebied van de vermindering van het aantal cassatie-beroepen. De cassatie-rechter moet beoordelen of een beslissing van een rechter het recht heeft geschonden of dat de rechter bij het uitspreken van een vonnis vormverzuim heeft begaan. De cassatie-rechter heeft de taak om te komen tot rechtsontwikkeling en de kwaliteit van het product van de feitenrechter te bewaken.

Later tijdens het betoog van mr Royer bleek dat het onderscheid tussen rechtsontwikkeling en kwaliteitsbewaken een belangrijke is, want Royer meent dat de cassatie-rechter in ieder geval die zaken moet behandelen die een rechtsvormende waarde hebben. "Ik zou staande willen houden dat op de rechtsvormende functie van de cassatierechter niet kan of mag worden bezuinigd", aldus Sjoerd Royer. "Wat de andere, kwaliteitsbewakende, functie betreft kunnen andere overwegingen worden gemaakt."

Op dat terrein draagt mr. Royer een oplossing aan die in andere landen al is ingevoerd en waarover in Nederland nog hevige discussies worden gehouden: het zogenaamde verlofsysteem. Dit houdt in dat de verliezende partij pas dan in cassatieberoep kan gaan, wanneer hij daarvoor de goedkeuring krijgt van de rechter die het vonnis uitspraak, de cassatierechter of een andere instantie.

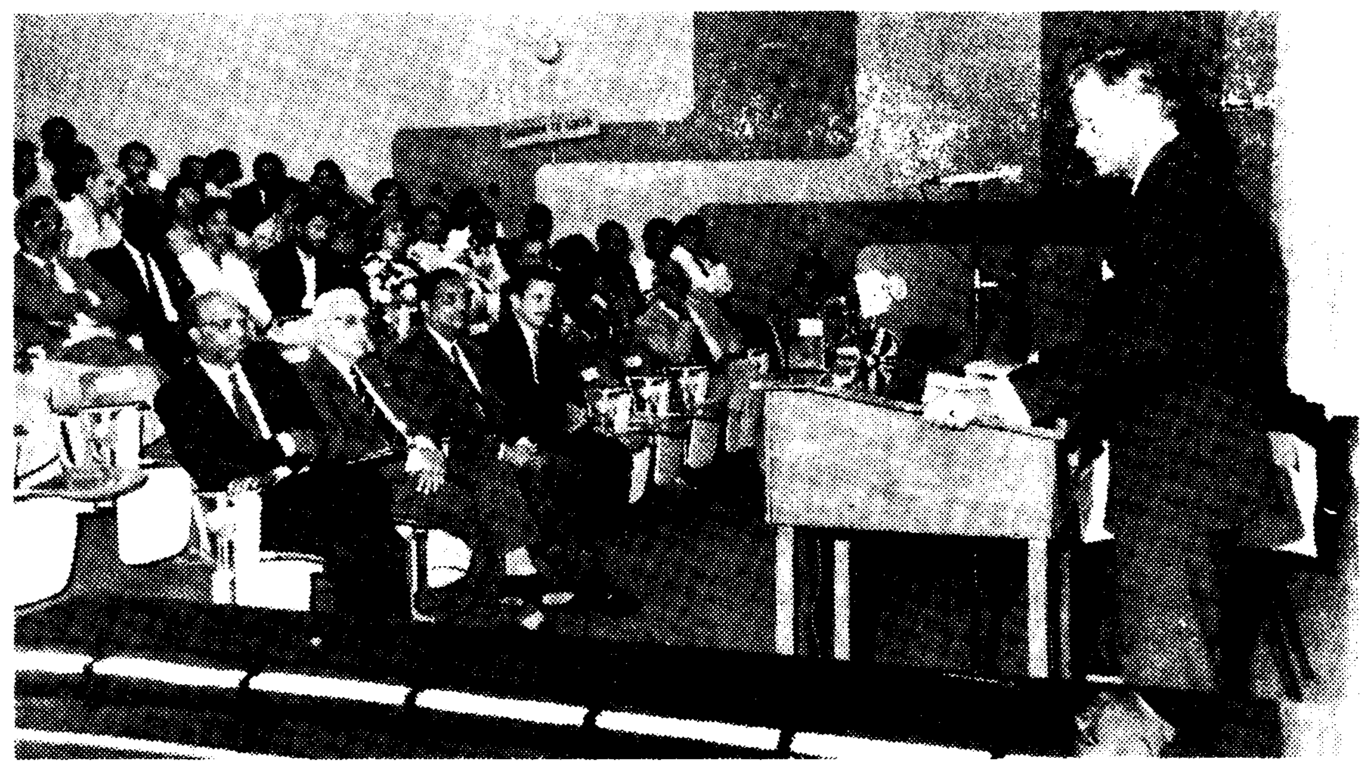
Royer: "Of de introductie van een verlofsysteem een adequaat middel is om de stroom van cassatieberoepen te beheersen, past niet de drie gebieden (civiele- strafen belastingkamer red.) hetzelfde antwoord. In de civiele kamer is volgens Royer vertraging hoogst ongewenst. Een verlofsysteem daar is dus het overwegen waard, omdat er in deze kamer veel rechtsvormende uitspraken worden gedaan. Door de vertragingen blijven die zaken op dit moment liggen.

In feite geldt dat ook voor strafzaken, zo vervolgde Royer, want een klein aantal zaken met een heel groot belang blijft liggen omdat er zoveel nietsbeduidende zaken bij de cassatie-rechter belanden.

Andere overwegingen gelden voor belastingzaken, aldus Royer. In een fiscaal geding is er slechts één beroepsmogelijkheid. "Het hoger beroep heeft hier dus een onmisbare functie", aldus de president van de Hoge Raad. "Zolang er geen tweede feitelijke instantie is in het fiscaal geding, is het onverantwoord om het cassatieberoep uit te sluiten door middel van het verlofsysteem". Omdat juist deze categorie een groot deel in beslag neemt van het werk van de cassatie-rechters is het nog maar de vraag of het verlofsysteem dan wel zin heeft om de overbelasting van de Hoge Raad weg te nemen.

Een andere belangrijke vraag is wie het verlof zou moeten verlenen: de rechter die het vonnis heeft gewezen, de cassatie-rechter of een derde instantie. "De rechter die het vonnis wees, lijkt niet de meest geëigende figuur om een objectief oordeel te komen", sprak Royer. "In het laatste alternatief, waarin deze beslissing wordt overgelaten aan derden, zou kunnen worden gedacht aan de Procureur Generaal. Maar hoewel deze deskundig en onafhankelijk is, is dat niet de juiste persoon om verlof te verlenen omdat het cassatieberoep dan in te veel verschillende handen terechtkomt en omdat de PG in dat geval een oneigenlijke taak verricht. Hij zou dan bezig zijn met wetgeving." De enige manier om het verlofsysteem goed in te voeren is volgens Royer wanneer de Hoge Raad zelf over verlening van het verlof beslist, daarbij bijgestaan door het Openbaar Ministerie. "Er zou dan van de kennis en ervaring van het OM worden geprofiteerd, terwijl de laatste selectie in handen van de Hoge Raad blijft."

Bij het formuleren van de maatstaven zal de wetgever een terughoudende houding moeten aannemen en zich beperken tot het vaststellen van de randvoorwaarden. Binnen dit kader zal de Hoge raad de nadere maatstaven moeten ontwikkelen.

... *Mr Royer tijdens zijn rede ...*

WILLEMSTAD — Op het bureau voorlichting in Rio Canario is een paspoort afgegeven dat op naam staat van Khera Maurice Delanooy geboren in Goirle (Nederland).

Hirsch Ballin blijft voor behoud Antillen

AMSTERDAM/WILLEMSTAD —Minister van Koninkrijkszaken, Ernst Hirsch Ballin, blijft voorstander van handhaving van een Antilliaanse eenheid en tegen het uiteen vallen van de eilandengroep in aparte entiteiten.

Dat verklaarde de bewindsman van Koninkrijkszaken vandaag in Amsterdam, vlak voor diens vertrek voor een één week durend bezoek aan de Antillen en Aruba.

Aan deze kant van de oceaan zijn de denkbeelden heel anders: naast politieke partijen van Curacao, wil ook de eilandsraad van St Maarten een status aparte voor dat eiland. Op Bonaire worden evenzo dergelijke geluiden gehoord.

Minister Hirsch Ballin echter, zei dat hij vasthoudt aan zijn begin dit jaar gepresenteerde schets voor een 'gemenebest constitutie,' waarbij de Antillen worden opgedeeld in een Bovenwinds blok en een Benedenwinds blok.

De minister, die vanavond om zes uur lokale tijd op Curacao arriveert, zei dat hij de partners op de Antillen zal trachten te overtuigen van de noodzaak een versplintering van de Antillen tegen te gaan.

Naast het staatkundige vraagstuk zal Hirsch Ballin ook het bestedingsoverleg voeren. Hij bezoekt Curacao St Maarten, Bonaire en Aruba.

BELONING

Wie brengt

SNOOPIE

terug.

Zij is een bastaard Corgie, witte teef met bruine vlekken. Vermist sinds 5 september.

Tel: 675485

Elsevier concludeert:

"De Antilliaan wil geen onafhankelijkheid"

— door Victor Hafkamp —

WILLEMSTAD/AMSTERDAM — 'De gemiddelde Antilliaan wil geen onafhankelijkheid. Hij weet van de bittere armoede op de omliggende Caribische eilanden zoals St. Kitts, Trinidad of Anguilla, voormalige Britse koloniën die wel op eigen benen wilden staan. Ook de intellectueel slikt de geïnnoveerde, koloniale poppenkast van het koninkrijksverband, inclusief Gouverneur en statuutsverdragen tussen de rijksdelen.' Een citaat uit een reportage in 'Elsevier' van deze week, opgedragen aan het bezoek van minister mr Hirsch Ballin van Koninkrijkszaken. 'Bon Bini Hirsch Ballin' staat er boven het drie pagina's tellende verhaal, waarin met name de Nederlandse aanwezigheid op de Nederlandse eilanden wordt benadrukt.

Dr ing Valdemar Marcha, de rector magnificus van de UNA, zegt in het blad dat hem vaak de vraag wordt gesteld 'why don't you want to be free?'. Marcha: 'Als het erop aankomt is in deze wereld geen land meer echt onafhankelijk. Rusland heeft Amerika nodig. Nederland de EG. Wat betekent een eigen vlag en een eigen leger als mensen niet te eten hebben en rechtszekerheid moeten missen?', aldus de rector magnificus.

Het blad wijst erop dat Curaçao - net als Aruba -ook apart wil 'omdat het als verreweg het grootste eiland de last van de kleinere niet langer wenst te dragen'. Gezaghebber Elmer Wilsoe zegt daarover : 'We hebben op ons eiland grote tekorten. Toch wordt steeds van ons gevraagd de anderen met van alles te ondersteunen. We willen best blijven samenwerken, maar in een ander verband. U zou toch ook eerst uw eigen kinderen te eten geven en daarna pas die van de buren?'

DRUGSDOORVOER

Elsevier wijst erop dat drugsdoorvoer en geld wit maken al jaren veelbesproken onderwerpen op de Antillen zijn, ook op de benedenwinden. 'Het is moeilijk om in Willemstad nog een autoriteit te vinden die eraan twijfelt dat de Nederlandse Rijksdelen in de West door Colombiaanse cocaïnehandelaren worden gebruikt als springplank naar Amerika en Europa', schrijft Elsevier. Gouverneur Saleh hierover: 'Om nu te zeggen dat de eilanden met drugs worden overspoeld, nee, maar feit is dat de Antillen op de route van de drugstransporten liggen en worden gebruikt als tussenstation'.

Het blad schenkt ruime aandacht aan de activiteiten van Nederlanders op commercieel gebied. 'We leven in een volstrekt kunstmatige economie', zegt Adriaan 'Dutch' Schrier. 'We zijn allemaal afhankelijk van anderen. We exporteren vrijwel niets en we leunen gigantisch op de Nederlandse ontwikkelingssteun. Men heeft het hier te gemakkelijk. Het zou goed zijn als Nederland de kraan eens een jaartje dichtdraaide. Dan zou iedereen zich bewust worden van de werkelijkheid'.

Aan het woord komt ook Marc van der Valk van het Plaza-hotel. ' We maken alweer winst', vertelt hij de verslaggever van Elsevier. 'We zijn van plan om zelf vliegreizen naar Curaçao te organiseren. Het contact daarover met de KLM is nog stroef. Mijn vader Gerrit heeft al gezegd: als het nog lang duurt dan huren we zelf een vliegtuig en plakken er een toekan op'.

Over Toffie Hofland schrijft het blad dat 'zijn gutterswinkeltje is uitgegroeid tot een grote onderneming met filialen op Aruba, Bonaire en Sint Maarten'. Binnenkort krijgt hij gezelschap uit zijn beroepsgroep. 'Heel Willemstad weet te vertellen dat ook de grootgrutter Albert Heijn een van de appartementen heeft gekocht die in aanbouw zijn naast het chique Avila Beach Hotel'.

SPEELTUIN

'De Antillen waarmee minister Hirsch Ballin komende week zaken komt doen, zijn een beetje tropische speeltuin van het koninkrijk, zowel belastingtechnisch, als politiek. Een beetje oord voor vrijbuiters ook', aldus Elsevier.

Curaçao lijkt volgens Elsevier ook wat aangevreten door de Amerikaanse cultuur. 'Op zoek naar een adres vragen we aan de Antiliaanse bij een cola-standje de weg. Haar routebeschrijving: 'U gaat rechtdoor tot McDonalds, dan gaat u linksaf tot aan Pizzaland. Daar weer links tot vlak voor Burgerking', zo besluit Elsevier zijn reportage. Toch even kijken of m'n plattegrond van Curaçao nog 'up to date' is.

Haaien en sterren

■*WILLEMSTAD — Haaien en sterren, zeesterren wel te verstaan.*

Bij het Seaquarium werden gisteren de nodige voorbereidingen getroffen in verband met de grootse haaienshow die morgen wordt gehouden. Daar viel ook het schrobben van schildpaddenschilden onder.

Het Seaquarium heeft een groot aantal haaien in huis. Die zullen morgen op spectaculaire wijze met de hand worden gevoed tijdens deze open dag op het Seaquarium, waar naast haaien, sterren en schildpadden de nodige attracties te zien zullen zijn...

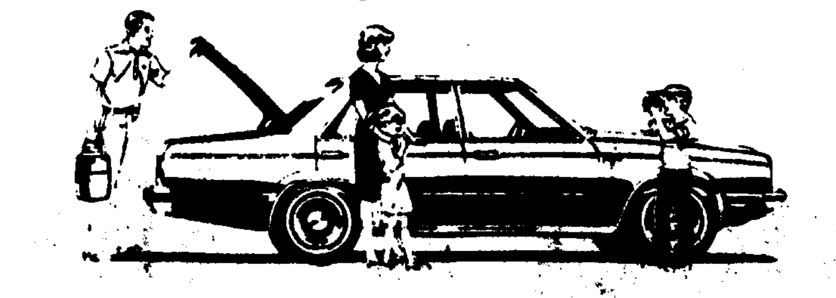
Afluistering

WILLEMSTAD — De politie van Punda heeft in de buurt Zeelandia een man aangehouden en hem verplicht zijn verontschuldiging aan te bieden aan twee vrouwen voor zijn onbehoorlijke gedrag. De man dacht dat beide vrouwen zijn telefoongesprek stonden af te luisteren en gaf hen daarom enkele ferme klappen. De dames (24 en 20) echter stonden gewoon beleefd hun beurt af te wachten om te gaan telefoneren.

Pater Brenneker naar Nederland

WILLEMSTAD —Pater Paul Brenneker is eergisteren naar Nederland vertrokken voor een vakantie van een aantal maanden. Het is de gewoonte dat priesters met regelmaat het eiland verlaten om een tijd uit te rusten, zo werd er bekendgemaakt bij de Paters Dominikanen van Otrobanda. De wat oudere paters reizen vanwege hun leeftijd niet zoveel meer, maar pater Brenneker is nu tijdelijk van het eiland vertrokken om tot rust te komen.

Pater Brenneker verzorgde elke zondag de diensten in de Capriles-kliniek. Verder leidde hij regelmatig de missen in de kapel te Habaai.

ORANJESTAD — De politie hield gedurende tien uur een verkeerscontrole op verschillende plaatsen.

Er werden 350 auto's gecontroleerd en 105 processen-verbaal werden uitgedeeld voor het niet in orde hebben van rijbewijs, verzekering en voor technische mankementen aan de wagens. Drie personen werden aangehouden omdat ze dronken achter het stuur zaten. Veertien wagens werden op de wacht geplaatst en één joyrider aangehouden.

Gevolmachtigd minister Roland Lacle:

Studenten zonder geld: is hun eigen schuld

ORANJESTAD — Dat enige studenten hun geld nog niet hebben ontvangen, ligt niet aan het Arubahuis, maar aan de studenten zelf die niet aan de vereisten hebben voldaan.

Onder meer werd de studenten verzocht om een bank- of girorekening te openen en dit aan het Arubahuis te laten weten zodat het rechthebbende geld kan worden overgemaakt, aldus gevolmachtigde minister ing. Roland Laclé in een reactie op de berichten dat studenten in Nederland in moeilijkheden verkeren door 'laksheid' van het Arubahuis.

Voorts waren er studenten die al enige tijd in Nederland studeren doch voor vertrek met vakantie hun zaken niet geregeld hadden. Dat zijn studenten die reeds onderdak hebben, doch nog geen schoolgeld ontvangen.

Met nadruk ontkent minister Roland Laclé de berichten dat er niet voor onderdak voor studenten werd gezorgd door het Arubahuis zodat de studenten op straat leven.

Niets is minder waar. Indien er niet direct voor nieuwe studenten een onderdak wordt gevonden, worden deze tijdelijk in een hotel ondergebracht, terwijl door Arubahuis en mentor alles wordt gedaan zo vlug mogelijk onderdak te vinden, hetgeen ook in Nederland een moeilijke zaak is.

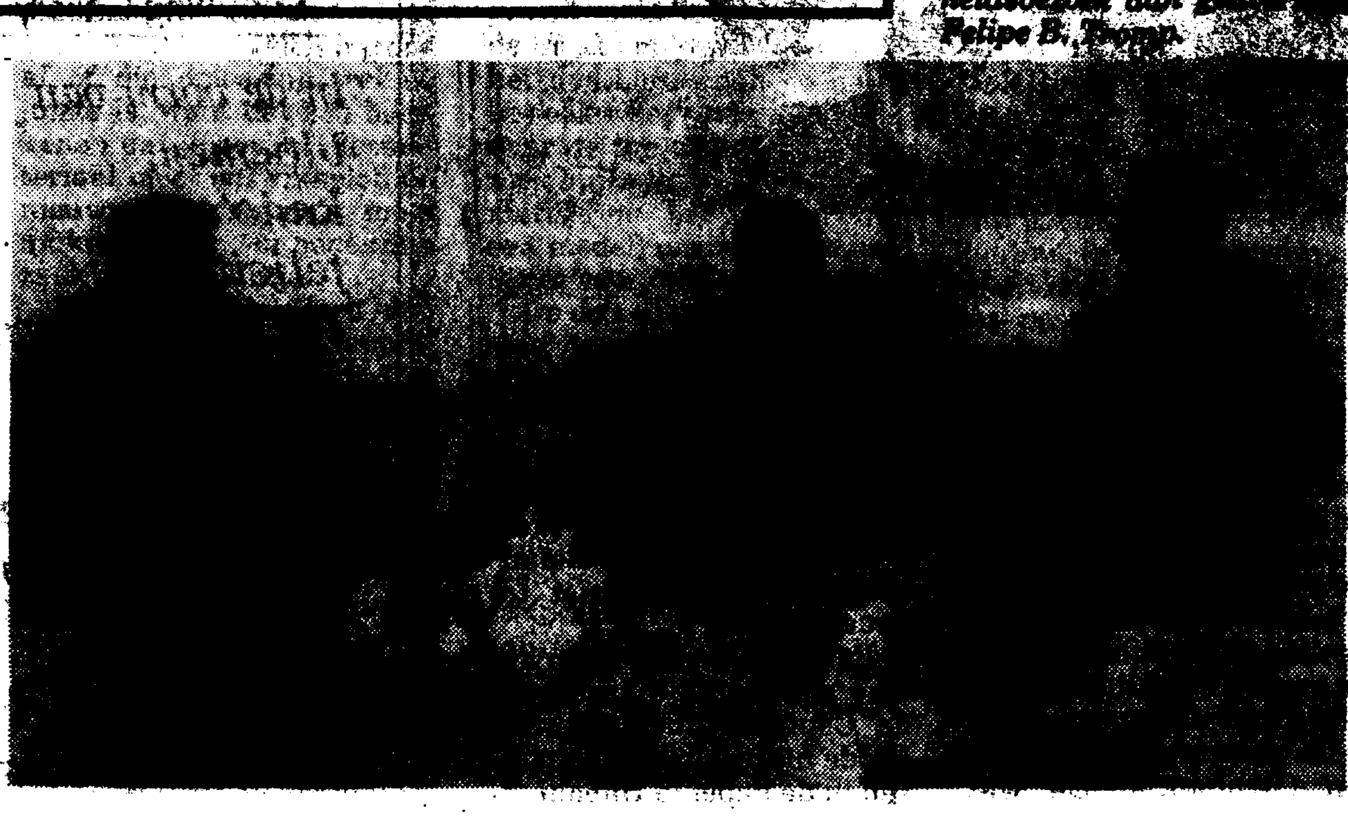
Aruba tegen Curacao bij 100 plus-tennistoernooi

ORANJESTAD — Op het openingsprogramma van het 1990 Toyota 100 Plus tennistoernooi staat ook een wedstrijd tussen het Curaçaose kampioensduo van de laatste vier jaren Ivo Pimentel/Boy Maduro en het Arubaanse kampioensduo van de laatste twee jaren Humphrey Hose/Tania Irausquin.

Deze wedstrijd is op vrijdag 14 september om acht uur 's avonds in Marlboro Tennispark. De organisatoren van Meiveld Tennisclub verwachten een full house op deze avond. Naast Hose/Irausquin telt het Toyota 100-Plus ook andere koppels die serieuze kandidaten zijn voor de titel, zoals Eddy Ras/Ben Trappenberg, Yubi Toppenberg/Eric d'Arnault, Emil de Cuba/Wim Dias, Janny Brakke/Raymond Croes, Wesley Chirino/Ferry Donz, Cadochi Kock/Julio Martilla.

Niet onderschat moeten worden de 'never die cracks' met de gouden rackets: Gus Pablo, Elio Tromp, Jacques Mohamed en Edwin de Cuba. In totaal hebben twintig teams ingeschreven. De officiële wedstrijden beginnen zaterdag 15 september.

ORANJESTAD *— In gezelschap van president van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van de Nederlandse Antillen en Aruba mr M.R. Wijnholt bracht de president van de Hoge Raad der Nederland, mr S. Rajer, een beleidsbezoek aan gouverneur Felipe B. Tromp.*

ORANJESTAD — In de competitie van bridgeclub Aruba Ariba werden deze week de volgende uitslagen geboekt: A-klasse: heren Marapin/Friso 62.95 procent; echtpaar Bilderbeek 55.36, dames Verbunt/Van Leerdam 52.68, heer Van Leerdam/mevr. Den Dannen 51.84, mevr. Bergen/heer Lopez Henriquez 51.84; B-klasse: echtpaar Nieroe 57.59, heren Penning/De Vries 54.64, heer Overeem/mevr. Smit 51.07 en dames Poulsen/Ruis 50.36.

Beachvolleybal

ORANJESTAD — Op de Eaglebeach is er morgen en zondag een beachvolleybaltoernooi, [illegible] door Miller's. [illegible] toernooi werd [illegible] gehouden. [illegible] beginnen op beide dagen om negen uur 's morgens met deelname van [illegible] heren- en tien damesteams. De Miller-organisatie is van plan om in oktober [illegible] internationaal [illegible] Nederland, Sint Maarten, [illegible], de Verenigde Staten en Aruba deelnemen.

AGENDA ARUBA

KANTOORUREN AMIGOE: 08.00-12.00/ 14.00-17.30 uur; zaterdag gesloten.

TELEFOON: 24333. Voor spoedgevallen na kantoortijd: 21639, 22316 en 24508. Pageboy 127-257

TELEFAX: 22368.

BANKREK. nr 10.815.445 Banco di Caribe.

POLITIE: 100

ALARMCENTRALE: 115.

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 08.00-12.00/14.00-17.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die op maandag en donderdag vóór 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

BIOSCOPEN
PRINCIPAL: 20.30 uur **Days of Thunder** (action/drama, 14 jr).
DRIVE-IN: 20.30+24.00 uur **Legacy of Rage** (action, 14 jr).

* * * * * *

BOTICA'S (nachtdienst)
Pabao brug: del Pueblo, tel.: 21253.
Pariba brug: San Lucas, tel.: 45119.

* * * * * *

WACHTREGELING DOKTOREN
(van 18.00-07.00 uur):
Oranjestad, Madiki, Tanki Flip, Noord, Tanki Leendert, Paradera en Sta Cruz: dokter G.R. van Trigt, Ecuadorstraat 2, tel.: 21835/22991.
Pos Chiquito, Savaneta en San Nicolas: dokter D. Bislip via Centro Medico San Nicolas, tel.: 48833.

* * * * * *

CENTRO MEDICO CARABOBO (Engelandstraat 7, tel.: 21777): de wacht heeft dra L.G. Beke-Martinez, tel.: 24696.

* * * * * *

NARCOTICS ANONYMOUS HELPLINE: tel.: 38989 (24 uur per dag).

* * * * * *

VOOR BRANDGEVALLEN, ongelukken of een of ander ongeluk gelieve Alarmcentrale op te bellen, **tel.: 115)**

* * * * * *

FADA/PRIDE (Van Walbeeckstraat 25, tel.: 32999): voor inlichtingen omtrent preventie alcohol/drugsmisbruik.

* * * * * * *

TELEARUBA
ZATERDAG: 18.00 Suske en Wiske; 18.20 The scheme of things; 18.50 Style with Elsa Klensch; 19.15 Big Story; 19.30 Crossfire; 20.00 Nos cu nos; 21.00 CNN international news; 21.55 Estreno: 'Shaft in Africa'; 23.30 Sports tonight; 24.00 Crisis in the Gulf; 24.30 Sluiting.

ZONDAG: 17.00 Luce una sonrisa; 17.30 Voyage to the bottom of the sea; 19.30 Showtime; 20.30 Quo Vadis; 21.30 CNN international news; 22.00 Nasser (deel 2); 22.45 This week in review; 23.30 Sports tonight; 24.00 Crisis in the Gulf; 24.30 Sluiting.

* * * * * * * *

DIVERSEN
VOETBAL
(AVB)
20.00 uur Estrella vs Jong San Nicolas -Lago Sportpark.
(semi-prof)
20.00 uur Dakota vs Bubali - RCA-Sportcenturm.

* * * * * * * *

ZONDAG
VOETBAL: **(AVB)**: 18.30 uur CDRA vs Jong Aruba - RCA-Sportcentrum.

CENTRO DI BARRIO BRAZIL: 08.00 uur start 25-km fietstocht bij centrumgebouw.

* * * * * * *

MAANDAG
DIVERSEN
BIJBELMUSEUM: geopend op elke werkdag van 10.00-12.00 uur en zondag van 11.00-12.00 uur in de protestantse kerk.

MUSEO HISTORIKO ARUBANO: openingstijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/ 16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur.

BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HUWELIJKSMOEILIJKHEDEN (Layex Building, Wilhelminastraat 19). iedere werkdag van 07.30-12.00/13.00-16.30 uur (ook mogelijk afspraak te maken via tel.: 23145 of 25111).

BEGELEIDINGSCENTRUM GEESTELIJK GEHANDICAPTEN 'MAN NA OBRA': elke maandag en donderdag van 09.00-12.30 uur gelegenheid om produkten te kopen in het oude gebouw van Bibito Pin, t/o protestantse kerk, Piedra Plat.

* * * * * * * *

KERKDIENSTEN
BRAZIL: zon.: 09.00 en 19.00 uur.
DAKOTA: zat. 19.00 uur; zon.: 08.00 uur.
EMANUELKAPEL: zat.: 19.00 uur.
NOORD: zat.: 19.00 uur; zon.: 07.30 en 18.00 uur.
ORANJESTAD: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 10.00 en 19.00 uur.
PARADERA: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 en 17.30 uur.
POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur.
SAN NICOLAS: zon.: 08.30 en 18.30 uur.
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon.: 17.30 uur.
TANKI LEENDERT: zon.: 09.00 uur.

* * * * * * * * *

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur ds A. van den Doel (crèche en zondagsschool).
SEROE COLORADO: 08.30 uur ds A. van den Doel.
PIEDRA PLAT: 10.30 uur ds Hessen; zondagsschool in het Jeugdcentrum.
SAN NICOLAS: 09.00 uur ds Hessen.

* * * * * * * * *

KAPEL MARINIERSKAZERNE SAVANETA 09.30 uur kerkdienst o.l.v. ds J.G. Majoor.

OP ZOEK NAAR SPONSOR

Meer erkenning nodig voor aanwezige kwaliteit

Van Vliet: aansluiting bij triathlon-wereldtop

ORANJESTAD — 'Aruba zou zich eens meer in moeten gaan zetten voor de kwaliteit die het in huis heeft. Het gebeurt maar al te vaak dat mensen die goed presteren, op welk gebied dan ook, door het buitenland worden aangetrokken of zichzelf genoodzaakt zien om weg te gaan'.

Een felle opmerking van de 26-jarige sportman Gert van Vliet. Na een vier-jarige opleiding in Nederland en een drie-jarig contract als sportleraar op Sint Maarten is hij weer terug bij zijn ouders op Aruba. Doel: zo veel mogelijk trainen, een topconditie bouwen, 6 oktober goed presteren bij de top-triathlon van Hawaïi en zo snel mogelijk een goede sponsor krijgen.

Van zijn spaarcenten probeer Van Vliet nu rond te komen. 'Vervelend', geeft hij toe, 'ik zou liever van mijn hobby mijn beroep maken'. Hij zwemt, fietst en loopt minimaal vier uur per dag, zes dagen in de week. Zijn grote droom is zo snel mogelijk bij de triathlon-top van de wereld behoren. 'Hoewel ik niet ver onder het niveau van de wereldtop zit, moet ik nog veel trainen om dat te bereiken'. Van Vliet praat en is bescheiden maar wordt zienderogen feller als hij het over sponsoring heeft.

'Tja, ik vind het ook vervelend om overal aan te kloppen en te moeten zeuren. Maar als ik geen sponsor vind, moet ik over een half jaar weer aan het werk. Dan zal ik heel wat trainingstijd moeten inleveren. Topsport is bijna niet te combineren met een beroep'.

DURE GRAP

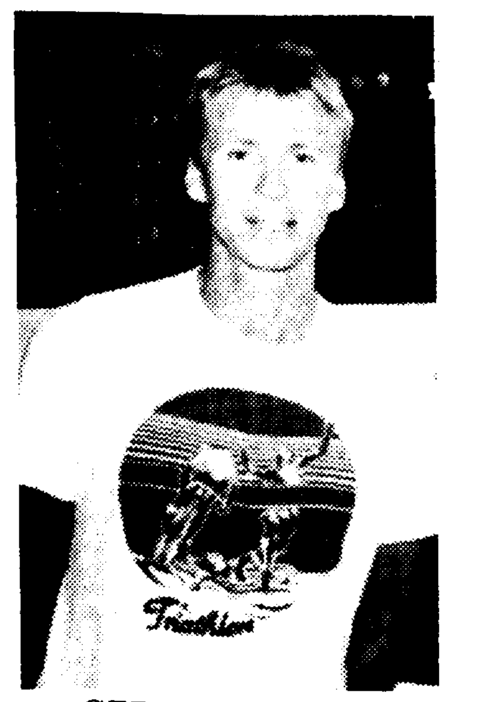
Daar komt ook nog bij dar triathlon zowel zwemmen, fietsen als lopen inhoudt. 'Als je op een behoorlijk niveau meedraait, zoals ik, betaal je voor een beetje fiets als tweeduizend florin. Daar komen dan ook nog goede fietsschoenen, loopschoenen en sportkleding bij. Eén sport is nog wel te doen maar als je drie sporten tegelijkertijd beoefent, wordt het een kostbare zaak. Bovendien neem ik deel aan wedstrijden in Puerto Rico, op Antigua, St Lucia, St Barths, Greneda, in Suriname, Nederland, op Bonaire, Curaçao en in Venezuela. Hoewel American Airlines korting geeft op bepaalde tickets, blijft het voor mij toch een dure grap. Jammer, ik zou zo graag een professionele topsporter willen worden. Ik weet dat ik daar de kwaliteiten en het doorzettingsvermogen voor heb, maar dat wordt momenteel door externe factoren bemoeilijkt', aldus Van Vliet.

De sportman vertrok in 1983 naar Nederland om in Arnhem aan de sportacademie te studeren. Zijn grote liefde voor atletiek (onder meer judo) en voetbal zette hij al snel aan de kant.

Van Vliet lachend: 'Op Aruba was ik altijd keeper. Kwam met ontzettend vuile kleren thuis. Ik heb me nooit gerealiseerd hoeveel moeite en tijd het mijn moeder heeft gekost om al die T-shirts, shorts en sokken schoon te krijgen. Daar kwam ik pas in Nederland achter toen ik het zelf moest doen. Dat viel me enorm tegen en ik had er helemaal geen zin in. Met een vriend ben ik toen lange afstanden gaan lopen en ik kocht van mijn eerste spaarcenten een mooie racefiets'.

In juni 1985 kwam Van Vliet een paar weken op vakantie bij zijn ouders en nam voor het eerst deel aan een triathlon: een Arubaanse Boulevardloop. Daar eindigde hij hoog en kreeg, volgens eigen zeggen, de smaak goed te pakken. Na het behalen van zijn diploma in 1987 nam hij deel aan een wedstrijd op Bonaire en werkte vervolgens drie jaar op Sint Maarten. In maart 1988 scoorde hij goed bij een Curaçaose triathlon en trainde vanaf die tijd zeer actief bij de Road Runners Club op Sint Maarten.

Nu hij weer terug is op

GERT VAN VLIET

Aruba traint hij bij zwemclub de Dolphins en krijgt veel medewerking van IDEFRE. Zij helpen hem onder meer met het zoeken naar een sponsor. Bovendien willen ze een triathlonbond gaan oprichten om de contacten met het buitenland te verbeteren zodat sportmensen zich makkelijker aan kunnen sluiten bij de wereldtop.

Van Vliet vertrekt eind deze maand naar Puerto Rico om vanuit daar met een sportvriend door te reizen naar Hawaïi.

'Mijn eerste echte professionele wedstrijd', aldus de sportman. 'Hoewel ik in 1989 en 1990 aan 38 wedstrijden heb deelgenomen, beschouw ik deze Triathlon World Championship als de grootste tot nu toe. In 1978 schreven zich slechts vijftien deelnemers in. Dit jaar zijn er van de vierduizend aanmeldingen dertienhonderd atleten op kwaliteit geselecteerd. De triathlon bestaat uit 3,8 kilometer zwemmen, 180 kilometer fietsen en 42 kilomer lopen. Ik hoop binnen de 10½ uur te finishen. Het wereldrecord is in handen van de 31-jarige Mark Allen uit Californië (VS). Vorig jaar werd hij in acht uur en negen minuten winnaar van dezelfde race. Het tijdsverschil tussen hem en mij is nog behoorlijk groot. Hopelijk wordt dat in de toekomst minder'.

Grondlegger YMCA op Aruba

Bob Steele overleden

ORANJESTAD — Uit Stokesdale (Noord Carolina) werd op Aruba bericht ontvangen dat aldaar overleed Robert P. Steele, die na ruim 45 jaar op Aruba gewoond te hebben zich in de Verenigde Staten vestigde.

Hij was destijds de oprichter van Bob Steele Insurance Agency te San Nicolas en manager van Alico. Vooral bekendheid kreeg hij toen hij op 27 april 1956 een groep zakenlieden -onder meer leden van de Rotaryclub waarvan hij actief lid was - bijeen bracht om een begin te maken van de YMCA. Tijdens een vergadering in het Lago Reception Center werd een bestuur gevormd, waarvan Steele de eerste voorzitter werd.

Dat hij door zijn leiding geven mede een stevige basis voor de YMCA-organisatie vestigde, blijkt wel uit de huidige situatie van een stevige YMCA-organisatie op Aruba met clubs te Dakota en San Nicolas. De begrafenis zal in Stokesdale plaatsvinden.

Over uitbetaling overwerk

Werk onderbroken bij Costa Linda-nieuwbouw

ORANJESTAD — Werknemers bij het in aanbouw zijnde Costa Linda Hotel legden gistermorgen uit protest het werk één uur neer. Daarna werd het personeel door de directie naar huis gestuurd.

Het protest van de werknemers zou verband houden met de uitleg van de bestaande WAB-cao dat op zaterdagen aan de werknemers extra betaald dient te worden. Aangezien daaraan niet voldaan wordt, werd de protestactie gehouden en legden werknemers van Albo en Technical Contractors het werk neer.

FTA-voorzitter Pontilius liet horen dat zonder uitstel een vergadering met de directie werd gevraagd waarbij ook landsbemiddelaar Dooley Tromp aanwezig zal zijn. Deze vergadering wordt maandag gehouden. De werknemers gaan maandag weer gewoon aan het werk.

Schietpartij

ORANJESTAD — Iets over twee uur werd de nachtrust in de Weststraat achter Ling and Suns verstoord door enige schoten.

Bij de schietpartij werd een Venezolaanse bouwvakarbeider tweemaal getroffen. Hij werd naar het hospitaal overgebracht. Over zijn toestand waren geen gegevens beschikbaar. Het geheel vond plaats in een omgeving waar nogal in verdovende middelen wordt gehandeld.

Goed werk politie: Daders gepakt

Gewapende overval op ABN Aruba: buit 50.000 gulden

ORANJESTAD — Kort voor één uur werd gistermiddag een gewapende overval door ~~twee Spaanssprekende~~ mannen gepleegd in het bijkantoor van de Algemene Bank Nederland (ABN) gevestigd in Port of Call Market Place in Oranjestad. De mannen hadden een vuurwapen bij zich. Eén van hen bleef buiten het kantoor terwijl de ander onder bedreiging van het wapen het personeel dwong het geld af te geven. Daarna gingen zij - vermoedelijk met een buit van ruim vijftig mille florin - er vandoor in een grijze wagen. Deze wagen was kort te voren bij het Marine Watersportcentrum van een vrouw onder bedreiging met een wapen afgenomen.

Kort na vier uur werd de wagen die bij de overval gebruikt werd, gevonden op de parkeerplaats van het Ontvangerskantoor aan de Paardenbaaistraat. De wagen was leeg.

Vorige week werd - zoals de Amigoe berichtte - een soortgelijke overval gepleegd op een pizzeria aan de Schelpstraat in Oranjestad. Toen werd vijfhonderd florin uit de kas en de sieraden van de eigenaresse van de zaak meegenomen. Deze overvallers waren eveneens gewapend en spraken Spaans.

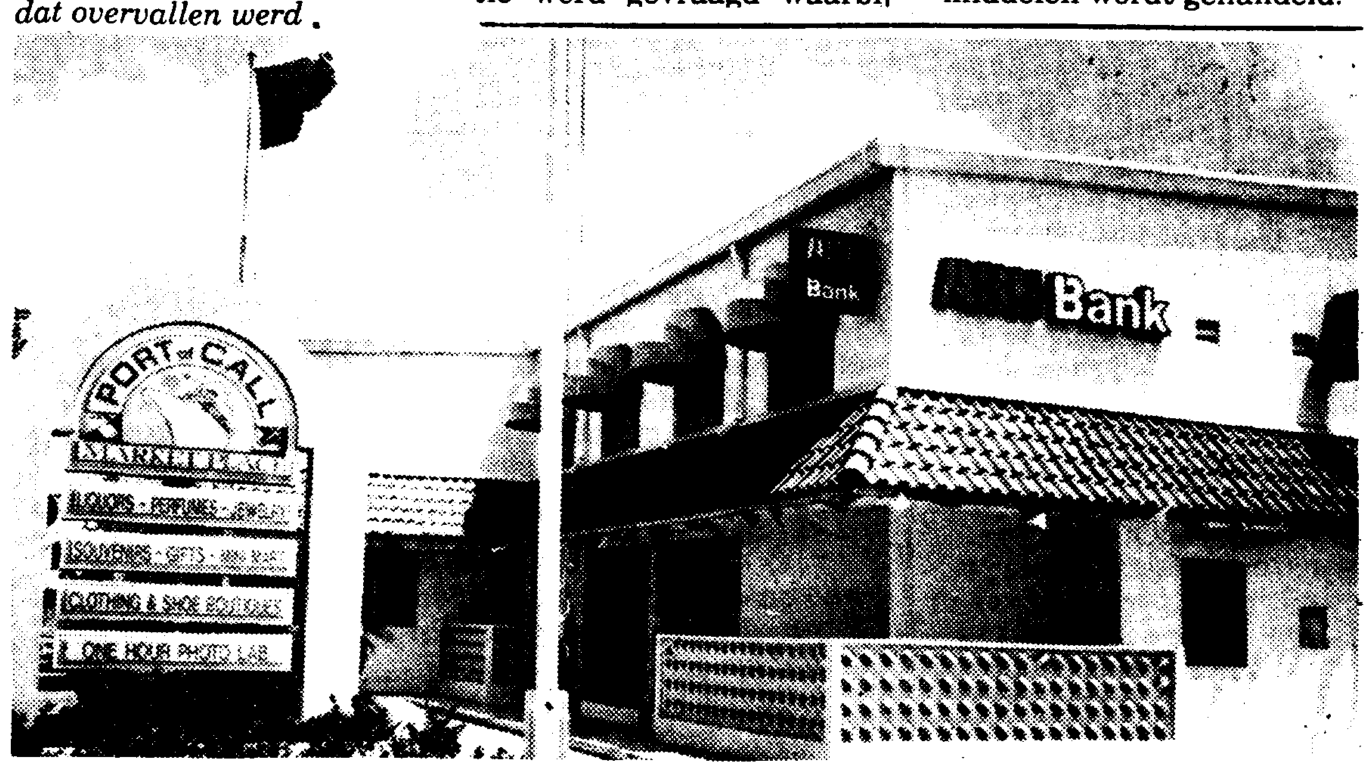
Door politie en recherche werd direct een grote achtervolgingsactie ingezet, waarbij men uiteindelijk bij een hotel te Noord kwam waar de vermeende daders zich vermoedelijk schuil hielden. Korte tijd later slaagde de recherche erin twee Venezolanen aan te houden, die de vermoedelijke overvallers bleken te zijn. Ze hadden een pistool bij zich alsmede ruim vijftigduizend florin. Het bedrag dat bij de ABN onder bedreiging werd meegenomen.

Vermoed wordt dat een derde persoon bij de overval betrokken is. Die werd niet aangehouden. De recherche zet het onderzoek voort. De afgelopen weken werden op Aruba immers overvallen gepleegd op een benzinestation, een pizzeria en een supermarkt, waarbij ook steeds Spaanssprekende personen betrokken waren.

Op Aruba bestaat allerwege grote waardering voor de bijzonder snelle wijze waarop de politie en recherche deze zaak hebben aangepakt en tot oplossing brachten. Minister van Justitie mr Hendrik Croes had woorden van lof tijdens een verklaring aan Telenoticias, waarin hij niet alleen het politiekorps gelukwensen aanbood, maar vooral hulde had voor de snelle oplossing.

De bewindsman vertelde dat het gehele bedrag werd teruggevonden. Hij zei dat er vooral in het bedrijfsleven mensen zijn die menen dat Aruba de deuren moet openzetten om het arbeidskrachtentekort met buitenlanders aan te vullen, maar dit is altijd een zegen, aldus minister Croes, 'omdat we kunnen ervaren waartoe dit leidt. Daarom moet er een stringente controle bij toelating zijn'.

■ *ORANJESTAD — Op de ene foto het ABN-bijkantoor dat overvallen werd.*

Arubaanse gedood in Miami-verkeer

ORANJESTAD — Bij een verkeersongeval in Miami is Carmen de Kort van Savaneta om het leven gekomen.

Zij is onder meer de moeder van de directeur van de Arubaanse Sportlotto Kenny Thijsen en de juwelier van Kenro-zaken Humphrey Thijsen. Uit beschikbare gegevens blijkt dat het slachtoffer met haar dochter in Miami inkopen was gaan doen en in Calle Ocho door een truck werd aangereden. Het slachtoffer overleed korte tijd later, terwijl haar dochter in zorgwekkende toestand in een hospitaal werd opgenomen.

Jaar van blessures en nederlagen

Na beroerd seizoen nog hoop op zege

NEW YORK — Steffi Graf kan zaterdag een beroerd jaar met onverwachte nederlagen en blessureleed een gelukkig slot geven door in de eindstrijd van Flushing Meadow de Argentijnse Gabriela Sabatini er onder te houden.

Graf Bewees in de halve finale haar oude vorm hervonden te hebben en wees de Spaanse Arantxa Sanchez haar plaats in de schaduw: 6-1 6-2. Sabatini had het heel wat moeilijker met de Amerikaanse Mary-Joe Fernandez. Die boog na 5-7 7-5 pas in de derde set met 3-6, na twee uur en drie kwartier.

"Graf speelt momenteel ongelooflijk goed", prees Sanchez het spel van haar Westduitse opponente. Het tweetal stond al na 53 minuten weer in de catacomben. "Het was inderdaad tegen de grens aan van wat ik voor mogelijk had gehouden", beaamde Graf, die het plezier in de sport ook nog eens hervonden lijkt te hebben.

Tegen Sanchez-Vicario leverde Graf haar beste prestatie van dit jaar. De 21-jarige nummer een van de wereldranglijst, al 160 weken, verscheen 23 keer aan het net en scoorde 20 maal. Daarnaast serveerde ze ijzersterk, sloeg de Spaanse met diepe en harde forehands onder druk en legde haar Slice-backhand op elke gewenste plek. Bovendien varieerde Graf zo goed en bepaalde het tempo zo nadrukkelijk, dat voor Sanchez slechts wanhopige blikken naar boven overbleven.

Voor Sanchez, die niet ontevreden kon zijn, staat de hattrick van Graf, die de US Open eerder in 1988 en '89 won, bij gelijkblijvende inspiratie al vast. "Wat ze vandaag liet zien, stamt uit de buiten-klasse. Daar kan geen enkele speelster tegenop", aldus Sanchez bewonderend.

Hoewel het huidige spel en de kille cijfers van de laatste jaren in het nadeel van Sabatini spreken, wilde de Argentijnse zich bepaald niet in het onvermijdelijke schikken. De weg naar de finale was voor de 20-jarige Zuidamerikaanse beduidend hobbeliger dan die van Graf, haar motivatie en vechtlust werd ook met de dag groter.

"Ik wilde hoe dan ook van Fernandez winnen om mijn kans op een Grand Slam-titel te behouden. Dat was niet gemakkelijk, want het ging redelijk gelijk op, maar op de belangrijke momenten was ik het, die scoorde. Zeker in die derde set. Mijn conditie is voortreffelijk. Laat Graf maar komen. Ik geloof echt, dat ik haar kan hebben", keek Sabatini vooruit naar de finale, die de winnares 350.000 dollar oplevert.

Het herwonnen zelfvertrouwen en overtuigend klinkend optimisme is voor een wezenlijk deel toe te schrijven aan haar nieuwe trainer Carlos Kirmayr, van wiens diensten Sabatini sinds juni gebruik maakt. Kirmayr is geen groot voorstander van worstelen met zware gewichten en gelooft heilig in een avontuurlijker soort tennis.

Sabatini's spierbundels zitten haar momenteel dan ook niet meer in de weg en bovendien ruilt ze het voor het publiek zo vermoeiende topspinspel vanaf de baseline regelmatig in voor de dwingende aanval aan het net. Ze werkte er tegen Fernandez een achterstand van 1-4 in de eerste set mee weg en zag die koerswijziging op veel beslissende momenten beloond.

Ruime keus Vogts

DDR-internationals na hereniging beschikbaar

DUESSELDORF - Berti Vogts, bondscoach van het voetbalelftal van de Bondsrepubliek, mag van 22 november spelers uit de DDR selecteren. Woordvoerder Tognoni van de FIFA heeft dit verklaard. Ook de UEFA staat achter deze beslissing.

De wereldkampioen kan daardoor volgend jaar 27 maart voor de eerste keer met zijn nieuwelingen spelen. Het land voetbalt dan in Frankfurt vriendschappelijk tegen de Sovjetunie. De meeste topspelers uit de DDR komen reeds uit in de Bundesliga.

Op 21 november wordt de fusie tussen de voetbalbonden van beide landen officieel bekrachtigd. Op die dag speelt de DDR zijn laatste officiële landenwedstrijd, tegen de Bondsrepubliek.

De Oostduitse voetballers mogen van dat moment ook in de kwalificatie-wedstrijden voor de strijd om het Europese kampioenschap uitkomen. Tegenstanders in de groep zijn Wales, België en Luxemburg. De Oostduitse ploeg, aanvankelijk in dezelfde groep ingedeeld, heeft zich reeds voor het evenement terug getrokken.

Aldrich/Visser kampioenen

NEW YORK - Het Zuidafrikaanse duo Peter Aldrich en Danie Visser won vrijdag het mannen dubbelspel van de open Amerikaanse kampioenschappen.

Het als tweede geplaatste team zegevierde in de finale met 6-2 7-6 (7-3) 6-2 over de Amerikanen Paul Annacone en David Wheaton.

De goed op elkaar ingespeelde Zuidafrikanen hadden daarvoor nog geen twee uur voor nodig: 1 uur 48 minuten. Het was het tweede grandslam-succes van dit seizoen voor Aldrich/Visser.

In het begin van het jaar zegevierden zij in de finale van de open Australische kampioenschappen ten koste van het Canadese dubbel Grant Connell/Glenn Michibata. Op Wimbledon moesten zij in de eindstrijd hun meerdere erkennen in de Amerikanen Rick Leach/Jim Pugh.

De twee Zuidafrikanen, die op Flushing Meadow de achtste toernooi-zege uit hun carrière vierden, verdienden samen 142.861 dollar. Annacone en Wheaton moesten het doen met de helft (71.431).

Carl Lewis weer verslagen

ATHENE - Carl Lewis (rechts) hoeft zich voorlopig geen zorgen te maken om Ben Johnson.

Het is Leroy Burrell die hem op dit moment regelmatig te snel af is. Tijdens de Grand Prix-finale op de 100 meter in Athene moest de Olympisch kampioen zelfs genoegen nemen met een derde plaats.

Clubgenoot Mark Witherspoon (links) eindigde achter Burrell als tweede. De winnende tijd was 10,04 seconden.

* * * * *

VOETBAL / ROME - Walger Zenga, spelend voor Inter en de nationale ploeg van Italië, is voor de tweede achtereenvolgende keer gekozen tot de beste doelman ter wereld. De verkiezing wordt jaarlijks uitgeschreven door een internationale organisatie die statistische voetbalgegevens bijhoudt. De Belg Preud'homme (KV Mechelen) werd tweede.

Bridgeclub Baranca

WILLEMSTAD — Negentien paren schreven in voor de wedstrijd van bridgeclub Baranca die afgelopen woensdagavond op Scherpenheuvel werd gespeeld.

De uitslag was als volgt: 1. heer Pattinaja/mevr. Van Werkhoeven 65.63 procent; 2. heren Kleerekoper/Blufpand 65.19; 3. dames Engelmann/Bustraan 57.19; 4. heren Maas Jr/Nijhoff 56.88; 5. mevr. Geenen/heer Brown 55.99; 6. hren Groot/Cloose 55.63; 7. echtpaar Kruisheer 53.91; 8. echtpaar Van Opstal 51.04; 9. heren Roerhorst/Engelmann 50.63; 10. dames Calvo/Boudewijs en heren Pais/De Vries 50.52.

De overige paren acht paren scoorden beneden het gemiddelde.

In het weekeinde van 6 en 7 oktober wordt weer een weekeinde lang gebridged in het Coral Cliff Hotel. Dit jaarlijks terugkerend bridgefestijn is altijd heel gezellig en ook niet bridgende echtgenoten vinden dit weekeinde iedere keer een geweldige belevenis.

Major League

American League
Oakland Athletics - New York Yankees 7-1; Baltimore Orioles - California Angels 6-2; Boston Red Sox - Seattle Mariners 5-4 (11 innings); Toronto Blue Jays - Chicago White Sox 3-1; Minnesota Twins - Cleveland Indians 2-0; Milwaukee Brewers - Detroit Tigers 6-5; Texas Rangers - Kansas City Royals 9-4.

National League
Saint Louis Cardinals - Chicago Cubs 4-3; Philadelphia Phillies - New York Mets 4-1; Montreal Expos - Pittsburgh Pirates 4-1; Atlanta Braves - San Diego Padres 4-1; Los Angeles Dodgers - Cincinnati Reds 3-1; Houston Astros - San Francisco Giants 2-1.

NEW YORK - Vijf tennissers uit de top tien van de wereld zullen van 5 tot 11 november meedoen aan het eerste ATP-toernooi in de Sovjetunie.

Thomas Muster (Oos/6), Emilio Sanchez (Spa/7), Brad Gilbert (Vst/8), Aaron Krickstein (Vst/9) en de lokale favoriet Andrej Tsjesnokov (Sov/10) hebben hun komst naar Moskou bevestigd.

Bij het tennisevenement om de Kremlin Cup en een prijzengeld van 575.000 gulden komen 32 spelers aan de start.

Behalve genoemd vijftal zijn ook oudgedienden als Jimmy Connors (Vst), Tim Mayotte (Vst) en Yannick Noah (Fra) van de partij.

Karpov opent schaak-oorlog

TILBURG - Een maand voor het begin van de tweekamp om de wereldtitel schaken in New York en Lyon tussen Gari Kasparov en Anatoli Karpov heeft laatstgenoemde de vijandelijkheden geopend.

De uitdager heeft Krogius, de vroegere voorzitter van de Sovjetrussische schaakbond benoemd tot leider van zijn delegatie.

Kasparov beschouwt Krogius als een van zijn oudste persoonlijke vijanden. De wereldkampioen heeft Lombardi aangesteld als leider van zijn delegatie.

De vroegere Amerikaanse priester was delegatieleider van Fischer, toen deze in 1973 de wereldtitel op Boris Spasski veroverde.

ZESTIEN-JARIGE TARTAAR WINT IN TILBURG

Timman debuteert met verlies

Uitgeweken Sovjet-schaker wordt beschouwd als nieuwe Bobby Fisher

TILBURG - Gata Kamsky is zestien. Van beroep: schaker. Een Sovjetrus van origine, geboren in Leningrad, uitgeweken naar Brooklyn, New York. Een uitzonderlijk talent, misschien zelfs wel een wonderkind, maar toch een lichtgewicht in de schaakwereld. En nog geen grootmeester. In Tilburg debuteert hij in de superklasse.

De bescheiden, introverte tiener gaf Interpolis 14 een vliegende start. Hij overrompelde vrijdag Boris Gelfand, ook een debutant, 22 pas, maar toch al een zwaargewicht en kandidaat nummer een voor de eindzege van het veertiende toernooi.

Met de mooie overwinning van Nikolic op Timman was dat het hoogtepunt van de openingsdag. Ivantsjoek kreeg na vijfeneenhalf uur in het verre eindspel de zege cadeau van Seirawan, Short en Andersson deelden het punt.

Gata Kamsky vroeg anderhalf jaar geleden met vader Rustam politiek asiel aan in New York. Voor de media gaven ze aan, dat ze gediscrimineerd werden in Leningrad vanwege hun religieuze overtuiging (moslim) en etnische achtergrond (Tartaren).

Het was een zorgvuldig gerepeteerd toneelstukje. De werkelijke reden was dat de kleine Kamsky gekleineerd werd door Kasparov, die de ontwikkeling van de talentvolle gata opzettelijk stagneerde en te werk ging als de mafiabaas van de schaakwereld.

De Amerikaanse schaakbond knuffelde het talent ongeneerd. Regelde een sponsor die prompt 70.000 gulden per jaar beschikbaar stelde en overlaadde hem met uitnodigingen voor kleinere toernooien. Daarin deed hij het extreem goed. In een half jaar verdiende hij 140 elopunten, waardoor hij opklom naar de achtste plaats op de wereldranglijst.

WERELDVREEMD

Een uitzonderlijke hoge klassering voor een wereldvreemd joch van zestien, dat nooit televisie kijkt, nooit een ander boek leest dan een schaakboek en nooit met andere leeftijdsgenoten omgaat. Iemand, die getraind wordt door zijn vader, een oud-bokser die niet geplaagd wordt door enige diepere kennis van het spel, en die zijn zoon opvoedt als een drilsergeant een recruut.

De schaakwereld deed nogal geringschattend over de explosieve opkomst van een 'Nieuwe Fischer', zoals de Amerikanen Kamsky afficheerden. In de ogen van de gevestigde orde had Kamsky nog weinig bewezen. Hij had alleen gescoord in de open toernooien. In het echte werk had hij gefaald.

Zoals in Manilla tijdens het Interzonale toernooi, waar hij als 51e eindigde bij 64 deelnemers. In Tilburg zijn alle schakersogen op Kamsky gericht. Een vriendelijke, frêle jongen met grote hoornen bril, die hem het uiterlijk verschaft van Flipje's nieuwe tovenaarsleerling. Schuddebuiken van het lachen doet hij niet, daarvoor is het schaakberoep een te serieuze professie.

VOORZICHTIGE START

Tegen Gelfand ging hij met wit voorzichtig van start. Op het bord kwam de Najdorf-Siciliaan, de lievelingsvariant van Gelfand. Zwart kwam comfortabel uit de opening, maar zijn 15e zet (Lg5) was veel te optimistisch.

De grootmeester uit Minsk onderschatte de kracht van wits repliek: Pe4. Die zet had bliksemkracht. Zwart was reddeloos, zoals Gelfands trainer Kapengoet toegaf. Kamsky demonstreerde een onberispelijke techniek, gaf Gelfand geen schijn van kans en was na 32 zetten de eerste winnaar.

Een half uur later kwam Nikolic winnend over de streep. De Joegoslaaf had een speculatieve zet van Timman hardhandig afgestraft. 'Onze Jan', zoals Timman in Tilburg wordt genoemd, speelde zorgeloos. Een Dame-Indiër, die hij honderden keren op het bord had, als zijn vestzak kende en die absoluut geen verrassingen in petto hield.

Bovendien was onze Jan in stralend humeur naar Tilburg gekomen. Een paar dagen eerder had hij in Praag een sterk bezette zeskamp gewonnen. Met de overtuigende score van 4 uit 5, waaronder drie overwinningen, meer dan hij in het hele jaar had behaald.

In Tilburg gaf hij zich zelf door de nederlaag tegen Nikolic een handicap. Zijn twaalfde zet was een misgreep, een experimentje dat Nikolic legio aanknopingspunten bood de zwarte stelling op te blazen. Hij koos niet de snelste weg, mar gaf de voorkeur aan een omzichtige benadering, die even fataal was voor Timman. Na 38 zetten gaf de Nederlander op.

UITSLAGEN

De uitslagen van het Interpolis-toernooi, eerste ronde, zijn:

Kamski (Vst) - Gelfand (Sov) 1-0, Ivantsjoek (Sov) -Seirawan (Vst) 1-0, Nikolic (Joe) - Timman (Ned) 1-0, Short (GBR) - Andersson (Zwe) 1/2-1/2.

Bandolino's en Angua: gelijk

WILLEMSTAD — In een spannende wedstrijd hebben de Bandelino's en Angua de punten broederlijk verdeeld in het Curoil-voetbaltoernooi.

Bandelino ging sterk van start. Door vroeg te scoren werd Angua in de verdediging gedrukt. Een ongelukkige handsbal van één van de Angua-verdedigers zorgde er voor dat de bal na ongeveer tien minuten op de stip belandde. 'Amersfoortse' spits Peter van der Pligt scoorde met een 'perfect' genomen strafschop 1-0.

Direct vanaf de aftrap voor de tweede helft schroefde Angua het tempo op. Enkele minuten later was het raak. Terwijl de Bandelino-verdediging blijkbaar met hun gedachten nog in de pauze vertoefde, lag de bal reeds in het net. Een schitterene combinatie werd door Angua-spits Erwin Gibbes fraai afgerond.

Even daarna viel Bandelino-keeper Clemens Evertsen geblesseerd uit en moesten de Bandelino's bij gebrek aan een reserve met tien man verder. Vanaf die tijd was het een en al Angua wat de klok sloeg. De vele kansen werden echter niet door hen verzilverd. Daarnaast bleek 'doc' Henk van der Huls een te groot struikelblok. Met tomeloze inzet dichtte hij vele gaten.

Het laatste fluitsignaal bracht voor de moegestreden Bandelino's de verlossing. Hoewel Angua duidelijk de betere ploeg was, was de puntenverdeling toch niet geheel onverdiend.

■ *De finalisten van het open Amerikaanse tenniskampioenschap 1990:*

Op de ene foto maakt Gabriela Sabatini een vreugdesprong na haar (zwaar bevochte) zege op de Amerikaanse Mary Joe Fernandez.

Op de andere foto retourneert Steffi Graf een bal van Sanchez.

MIAMI - Op 11 september verdedigt de Colombiaanse bokser Luis Mendoza (rechts) zijn wereldtitel (WBA) in het Junior Vedergewicht tegen de als eerste uitdager genoteerde Ruben Palacios.

Het gevecht zal in Miami plaatsvinden. Op de foto de beide pugulisten.

Mendoza verdedigt bokstitel

Vandaag finale vrouwen Flushing Meadow

Graf rekent snel af met Aranxta Sanchez

NEW YORK - Nu Zina Garrison en Monica Seles uit de weg zijn geruimd en Steffi Graf vrijdag zelf radicaal afrekende (6-1 6-2) met die andere kwelgeest uit het verleden, Aranxta Sanchez-Vicario, stevent de kille Westduitse regelrecht af op de hattrick bij de open Amerikaanse tenniskampioenschappen.

Zaterdag (vandaag) treedt ze voor de vierde achtereenvolgende maal aan in de finale van Flushing Meadow. Alleen in 1987 verloor zij van Martina Navratilova. Haar komende tegenstandster is de winnares van het duel tussen Gabriela Sabatini en Mary Joe Fernandez.

Graf heeft een voor haar doen zwak zomerseizoen achter de rug. Ze verloor in de finale van Parijs van Monica Seles en in de halve finales van Wimbledon van Zina Garrison. Enkele tegenstandsters, zoals Jana Navotna, opperden twee mogelijke oorzaken van die terugval: of Graf knalde haar fameuze forehand niet meer zo vrijuit tegen de lijnen, of de concurrentie raakte gewend aan het hoge tempo.

Zoals Mike Estep, de coach van Sanchez zei: "De rest van de meisjes trekt zich altijd op aan de nummer één. Weinigen hadden oog voor de privé- en de familieproblemen, waarmee de Westduitse worstelde."

Als ze die - tijdelijk - kan vergeten is ze - zo bewees ze tegen Aranxta Sanchez - nog altijd nummer één; een plaats, die ze overigens al 160 weken bezet.

VERRE HERINNERING

Achtmaal stond Graf tegenover de kleine Spaanse. Zevenmaal won ze De nederlaag van vorig jaar in de finale van Parijs was nog slechts een verre herinnering. Gewaarschuwd was de Westduitse wel door de uitstekende vorm, die Sanchez de laatste weken aan de dag legde. Met hulp van Mike Estep; De ex-trainer van Martina Navratilova verbeterde haar netspel met de dag.

Maar vrijdag legde dat geen gewicht in de schaal. "De manier waarop ik beter" aldus Graf. "Voor de verandering was het bijna perfect." Sanchez, die in haar voorgaande vijf partijen geen set en slechts twintig games had afgestaan, werd volkomen overklast.

Ze hield alleen haar service in de openingsgame van de eerste set en deed dat in de tweede set nog tweemaal, toen zij al een stevige achterstand had opgelopen.

Tegen de service van Graf was niets te beginnen. De 21-jarige Westduitse sloeg sloeg twee aces en negen service-winners en nam voor het overige na de opslag direct het initiatief. De meeste slagenwisselingen besliste zij met een fikse klap van de forehand in haar voordeel. "Als ze zo goed serveert, krijg je geen schijn van een kans" aldus Sanchez. 'Ze heeft dan de tijd om echt voor de forehand te gaan staan.'

Een voorspelling ? "Ik denk dat Mary Joe of Sabatini niet veel games zullen maken", aldus Sanchez.

Sport Agenda

SENTRO DEPORTIVO KORSOU
(zwembad)
open van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; dinsdag- en donderdagmorgen gesloten.

PISINA BENNIE LEITO
(Rif)
geopend op woensdag van 14.00-16.45 uur, vrijdag van 20.00-22.00 uur; zaterdag van 13.00-17.00 uur en zondag van 09.30-12.30/14.00-17.00 uur.

BOWLEN
(Damacor Bowling Club, Chuchubiweg)
openingstijden: maandag t/m donderdag van 17.00-02.00 uur; vrijdag en zaterdag van 16.00 uur tot na 02.00 uur; zondag vanaf 13.00 uur.

SCHAAKVERENIGING CURAÇAO
(Rust & Burgh)
iedere maandagavond om 20.00 uur gelegenheid tot schaken.

SCHAAKVERENIGING JANWE
(Sentro di Bario Janwé)
elke zaterdag van 09.00-13.00 uur schaakles en -training voor de jeugd vanaf 7 tot 23 jaar.

STICHTING STUNTMAN
20.00 uur 'Monster Madness' show (met monstertrucks 'Taurus', 'Big Foot', 'Night Life' en 'No Problem') - Stadion Antoine Maduro

WANDELMARS
(Sithoc)
19.30 uur start op parkeerplaats van Sentro Deportivo Kòrsou waar ook het eindpunt is.

* * * * * *

ZONDAG
STICHTING STUNTMAN
16.00+20.00 uur 'Monster Madness' show (met monstertrucks 'Taurus', 'Big Foot', 'Night Life' en 'No Problem') - Stadion Antoine Maduro

ATLETIEK
(Road Runners Club Kòrsou)
07.00 uut start 3-km Ontbijtloop t/o Kodelagebouw (Julianaplein) naar de finish bij Princess Beach Hotel (Marie Pompoen).

* * * * * *

Jong Colombia vs Centro Dominguito: geen doelpunten

WILLEMSTAD — Onproduktief spel aan beide kanten leidde gisteravond tot een doelpuntloze wedstrijd tussen Jong Colombia/Winkel & Zonen en Centro Dominguito/Triple A in het kader van de credivisie-voetbalcompetitie. Centro handhaaft daarmee de derde positie, terwijl de Boca-ploeg is opgeklommen naar de vierde plaats.

De strijd speelde zich hoofdzakelijk op het middenveld af. Geen van beide teams durfde het aan aanvallend te spelen om de risico's zoveel mogelijk te beperken. In zoverre er althans sprake kon zijn van risico's nemen. Beide teams, inclusief de technische leiding, waren kennelijk tevreden met het tamme verloop van het duel. De aanvalspogingen waren schaars, terwijl er ook van de bank geen instructies kwamen ter verbetering van het spel.

Centro maakte met het gelijkspel de tie vol. Deze punten werden in negen wedstrijden veroverd. Geen positieverbetering dus voor Centro Dominguito, dat zich momenteel op de tweede plaats bevindt. Wel een verbetering van positie voor Jong Colombia dat naar de vierde plaats is gestegen.

In de eerste divisie-wedstrijd van gisteravond werd wel gescoord, namelijk driemaal. Hubentut Westpunt, dat zich inmiddels heeft opgewerkt naar de derde plaats klopte Deportivo Sta Rosa met 2-1.

Morgenmiddag wordt niet in competitie-verband gespeeld. Dit in verband met het bezoek van de Curaçaose selectie onder 23 jaar aan Bonaire voor de eerste wedstrijd van het eliminatietoernooi voor Barcelona 1992. De eerstvolgende wedstrijden vinden woensdag plaats. In de eerste divisie zullen dan tegen elkaar uitkomen: Scotts' Special en Canisius Boys en in de eredivisie Scherpenheuvel en Sithoc. Sithoc heeft acht punten in evenzoveel wedstrijden en Scherpenheuvel vijf in negen wedstrijden.

Van Hulst drie maanden non-actief

ROTTERDAM - Elly van Hulst zal de komende drie maanden niet in wedstrijden kunnen uitkomen.

Orthopedisch-chirurg Heijboer van het Academisch Ziekenhuis Dijkzigt in Rotterdam heeft bij een uitvoerig onderzoek van de wereldkampioene en- recordhoudster op de 3000 meter indoor een irritatie onder in de wervelkolom geconstateerd.

Dit verschijnsel, bekend als het Facet-gewricht Syndroom, veroorzaakt een pijnlijke uitstraling tot in het kniegewricht, waardoor lopen op topniveau onmogelijk is.

Volgens het onderzoek moet de atlete al geruime tijd last hebben ondervonden van de irritatie. Daardoor is ook verklaarbaar waarom Elly van Hulst, nadat zij in maart in Glasgow voor de derde achtereenvolgende maal Europees indoorkampioene op de 3000 meter was geworden, in het zomerseizoen niet aan haar normale niveau kwam.

Met een speciaal therapieprogramma, waarin de versterking van de buik- en rugspieren centraal staat, verwacht men de irritatie in drie maanden onder controle te hebben.

In en rond de Golf

De in ballingschap levende premier van KUWAYT, sjeik Saad Al-Abdulla Al-Sabah, heeft vrijdag beloofd hulp te leveren aan de tienduizenden vluchtelingen die aan de Jordaanse grens in de woestijn zijn gestrand. De premier zei dit tijdens zijn tweedaags bezoek aan Rome. "Ik heb erg met hen te doen. Wij zullen bijdragen aan de fondsen die voor hen zijn bestemd", aldus de bewindsman. Ongeveer 105.000 vluchtelingen, voor het grootste deel afkomstig uit Aziatische landen, zijn gestrand en verblijven onder zeer slechte omstandigheden in de woestijn waar zij onder meer gebrek lijden aan onderdak, water en voeding.

***

De EG-commissie wil dat de Gemeenschap ongeveer 2 miljard dollar gaat uitgeven voor hulp aan die landen die economisch het meest te lijden hebben van het HANDELSEMBARGO tegen Iraq. Zij heeft dat vrijdag in Rome voorgesteld aan de EG-Buitenand-ministers. Dat bedrag geldt voor de periode van nu tot en met 1991. Die 2 miljard vormt slechts een deel van de negen miljard dollar die Jordanië, Egypte en Turkije aan het embargo verliezen. De schade die Jordanie lijdt, wordt geraamd op 30 procent van zijn Bruto Nationaal Produkt. In Egypte is het 16 procent van het BNP en in Turkije ruim 4 procent. De ministers hebben nog niet besloten om de hulp ook daadwerkelijk te geven. Eerst gaat het commissievoorstel nog naar de EG-ministers van Financiën.

***

Het sanctiecomite van de Veiligheidsraad van de VN heeft donderdag besloten secretaris-generaal Perez de Cuellar te vragen de voedselsituatie in Iraq in kaart te brengen. Op die manier wil het vaststellen of er voor voedsel en medicijnen een uitzondering gemaakt moet worden op de economische sancties tegen Iraq. De studie wordt waarschijnlijk uitgevoerd door VN-functionarissen die al in het gebied werken. In de sanctieresolutie die de V-raad op 6 augustus aannam wordt een uitzondering op de sancties toegestaan voor "goederen die uitsluitend bedoeld zijn voor medische doeleinden en, op humanitaire gronden, voedsel". Het sanctiecomite werd opgericht om de uitvoering van het embargo te controleren.

■*USS INDEPENDENCE - Een F-14 gevechtsvliegtuig van de Amerikaanse marine wordt gelanceerd vanaf het vliegkampschip Independence in verband met operaties in het luchtruim boven de Perzische Golf. De Independence maakt onderdeel uit van de internationale strijdmacht in het Golf-gebied.*

(AFP-satellietfoto)

***

De CHINESE regering heeft Iraq verzocht zich onvoorwaardelijk en zo spoedig mogelijk terug te trekken uit Kuwayt, zo bericht de Chinese radio vrijdag. De Chinese premier, Li Peng, zei dit tegenover de Iraakse vice-premier Taha Yassin Ramadan tijdens diens bezoek aan Peking in de hoop steun te verwerven voor het Iraakse standpunt in de Golfcrisis. China, een van de vijf permanente leden van de V-raad, stemde voor de VN-resoluties nadat Iraq op 2 augustus Kuwayt veroverde en vervolgens annexeerde. Li Peng zei echter wel tegen militaire betrokkenheid te zijn van de grootmachten, omdat "de situatie daardoor ernstiger en gecompliceerder wordt".

***

Het Nederlandse RODE KRUIS stuurde vrijdagavond vanuit Oostende een vliegtuig naar Amman in Jordanië, met hulpgoederen voor vluchtelingen uit Iraq. De zending bestaat uit 14.040 dekens, 50 grote gezinstenten en 400 kleine gezinstenten, en heeft een waarde van ruim 4 ton. Met het toestel reist een gedelegeerde van het Rode Kruis mee, die in Jordanie vier weken lang als coördinator toezicht zal houden op de distributie en de hulpverlening.

***

Het ZWEEDSE ministerie van Buitenlandse zaken in Stockholm heeft vrijdag zijn ambassadeur in Kuwayt opdracht gegeven zo spoedig mogelijk terug te keren naar Zweden. Het ministerie voegde in een verklaring hieraan echter toe zijn vertegenwoordiging in Kuwayt nog wel als "geopend" te beschouwen. "Het feit dat de ambassade niet meer bezet kan zijn door diplomatiek personeel betekent niet dat Zweden de Iraakse bezetting en annexatie van Kuwayt erkent", aldus de verklaring. Het Zweedse ministerie nam dit besluit wegens de sterk verslechterde leefomstandigheden en de veiligheidssituatie van het ambassadepersoneel.

De gevolgen van de Golfcrisis zijn voor het eerst zichtbaar in de gemiddelde maandelijke prijsstijging in NEDERLAND. Het leven werd tussen half juli en half augustus 0,4 procent duurder, vooral door duurder geworden autobenzine, huisbrand- en dieselolie. Ook herenkleding werd duurder, zo blijkt uit het maandelijkse prijsindexcijfer voor de gezinsconsumptie dat vrijdag is gepubliceerd.

***

TURKIJE, dat de sancties van de VN tegen Iraq naleeft, heeft vrijdag verklaard bereid te zijn medicijnen aan Baghdad te verkopen als daarom wordt gevraagd. Dat heeft het hoofd van het Turkse ministerie van Financiën, Namik Kemal Kilic, in Ankara gezegd. "Er bestaat een lijst van de VN en de EG met medicijnen die volgens ons buiten de economische sancties vallen. Als er een dergelijk verzoek is van Iraq, zal Turkije medicijnen verkopen die op deze lijst staan", aldus Kilic.

***

Minister Pronk heeft donderdag opnieuw geld beschikbaar gesteld voor de opvang en repatriëring van VLUCHTELINGEN in Jordanië. Als vervolg op de 2 miljoen gulden die op 24 augustus is uitgetrokken voor de vluchtelingen uit Iraq en Kuwayt heeft Pronk nu 1 miljoen gegeven aan Artsen zonder grenzen, het Rode Kruis, Unicef en de Europese Commissie. Het geld wordt besteed aan voedsel, medische hulp en water.

Vervolg van pagina 1

verklaard - in overleg met de VN - te bemiddelen in de kwestie van de levering van medicijnen en voedsel.

De ICRC-voorzitter gaf geen verklaring waarom Iraq de overeenkomst niet had aanvaard. Sommarugа maakte echter duidelijk dat zijn neutrale internationale organisatie bij een globale operatie vooral ook de buitenlanders wilde helpen die zich in Iraq en Kuwayt bevinden. Volgens het ICRC zijn er een half miljoen buitenlanders die het land niet uit mogen.

India noemde het besluit van Iraq om de repatriëring van zijn burgers te verbinden aan de levering van voedselhulp "verbijsterend". Alleen wanneer schepen en vliegtuigen voedsel meebrengen, mogen de ruim honderdduizend Indiers daarmee uit Kuwayt worden geëvacueerd. Duizenden Indiërs wachten in Amman en aan de Iraaks-Jordaanse grens op evacuatie, terwijl in Iraq nog eens achtduizend Indiers verblijven. Overigens heeft Iraq onvoorwaardelijk voorwaarden te verbinden aan het vertrek van de Indiërs.

In een Jordaanse vluchtelingenkamp in de woestijn aan de grens met Iraq hebben zich de eerste gevallen van cholera voorgedaan, zo heeft een Jordaanse functionaris gezegd. In het kamp "Shaalan One", waarin mensen uit Azie wachten op evacuatie, is de ziekte geconstateerd bij een man uit India en een vrouw uit Sri Lanka. De ziekte die overgeven en diarree veroorzaakt, wordt vaak verspreid door verontreinigd water.

Baghdad heeft de Amerikaanse regering er zaterdag van beschuldigd voedselleveranties voor Iraq tegen te houden die nog voor het handelsembargo van de VN op 6 augustus overeen zijn gekomen. In een verklaring van het Iraakse persbureau INA, die werd opgevangen in Nicosia, verweet een 'officiële bron' binnen het ministerie van Handel in Baghdad de VS "de kinderen van Iraq te willen laten verhongeren, door de aankomst van ladingen levensmiddelen en melk tegen te houden, waarvan de contracten door Iraq gesloten werden voor de onjuiste beslissing van de Veiligheidsraad, en waarvoor zij de prijs zullen betalen".

Het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken heeft vrijdagavond Iraq in scherpe bewoordingen gewaarschuwd dat alle terroristische daden waar Baghdad toe aanzet "zeer ernstig opgevat zullen worden". In een persverklaring, die op een ongebruikelijk tijdstip werd uitgegeven, stelde het ministerie nadrukkelijk dat Iraq de afgelopen maanden zijn steun aan verschillende terroristische organisaties, waaronder enkele radicale Palestijnse cellen, heeft verhoogd.

GEEN REACTIE

Het ministerie wijst erop dat deze groepen aanslagen kunnen plegen tegen Amerikanen of Amerikaanse belangen in Europa en in het Midden-Oosten "en in mindere mate ook in andere regio's". De kans dat er aanslagen gepleegd worden neemt toe "als er vijandelijkheden uitbreken in de Golf". Marc Dillen, een woordvoerder van het ministerie, verklaarde dat het communique geen reactie was op een "specifiek of geloofwaardig dreigement".

Sovjetminister Sjevardnadze heeft vrijdag gezegd dat hij bereid is naar Iraq te gaan indien dat nodig mocht zijn om een vreedzame oplossing te bereiken in de Golfcrisis. Sjevardnadze zei op de terugreis uit Japan dat een internationale conferentie over het Midden-Oosten zou kunnen helpen de crisis in de Golf op te lossen. Een dergelijke conferentie zou in drie fases gehouden kunnen worden. De eerste fase zou over de huidige crisis kunnen gaan. In de tweede fase zou er een oplossing gevonden moeten worden voor de door Israel bezette gebieden. Het derde en laatste deel zou zich bezig moeten houden met de Libanese burgeroorlog.

BAGHDAD - In Baghdad zijn donderdag vijftien Franse technici gearresteerd, waarmee het aantal gedetineerde Franse onderdanen in Iraq op bijna zestig is gekomen.

Zo deelde het Franse ministerie van Buitenlandse zaken in Parijs mee. Een regeringswoordvoerder zei dat de technici van een elektronische bedrijf naar het Melia Mansour hotel werden gebracht.

■*SAO PAULO - Verwanten van voormalige politieke gevangenen in Brazilië van wie nimmer meer iets werd vernomen sinds het militaire regiem aan de macht was in Brazilie tonen lijsten met foto's van hun verdwenen geliefden. Zij zijn er vast van overtuigd dat de indertijd ontvoerde familieleden om hun politieke overtuiging zijn vermoord. De vrouwen hielden hun actie vlak bij het pas ontdekte massagraf bij Sao Paulo waar honderden mensen clandestien zijn begraven ten tijde van de militaire regering.*

(AFP-satellietfoto)

Johannes Paulus II roept op tot verantwoord ouderschap

Aan vooravond bezoek paus groeit spanning Ivoorkust

ABIDJAN - Kort voor de komst van paus Johannes Paulus II zijn de politieke spanningen in Ivoorkust toegenomen.

Donderdag werd een demonstratie voor een meerpartijenstelsel, die door de vier belangrijkste oppositiepartijen was georganiseerd, door de politie mede met behulp van traangas uiteengeslagen. Zeventien mensen werden aangehouden, van wie er minstens een vrijdag nog niet was vrijgelaten. De paus komt zondag in Ivoorkust aan. Hij zal maandag in de hoofdstad Yamoussoukro de door president Felix Houphouet-Boigny gestichte basiliek van Onze Lieve Vrouw van de vrede inwijden, een multi-miljoenen gekost hebbende kopie van de St Pieter in Rome.

Vrijdag arriveerde de paus uit Burundi in het buurland Rwanda, eveneens een vroeger Belgisch mandaatgebied. Hij vroeg aandacht voor de hongersnood in sommige gebieden van dit Oostafrikaanse land en sprak de hoop uit, dat door internationale samenwerking spoedig een einde zal komen aan de "onaanvaardbare ellende" van vele Rwandezen.

Eerder had de paus in de Burundische hoofdstad Bujumbura een bezoek gebracht aan AIDS-patienten in het Prins Charles-ziekenhuis. Hij tekende op elk van de veertig patienten - twintig mannen en twintig vrouwen, onder wie een meisje van zeventien jaar -, een kruisje op het voorhoofd en overhandigde de geneesheer-directeur van het ziekenhuis, dat nog door de Belgen is gesticht, een cheque van tienduizend dollar.

De Burundische bevolking neemt jaarlijks met drie procent toe. Volgens recente cijfers is ongeveer vijftien procent van de Burundiërs seropositief. In sommige gebieden zou zelfs een kwart van de bevolking met het AIDS-virus zijn besmet. De regering steunt allerlei acties om verdere verspreiding van het AIDS-virus te voorkomen. Zo kan men in de steden op grote affiches een konijn en leeuw met elkaar zien praten over de risico's van AIDS en de manier waarop men kan voorkomen dat men wordt besmet.

GROOT RESPECT

Johannes Paulus II riep in dit Burundi indirect op tot geboortenbeperking. In verband met de "nogal snel groeiende bevolking" in het Oostafrikaanse land riep hij de katholieken op tot "verantwoord ouderschap". Ouders moeten alleen kinderen nemen, als zij die wensen en kunnen opvoeden, zei de paus tijdens een Eucharistieviering in Gitega. Het verantwoord ouderschap eist naar de mening van de paus, dat de echtelieden elkaar groot respect toedragen en hun seksuele leven beheersen. Maatregelen op het gebied van de geboortenbeperking moeten altijd menselijk en ethisch geooorloofd blijven, aldus de paus, die het gebruik van kunstmatige anti-conceptiemiddelen als de pil en condooms tot de moreel niet te verdedigen middelen rekent.

Olieprijs

NEW YORK - De prijzen voor aardolie zijn aan het eind van de week omlaag gegaan door geruchten dat de Iraakse president Saddam Husayn het land zou hebben verlaten na een staatsgreep.

Hoewel het bericht vrijdag niet bevestigd kon worden, zakten de olieprijzen op de markten van New York en Londen flink. De belangrijke Amerikaanse notering West Texas Intermediate (WTI) voor levering in oktober sloot 1,38 dollar lager op 30,05 dollar per vat van 159 liter. Ook het Britse Brent-olie voor levering in oktober zakte door de belangrijke dertig dollargrens en bereikte in de middag zelfs een voorlopig dieptepunt van 29,50 dollar. Daarna krabbelde brent weer iets omhoog om tegen het eind van de handel een verlies van 1,03 dollar op 29,90 dollar te accepteren.

Directie en RvC moeten aftreden

Persimmons wil Orco overnemen

WILLEMSTAD — Op 14 juni 1990 heeft Persimmons Group, een investeringsmaatschappij van in Nederland woonachtige beleggers gevestigd in Hoofddorp, de directeur van Orco bank NV, C. Broere, benaderd met de vraag of deze bereid zou zijn mee te werken aan een openbaar bod op de (certificaten van) aandelen van Orco Bank. Nadien hebben op 22 juni en 21 en 31 augustus gesprekken plaatsgevonden met de heren Broere en drs W.H. Guis (voorzitter van de Raad van Commissarissen. Bij de laatste besprekingen waren ook aanwezig commissarissen A. Baron de Pfijffer d'Altishofen en mr P.K. Zwart, zo maakt de Group in een persbericht bekend. Orco heeft zoals de Amigoe al berichtte, het bod afgewezen. Gisteren noemde Orco de naam van de geïnteresseerde groep niet. Die publiceerde later op de dag, via het bureau van Arthur Oster, juridisch adviseurs, een persbericht.

Het voorgenomen bod van Persimmons zou, aldus het persbericht, in hoofdlijnen inhouden: a - alle beschermingsconstructies worden opgeheven b -directie en commissarissen treden af; de positie van circa tien personeelsleden zal worden gewaarborgd c - de beursnotering komt te vervallen d - Persimmons Group garandeert dat de fiscus zijn claim terzake van fictief rendement laat vallen. Ter toelichting op dit laatste diene dat zij hieromtrent een regeling met de fiscus heeft getroffen.

Persimmons Group NV acht het gewenst, onder erkenning van de juistheid van het door het ministerie van financiën jegens Orco bank NV ingenomen standpunt, te komen tot een regeling die voorkomt dat Orco Bank NV, Persimmons Group Nv en de certificaathouders Orco Bank NV met het ministerie van financiën, dan wel met individuele inspecteurs, in een langdurig conflict verwikkeld blijven, dan wel verwikkeld raken. Naar Persimmons onlangs heeft vernomen is reeds op 15 augustus vonnis gewezen in de procedure Orco bank tegen de Staat, in voor Orco bank ongunstige zin. e - het bod zou luiden in contanten, voor de bepaling van de hoogte waarvan nadere gegevens aan Orco bank zijn gevraagd.

Orco Bank is door een 'management/adviesovereenkomst' voor een periode van nog circa 25 jaar gebonden aan Orco Management Advisery (Antilles) NV. De fee ter zake is gerelateerd aan het balanstotaal. De heer Broere heeft Persimmons Group doen weten dat met de afkoop van dit contract een bedrag gemoeid zou zijn dat zich laat becijferen op meer dan 10 miljoen gulden. In de bespreking van 21 augustus hebben de heren Broere en Guis aan Persimmons meegedeeld, dat een groot gedeelte van de activa illiquide was gemaakt en dat de balans verlengd zou worden met circa 1,5 miljard gulden. Orco Bank verbond aan het voorgaande de conclusie dat een bod van Persimmons geen kans van slagen zou hebben. Persimmons Group beraadt zich nu, aldus het persbericht.

Rotary-huis voor Kroon-gezin

■ *WILLEMSTAD — De Rotary-club van Curaçao heeft net als vorig jaar een huis verloot. De overdracht aan de winnende familie Kroon heeft onlangs plaatsgehad. Noudy Kroon kreeg de sleutel overhandigd.*

AVC

ORANJESTAD — Erwin Dijkhoff tezamen met Henk Arnold zorgden er gisteravond in het Don Elias Mansur Ballpark voor dat Aruba Video Center (AVC) een welverdiende 9-6 overwinnng op de Richmond-ploeg behaalde.

Dat het AVC ernst was te winnen, bleek reeds in de tweede inning toen niet minder dan vijfmaal werd gescoord. Uiteindelijk verloor Richmond door vijf kostbare fouten. Richmond maakte veertien hits, terwijl AVC tien hits noteerde en twee fouten beging. Henk Arnold werd de winnende gooier en Robert Henriquez de verliezende.

De baseballstrijd wordt zondagmiddag om twee uur in Don Elias Mansur Ballpark voortgezet met de wedstrijd tussen Shell/Barlock en Richmond.

Buurtcentrum Seru Fortuna naar drugspreventie training

WILLEMSTAD —Een delegatie van het buurtcentrum Seru Fortuna vertrekt komende zondag voor een cursus drugspreventie naar Mexico. De training duurt een maand. Vertegenwoordigers van het buurtcentrum zullen vanmiddag meer informatie geven over het drugspreventie-programma in Mexico.

Het buurtcentrum Seru Fortuna is een van de meest actieve buurtcentra op het eiland en organiseert heel regelmatig actviteiten voor de bewoners, waaronder werklozen, van deze door talloze problemen geplaagde wijk.

Na bezoek Hirsch Ballin

Vergadering St Maarten voorlopig uitgesteld

WILLEMSTAD/PHILIPSBURG — De vergadering van de St Maartense eilandsraad die deze week tot tweemaal toe tevergeefs werd opgeroepen zal voorlopig worden uitgesteld.

Op donderdag noch vrijdag kon quorum worden bereikt omdat de DP-ers Dennis Pantophlet en Ceryl Richardson weigerden medewerking te verlenen: ze kwamen niet opdagen. Twee andere DP raadsleden/gedeputeerden zijn niet op het eiland. Vance James en William Marlin van de oppositiepartij SPA tekenden de presentielijst niet.

Onderwerp had moeten zijn de staatkundige toekomst. DP-er Joe Richardson had een motie klaar liggen inzake een status aparte voor St Maarten. Pantophlet blijkt daar niet blij mee. Daarnaast blijken hij en Ceryl Richardson het niet helemaal eens met de strekking van de motie.

Waarnemers menen dat deze gang van zaken weer eens aantoont dat de DP St Maarten op het punt staat uiteen te vallen. Claude Wathey heeft op het een en ander niet willen reageren.

De openbare vergadering, die volgende keer met of zonder quorum kan doorgaan zal pas na het bezoek, medio volgende week, van minister Ernst Hirsch Ballin worden opgeroepen door raadsvoorzitter/ gezaghebber Ralph Richardson. Zo werd vandaag in Philipsburg bekend.

HET WEER

WEERSVERWACHTING geldig tot morgenmiddag 12:00 uur:

Licht tot half bewolkt en geen neerslag van betekenis. Matige, overdag af en toe vrij krachtelijke oostelijke wind (tussen tien en 22 knopen).

WEEROVERZICHT:

In het Caribisch gebied bevinden zich momenteel geen storingen die van betekenis zijn voor het weer op de Benedenwindse eilanden. Voor de komende 24 uur wordt weinig verandering in het huidige weerbeeld verwacht.

Vanochtend om zes uur lokale tijd bevond het centrum van orkaan 'Isidore' zich nabij 23.3 graden noord en 36.9 graden west, oftewel op ongeveer 1575 km noordwest van de Kaapverdische eilanden. De orkaan beweegt zich in noord-noordwestelijke richting met een voorwaartse snelheid van 25 km per uur en sterkste winden nabij het centrum van 145 km per uur.

OVERZICHT WEERSGESTELDHEID

Vanmorgen 08.00 L.T.		Afgelopen 24 uur		
Station	Het weer	Max	Min	Neerslag mm
Aruba	half bewolkt	33	28	0.6
Bonaire	licht bewolkt	-.-	-.-	0.0
Curaçao	licht bewolkt	32	27	0.0
St. Eustatius	licht bewolkt	33	26	0.0
St. Maarten	half bewolkt	32	25	9.6
Caracas	half bewolkt	23	20	0.0
Paramaribo	licht bewolkt	32	23	0.6
Port of Spain	half bewolkt	34	24	0.0
Sto. Domingo	licht bewolkt	33	24	0.0

Curacao wint bij zaalvoetbal

SAVANETA — Op de banen van Buurtcentrum Savaneta werden vrijdagavond twee zaalvoetbalwedstrijden gespeeld.

In de eerste wedstrijd [illegible] overwinning op Ennia Barak Boys. Duchi Kock nam alle doelpunten van de Zeerovers voor zijn rekening.

Hierna behaalde de zaalvoetbalkampioen van Curaçao, TNT, een welverdiende 5-2 overwinning op de Arubaanse kampioen Double Seven. Bij de rust stond TNT met 2-1 voor. Carlos Rubio opende de score voor Double Seven, doch Shannon de Windt maakte er 1-1 van. Quincy Maduro bracht voor de rust de stand op 2-1 voor Curaçao. Na de rust maakte Orlando Beenis er 3-1 van doch Rafael Vallegas verkleinde de voorsprong tot 3-2. Double Seven trachtte de stand gelijk te trekken doch slaagde daarin niet. Met twee doelpunten van Rignald Rofina - waarvan een strafschop - werd het uiteindelijk 5-2.

Vanavond speelt TNT tegen de Arubaanse ploeg van Central Madereinse.

Maandag eilandsraadsvergadering

WILLEMSTAD —De Curaçaose eilandsraad komt maandag in een openbare vergadering bijeen ter behandeling van twee agendapunten. [illegible] met betrekking tot de verstrekking en onteigening van terreinen, alsook de sloop van panden in opdracht van het BC in daar [illegible]. Het andere punt betreft het specifieke geval van de sloop van een weekendhuis op Lagun. Dat geval heeft, zoals de Amigoe berichtte, behoorlijk wat stof doen opwaaien. De oppositiepartijen MAN en DP, die de openbare raadsvergadering aanvroegen, menen zelfs dat de mensenrechten in het gedrang zijn. De vergadering begint om 5 uur 's middags.

Wall Street

NEW YORK - Wall Street heeft vrijdag hoger [illegible]. De Dow Jones [illegible] van de dertig belangrijkste aandelen sloot met een winst van 23,27 punten op een stand van 2619,56 [illegible]. Daarmee kon de Dow Jones het verlies van [illegible] punten op donderdag [illegible] goedmaken.

[illegible] werden [illegible] aandelen verhandeld [illegible] 1[illegible] miljoen dan [illegible] donderdag. Van de [illegible] verhandelde fondsen stegen 908 noteringen en gingen 545 stukken achteruit. Bij het begin van de handel stond de Dow Jones nog op een verlies van negen punten. Daarna zorgden verschillende koopprogramma's voor een hoger gemiddelde. De markt was positief gestemd door de flinke val van de olieprijzen en het dichterbij komen van [illegible]. De stijging van de werkloosheid in augustus van 5,5 naar 5,6 procent werd door de markt [illegible].

MENSEN

■ *Een niet geïdentificeerde schooljongen trotseert de zware regen die door de strom Dot werd teweeg gebracht in Taipei. De storm heeft tot zover aan drie mensen het leven gekost. Verder worden er drie mensen vermist.*

Historicus Taylor overleden

LONDEN - De Britse historicus Alan John Percival Taylor is vrijdag in zijn woonplaats Londen op 84-jarige leeftijd gestorven. Taylor, die aan de ziekte van Parkinson leed, gold als een autoriteit op het gebied van de Europese geschiedenis van de negentiende en twintigste eeuw.

Vooral zijn studies over de grote conflicten van de twintigste eeuw trokken door zijn populaire behandeling een groot publiek. Taylor, die ook journalist en commentator voor de BBC was, kreeg in de jaren zestig met het boek 'The origins of the Second world war' (1961) veel kritiek van zijn collega's te verduren.

■ *De actrice Jane Russel arriveert bij Deauville Casino (Frankrijk) voor de ceremonie die ter ere van haar persoon werd gegeven gedurende het Amerikaanse filmfestival.*

Minderheden krijgen meer inspraak

De Amsterdamse adviesraden **minderhedenbeleid** zullen voortaan rechtstreeks aan de gemeenteraad van Amsterdam adviseren in plaats van het college van B en W. Tot nog toe zenden B en W de adviezen met eigen voorstellen naar de gemeenteraad. De gemeente heeft dit vrijdag bekendgemaakt.

Een klacht van de adviesraden was dat sommige adviezen door deze omweg in de bureauladen van het college bleven liggen.

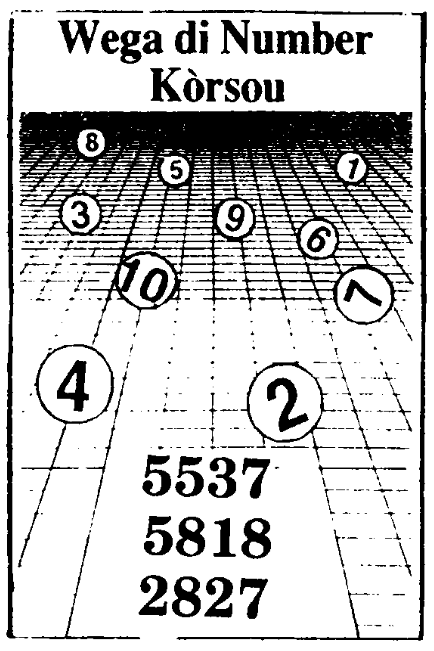
De adviesraden zullen uit vertegenwoordigers van minderheidsgroeperingen bestaan. Bij de selectie zal worden gekeken naar representativiteit en deskundigheid van de vertegenwoordigers.

Binnen de nieuwe opzet wordt uitgegaan van drie adviesraden. Een adviesraad voor de Turkse gemeenschap, een voor de Zuideuropese gemeenschappen en een adviesraad met daarin twee samenwerkende eenheden, te weten Surinamers/Antillianen/Molukkers(Sam) en vluchtelingen/Chinezen/Pakistani (Vluchipas). Voor de marokkaanse gemeenschap zal een "stedelijke raad van de Marokkaanse gemeenschap" worden ingesteld.

De betrokken migrantenorganisaties en wethouder P.Jonker hopen met de nieuwe structuur de snelheid van de verwerking en de kwaliteit van de adviezen te verbeteren.

Manager Dick de Boer van de Volendamse groep **BZN** zegt de discussie binnen de Nederlandse Tweede Kamerdelegatie over opnamen van zijn groep in Zuidafrika "niet goed te begrijpen". Volgens hem heeft BZN met het oog op de culturele boycot jarenlang verzoeken om optredens afgeslagen. "Nu de zaken in Zuidafrika zo snel ten goede keren en bij voorbeeld ook Gerard Joling er onlangs optrad, achtten wij het opnemen van een special voor de Zuidafrikaanse televisie aanvaardbaar. Maar we zullen er niet live optreden."

De opnamen vinden plaats in oktober en sluiten aan op een bezoek aan Kenya, waar de groep een programma voor de NCRV-televisie opneemt. BZN heeft over de opnamen voor de Zuidafrikaanse televisie geen contact gehad met de Nederlandse overheid, maar daarover wel "heel lang gesproken met onze platenmaatschappij Phonogram", aldus woordvoerder De Boer.

Goed nieuws over Aids

Een onderzoek naar aanwezigheid van het **AIDSvirus** bij gezonde mensen door de GG en GD in Amsterdam geeft geen aanwijzingen dat het virus zich buiten de bekende risicogroepen verspreidt. In 1989 is geen stijging gezien van het percentage seropositieven onder de geteste mensen ten opzichte van het jaar daarvoor. De resultaten van het onderzoek zijn zaterdag gepubliceerd in het Nederlands tijdschrift voor geneeskunde.

Vijf jaar geleden begon de Amsterdamse gezondheidsdienst met een bureau waar gezonde mensen zich vrijwillig kunnen laten testen op antistoffen tegen het virus HIV. In 1988 lieten 1.247 mensen dat doen en vorig jaar 1.400. In 1988 bleken 24 mannen en drie vrouwen met het virus besmet en een jaar later waren dat 28 mannen en drie vrouwen. Op een vrouw na behoorden alle seropositieve personen tot een risicogroep of hadden seksueel contact gehad met iemand uit zo'n groep. Van de 58 seropositieven die in twee jaar zijn "ontdekt", hadden 48 mannen homoseksuele contacten gehad, was 1 man een drugsspuiter en werden twee mannen besmet na seks in Afrika.

Homoseksuele contacten en bezoek aan prostituees waren bij mannen de belangrijkste reden om zich te laten testen. Voor vrouwen bleef de voornaamste reden wisselende heteroseksuele contacten zonder dat er een bekend risico was gelopen.

VERLOOFD:

Jackie de Jager

en

August Quast

Curaçao, 8 september 1990.

HBO

ZATERDAG

15.00 Mel Gibson's Unauthorized Video Diary: Behind the scenes on Lethal Weapon II
15.30 Flowers in The Attic (PG13)
17.00 Little Monsters (PG)
19.00 Lean on Me (PG13)
21.00 Criminal Justice
22.30 HBO Comedy Hour: Steven Wright
23.30 Dead-Bang (R)
01.15 Dead Pool (R)
02.50 Puppet Master (R)
04.25 Mel Gibson's Unauthorized Video Diary: Behind the scenes on Lethal Weapon II
04.55 Criminal Justice.

ZONDAG

12.30 Daring Dobermans (G)
14.00 Fire with Fire (PG13)
16.00 Permanent Record (PG13)
17.30 The Experts (PG13)
19.00 Caddyshack II (PG)
21.00 Somebody has to shoot the picture
23.00 Dream On: 'Trojan War'
23.30 April Fool's Day (R)
01.05 No Mercy (R)
02.55 Penn & Teller get Killed (R)
04.30 Somebody has to shoot the picture.

TBS

ZATERDAG

16.00 Munsters
16.30 Beverly Hillbillies
17.00 Andy Griffith
17.30 Happy Days
18.00 World Championship Wrestling
20.05 To be announced
22.00 Baseball: Atlanta Braves vs San Diego Padres
24.45 Night Tracks - Chartbusters
01.45 Movie: 'She's dressed to Kill' (1979, Connie Sellecca)
03.45 Night Tracks.

ZONDAG

12.20 Andy Griffith
13.00 Auto Racing - Richmond 400
16.35 Andy Griffith
17.05 Good Times
17.35 The Jeffersons
18.05 NWA Main Event
19.00 Movie: 'Race for your life, Charlie Brown'
21.00 Nat'l Geo. Explorer
23.00 Network Earth
23.30 Love after marriage
24.00 'Till help Arrives.

TELECURAÇAO

ZATERDAG

17.00 Telefiesta met tante Irma;
18.00 CBS Spotlight on Sports;
19.00 Kòktel Turístiko met captain Sterling;
20.00 Telenotisia;
20.30 Teatro Klasiko: 'Adventure' (Clark Gable);
22.00 Wega di Number Kòrsou;
22.07 Estreno: 'The boys night out';
23.30 Sluiting.

ZONDAG

15.00 Sala di konsierto;
16.00 Sena di Señor;
17.00 Bingo-show;
17.50 Wega di Number Kòrsou;
18.00 Di bishita ku..... Romeo Heye';
19.00 E Oloshi;
19.34 TeleCuraçao special;
20.00 Telenotisia;
20.30 Shete dia;
21.00 Best seller: 'Master of the Game';
22.00 Easy Street;
22.30 Santo Domingo invita;
23.30 Sluiting.
(wijzigingen voorbehouden)

* * * * * *

AMIGOE Fax: 674524 Tel: 672000

UITGEVERIJ AMIGOE N.V.
Scherpenheuvel z/n of P.O.B. 577
Curaçao N.A.
Giro 440.000
Bankrek. nr.: 11-07-313
Algemene Bank N.V.
Bankrek. nr.: 874.825.10
Maduro & Curiel's Bank N.V.

CURAÇAO
Centrale (alle afdelingen)
672000

Directie:
Ingrid de Maayer-Hollander
Leeward News Holding

Hoofdredactie:
Ard Horvers (hoofdredacteur)
A. van Leeuwen(adjunct-hoofdredactrice)

Overige leden Redactie:
Toon van Dongen, Jacoline Steegstra, Bob Harms, Sheila Rhodes (secretaresse), Chris van Grol (sportmedewerker), Solange Isselt (opmaak) en Ken Wong (fotograaf)

ADVERTENTIE-AFDELING
Acquisitie:
Viola Bernardus en Janny Naaldijk
Aanname advertenties:
Maandag t/m vrijdag van 07.30-15.30 uur
Alle advertenties voor de komende dag moeten 1 dag van tevoren vóór 15.30 binnen zijn.

ZOEKERTJES verschijnen op dindag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 07.30-15.30 uur worden opgegeven, behalve op zaterdag.

Alleen zoekertjes die op maandag en donderdag vóór twaalf uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

UITGEVERIJ AMIGOE ARUBA
Caya G.F. Betico Croes 110
Tel: 24333 (drie lijnen)
Faxnummer: 22368

Directeur-Hoofdredacteur:
Jos van der Schoot
Redactie: Ramiro Tromp, Anna Tromp-Van der Schoot, Djisbie Franken (fotograaf)
Advertentie-afdeling: Etleen Clemencia-Landsmark

BONAIRE
Correspondent:
Hubert Linkels, Kaya Gobernador N. Debrot 154 tel: 8627

SINT MAARTEN
Correspondent:
Eddie Williams, P.O Box 366, tel: 22580 / 22764
Faxnummer: 25868

Abonnementen en advertenties:
The Chronicle, Grounddove Road, Pointe Blanche, tel: 23919.

SABA:
Correspondente:
Esther Mommers, tel: 2265

ST. EUSTATIUS:
Vertegenwoordigster / Correspondente:
Mevrouw Peggy van de Horde, Whitewallweg 1

HILVERSUM
correspondenten:
B. Jos de Roo en Victor Halkamp: Radio Nederland Wereldomroep (tel: 035-724300)

Persagentschappen: ANP en AP
Samenwerkingsovereenkomst met The Miami Herald, De Haagsche Courant, De Brabantse Pers

DRUKKERIJ: Rotaprint N.V.

DISTRIBUTIE (abonnementen):
Curaçao: Districo N.V. Tel: 370503, 370504 en 370304

Voor klachten gelieve deze nummers op te bellen. Het abonnementsgeld kan ook betaald worden via Giro rek. nr: 208.000, Maduro Bank rek. nr: 286.330.08 en ABN rek. nr: 11.15.626
Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110, tel: 24333
Bonaire (abonnementen en incasso): mv. A. Wong-Loi-Sing, Kaya Cacique 4

Losse nummers 60 cent:
Abonnementsprijs op alle eilanden van de Nederlandse Antillen **vijftien gulden per maand**

Buiten Antillen (Nederland):
NAf. 80,15 per maand (luchtpost) of NAf. 24,-- per maand (zeepost); jaarlijks vooruit te betalen

Tom Poes en de verdwenen heer door Martin Toonder

6554 — 'Het is allemaal jouw schuld', zei Elias, die met grote tegenzin op een stuk kokos kauwde. 'Je weet je niet te gedragen. Je hebt geen stijl en je hebt die schipper achterdochtig gemaakt. Zelfs dat briefje op Ollie's deur heb je fout geschreven, dat dacht ik direct al. En je hebt met de ketting gerammeld'.

'Maak liever geen ruzie', zei Rokus dreigend. 'Ik weet te veel van je en bovendien komt daar geloof ik hulp opdagen!'

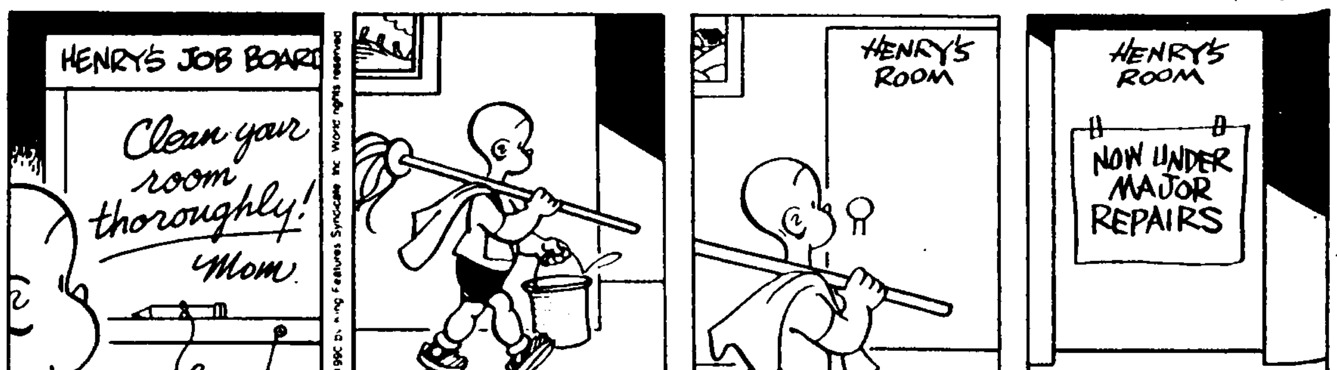
Hij wees op een zoemend stipje, dat aan de hemel verscheen en dat langzaam op het eiland afkoerste. Het was een helikopter van de Vulkaan Controle Dienst, bezig aan zijn maandelijkse inspectietocht.

'Het komt hier naar toe!' riep Elias, die zijn sombere stemming op slag kwijt was. 'Het gaat landen! Denk erom, wij zijn eerlijke schipbreukelingen. In een storm overboord gespoeld en hier bewusteloos op het strand terecht gekomen. Verspreek je niet, Rokic!'

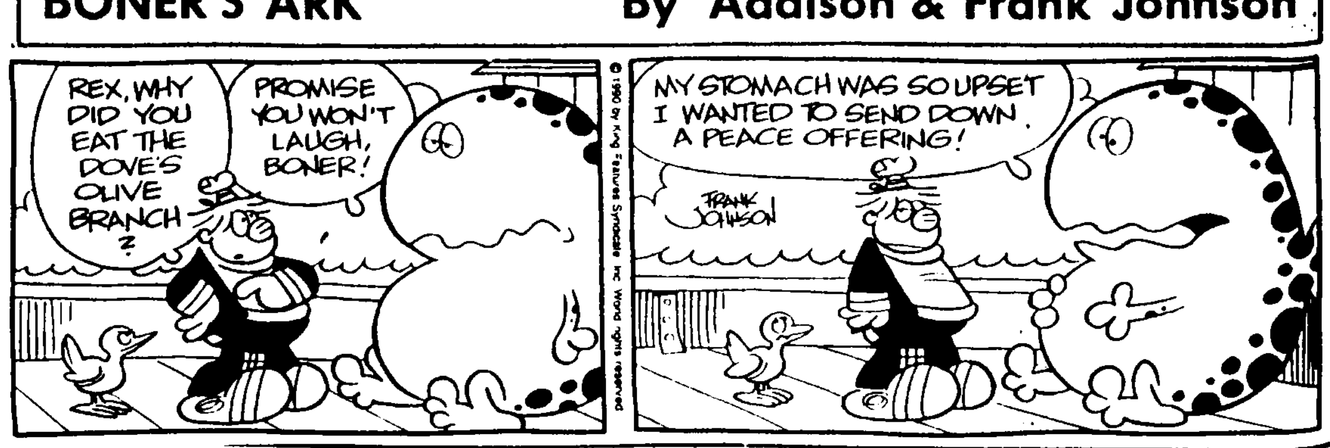
Zo roepende trok hij zijn jas uit en begon daar driftig mee te zwaaien todat het vliegtuig zich op het zand had laten zakken. Het zag er naar uit, dat hiermee de zorgen van beide schurken ten einde waren.

In ieder geval had kapitein Walrus niet op deze helikopter gerekend toen hij meende dat ze daar veilig zaten tot de volgende vulkaanuitbarsting......

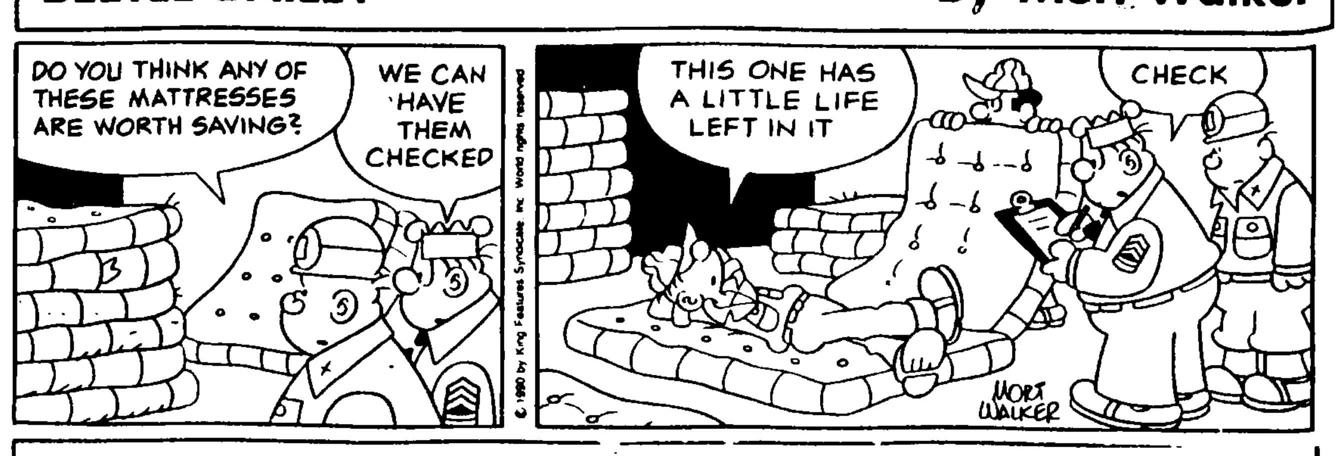
HENRY ® By Dick Hodgins

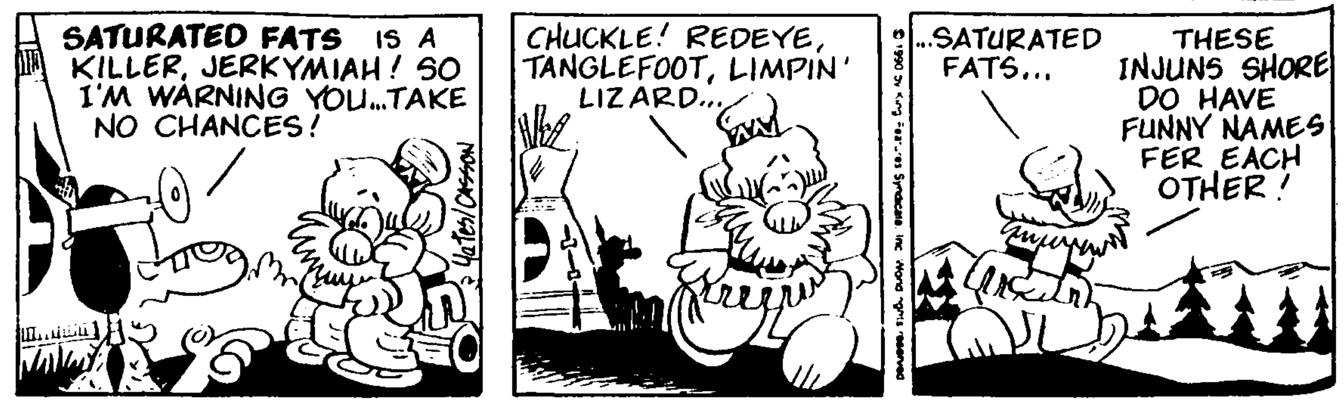
BONER'S ARK ® By Addison & Frank Johnson

BEETLE BAILEY ® By Mort Walker

REDEYE ® By Bill Yates & Mel Casson

AGENDA BONAIRE

ITIE: 8000
NDWEER: 8222
CENTRALE: 8845
TAAL: 8900

DFILL te Lagoen: maandag t/m vrijdag 07.00-16.00 uur; zaterdag van 08.00- uur; zondag gesloten.

ARE BIBLIOTHEEK
(…ngstijden voor het publiek)
…dag en donderdag van 14.00-18.00
…sdag en vrijdag van 08.00-12.00/ …17.00 uur; zaterdag van 10.00-12.00

(…ngstijden voor lezers)
…dag van 14.00-19.00 uur.

SPREEKUUR GEZAGHEBBER: elke donderdag van 09.00-11.00 uur op het Bestuurskantoor, Kralendijk; laatste donderdag van de maand van 10.00-12.00 uur te Rincon.

BESTUURSKANTOOR EN BEVOLKING: 08.00-12.00/14.00-15.30 uur loketten geopend.

KERKDIENSTEN
Sint Bernarduskerk, Kralendijk:
maandag t/m zaterdag om 18.45 uur; zondag om 08.00 en 19.00 uur.
Coromotokerk, Antriol:
maandag t/m zaterdag om 19.30 uur; zondag om 09.00 en 18.00 uur.
Ludovicuskerk, Rincon:
maandag t/m zondag om 19.30 uur.

KLACHTENBEZORGING doorgeven aan mevr. A. Wong-Loi-Sing, Kaya Cacique 4.

WILLEMSTAD — Ter gelegenheid van het 15-jarig bestaan van de Sociaal Economische Faculteit (SEF) van de Universiteit van de Nederlandse Antillen vorig jaar, heeft deze faculteit een 'gedenkboek' gepubliceerd. Dit werd in samenwerking gedaan met de Vereniging van Afgestudeerden van de SEF (Alumni Association). Bij de overhandiging van het gedenkboek aan de gezaghebber van Curaçao drs Elmer Wilsoe, waren aanwezig: de dekaan van de SEF van het afgelopen jaar, M. Hasham en de leden van het bestuur van de Vereniging van Afgestudeerden, R. Matthew, S. Baromeo, G. de Haak en D.Daal (voormalig voorzitter van de vereniging), die ook haar jaarverslag heeft overhandigd.

Gedenkboek 15 jaar SEF

Abraham ambieert raadszetel naast zwager Ellis

KRALENDIJK — Het vertrek van de fractieleider van de Partido Democratico Bonairiano (PDB) Jose Winklaar uit de Eilandsraad is de oorzaak van de huidige vacature in deze fractie. Volgens de voorzitter van het hoofdstembureau Walter Coffie schrijft het Kiesreglement voor dat bij de benoeming van Winklaars plaatsvervanger de numerieke volgorde in acht wordt genomen. Dat betekent dus dat Jopie Abraham in aanmerking dient te komen voor een raadszetel (hij behaalde in '87 1.106 persoonlijke stemmen - red.). Zijn probleem is echter de aanwezigheid van zijn zwager Rudi Ellis in de raad. Volgens de Erna (Eilandenregeling voor de Nederlandse Antillen) is dit een onverenigbaarheid - de Erna bepaalt dat aanverwanten niet samen in de Eilandsraad mogen zitten - die Abraham noopt te bedanken als raadslid. Naar de Amigoe uit betrouwbare bron heeft vernomen is Abraham dat nu juist niet van plan.

Maandag 10 september zal de raad de geloofsbrieven van Jopie Abraham, ex-minister, ex-fractielid en ex-voorzitter van de PDB, onderzoeken en goedkeuren. Dat betekent dat de overige raadsleden nagaan bij het hoofdstembureau of de kandidaat wettig is gekozen en dat de benoeming binnen de door het Kiesreglement gestelde termijn is aanvaard. In dit geval is dat vijftien dagen, omdat het geen verkiezing maar een vacature betreft.

Zoals bekend geldt momenteel nog steeds de verkiezingsuitslag van de raadsverkiezingen van 1987. Abraham was toen lijsttrekker voor de PDB. De UPB met lijsttrekker Rudi Ellis won de verkiezingen (UPB/POB 5 zetels, PDB 4 zetels). Ellis behaalde het grootste aantal persoonlijke stemmen en werd daarmee in de eilandsraad gekozen. Abraham 'moest' bedanken en in zijn plaats kwam Alipio Goeloe in de raad. Dezelfde Goeloe die in 1989 met de PDB-zetel overliep naar de UPB.

Vanaf 1971 was het al gebruikelijk dat in de lokale politiek Abraham of Ellis moest wijken. Voorheen ging deze strijd tussen L.A. (mr Toon) Abraham en Ch.R.L. (Ruman) Ellis, maar de laatste jaren is de strijd verplaatst naar de jongere broer van de ex-statenvoorzitter. De Erna-regeling is zo diep in het denken van de Bonairiaanse politici geworteld, dat er nimmer sprake is geweest van een confrontatie. In de meeste gevallen bedankten de Abrahams voor het lidmaatschap ten gunste van de (populaire) Rudi Ellis, die getrouwd is met de zus van Toon en Jopie Abraham.

Aan deze lankmoedigheid schijnt nu een einde gekomen te zijn. Overigens is het niet voor de eerste maal dat deze zaak wordt aangekaart. Bij het aanvaarden van zijn zetel in de Staten - merkwaardig genoeg samen met zijn zwager Rudi Ellis, hetgeen op dat niveau wel toegestaan is - attendeerde Abraham er in de media op dat de belachelijke regel dat aanverwanten niet samen in de eilandsraad mogen zitten, opgeheven moet worden. Dat is echter nog steeds niet geschied.

In gesprek met gezaghebber mr George Soliana - een jurist die zich meerdere malen in deze materie heeft verdiept - blijkt dat er nog steeds geen enkele wijziging is geweest, terwijl de Nederlandse jurist mr Bert Nijland de Amigoe verzekerde dat dergelijke restricties in gemeenteraden in Nederland al lang niet meer bestaan. Jopie Abrahams heeft derhalve gemeend niet voorhands voor het lidmaatschap te moeten bedanken, maar wel degelijk zijn geloofsbrieven aan de raad van Bonaire aan te bieden.

VERWARREND

Het goedkeuren van geloofsbrieven en daarmee een potentieel raadslid in de Eilandsraad halen is een zaak die volledig onder de raadsleden van de eilandsraad regardeert. Toch heeft de Erna wel gewezen op bepaalde incomptabiliteiten zoals het feit dat een lid van de ER niet tevens minister kan zijn. Dat staat echter los van het goedkeuren van de geloofsbrieven en indien de vijf UPB-raadsleden de twee PDB-raadsleden en het fractielid van de POB besluiten om (uit politieke overwegingen) de geloofsbrieven van Abraham goed te keuren, dan zal de lijsttrekker van de PDB voor de laatste zeven maanden van de vierjarige zittingsperiode inderdaad in de eilandsraad gekozen zijn. Het probleem is dan echter wel in de maag gesplitst van gezaghebber Soliana die als vertegenwoordiger van de regering een beslissing zal moeten nemen. Bijvoorbeeld het raadsbesluit ter vernietiging voordragen. Ongetwijfeld zal Jopie Abraham dan bij het Hof in beroep gaan, zoals iedereen mag doen wiens geloofsbrieven naar zijn mening ten onrechte worden afgekeurd.

1971

Op Bonaire bestaat de situatie dat er tussen Abraham of Ellis gekozen moet worden al sedert 1969. Er was in eerste instantie geen probleem omdat Ellis lid was van de PDB en lijsttrekker Toon Abraham ondanks zijn 1.111 stemmen zijn plaats afstond aan partijgenoot Rudi Ellis met 30 stemmen. Na de 'cambio' in 1969 echter, richtte Rudi Ellis zijn eigen partij op (Partido Patriotico Bonairiano) en vanaf die tijd was er een voortdurnde strijd tussen Abraham en Ellis, die in 1971 in het voordeel van Abraham (869 stemmen tegen Ellis 870 stemmen) werd beslist. Vanaf die tijd is er nooit meer een duidelijk beeld geweest van de verkiezingsstrijd, omdat vrijwel elke verkiezing toegespitst werd op het aantal persoonlijke stemmen dat beide rivalen moesten behalen.

Het opmerkelijke van de raadsvergadering van maandag is dat Abraham zich kandidaat stelt, terwijl de UPB geen enkele reden heeft de geloofsbrieven van Jopie Abraham af te keuren. Tenzij er misschien verwezen wordt naar de regeling van de Erna. Het is voor de UPB evenwel politiek niet opportuun om Jopie Abraham op die manier uit te schakelen, zeker niet in het zicht van de nieuwe raadsverkiezingen in april 1991.

Gezaghebber George Soliana:

Niet kiezen voor structuur is een historische fout

KRALENDIJK — Voor de eerste maal waren de espraken bij de viering van de dag van Bonaire nder politieke achtergrond. Afgaande op de toeraak van gezaghebber mr George Soliana echter et zonder inhoud. In verband met de huidige scussies over de staatkundige structuur merkte gezaghebber Soliana op dat 'degenen die nu niet hun keuze bepalen een historische fout begaan waarvoor komende generaties hen zullen veroordelen'. Zoals bekend is op Bonaire de UPB de enige partij die een hermetisch stilzwijgen bewaart over de opvattingen over de staatkundige structuur van Bonaire.

Gezaghebber Soliana wees er op dat Bonaire met zijn kleinschalige bevolking in de jaren negentig voor een kruising van wegen staat. Mr Soliana: 'Als een klein eiland in een woelige zee zullen we moeten kiezen. Zelfs zonder voldoende voorbereiding kiezen voor verschillende mogelijkheden die geen inbreuk doen op onze toekomst. Daarom is de woelige zee waarin we letterlijk verzeild zijn, nog veel gevaarlijker'.

Soliana verwees daarbij ook naar de oorlogsdreiging in het Midden Oosten waar een oorlog niet alleen slachtoffers zou vragen onder soldaten en de burgers maar bovendien de wereldvrede in gevaar zou brengen. De gezaghebber zag daarbij eveneens de veiligheid en economische groei in gevaar gebracht van Bonaire. 'Niet alleen de angst echter voor de economische nadelen, maar op basis van onze bereikte beschaving zullen we moeten bidden voor een nieuwe wereldvrede. De wereld is groter dan onze eigen horizon en daarom dient onze bezorgdheid zich ook uit te strekken tot de wereld die ver buiten de grenzen van Bonaire ligt'.

De huidige toestand in de wereld is volgens Soliana van belang voor Bonaire wanneer het eiland gebruik zou gaan maken van het zelfbeschikkingsrecht. Soliana: 'Aan de ene kant wil Nederland de Antillen in tweeën verdelen waarbij Bonaire gebonden wordt aan Curaçao, maar dat wordt door de Curaçaose politici categorisch van de hand gewezen.'

Met nadruk wees Soliana er echter op, dat nog geen enkele bevolking de kans heeft gekregen zich te uiten over de toekomstige structuur. 'De bevolking van Bonaire heeft nog niet gekozen en verschillende groeperingen hebben evenmin hun stem laten horen. Naar mijn mening echter maken alle politici, vakbonden of vertegenwoordigers van het bedrijfsleven een historische fout als zij hun zienswijze niet bekend maken. Zij zullen er door de komende generaties voor veroordeeld worden', aldus gezaghebber Soliana in zijn toespraak tijdens de Dag van Bonaire.

Stockmarkets - NEWS

NEW YORK	PREV.	07-09	FRANKFURT	PREV.	07-09	AMSTERDAM	PREV	07-09
DOW JONES	2596	2619	DAX INDEX	1557	1962	CBS GEN.INDEX	101.10	102.10
AM.BRANDS	67.50	68.50	ASKO	932.00	930.00	ABN	34.20	34.10
AM.EXP.	23.50	24.00	BASF	224.90	[illegible]	AEGON	117.80	117.60
ANHEUSER B	39.50	40.00	BMW	462.00	[illegible]	AHOLD	124.80	125.30
ATT	31.50	31.13	COMMERZBANK	259.50	262.00	AMEV	49.40	49.80
BORDEN	32.63	33.00	DAIMLER BENZ	679.00	[illegible]	AKZO	[illegible]	[illegible]
CAMPBELL S	48.50	49.75	DEUTSCHE BANK	658.50	662.00	AMRO	67.20	67.20
CHRYSLER	12.88	13.00	HOECHST	227.00	229.30	BOLS	[illegible]	[illegible]
CITICORP	18.25	18.63	KAUFHOF	[illegible]	[illegible]	BUHR.TET.	[illegible]	[illegible]
COCA COLA	41.25	42.13	MAN	327.00	340.00	DAF	[illegible]	24.90
DIGITAL	64.75	65.25	PREUSSAG	[illegible]	315.00	DSM	[illegible]	[illegible]
DUPONT	35.50	35.63	SIEMENS	597.00	599.00	ELSEVIER	[illegible]	80.60
EAST.KODAK	40.88	40.50	VW	[illegible]	455.80	FOKKER	44.00	43.20
EXXON	50.25	50.88				GIST BROC.	28.00	28.90
FORD	34.25	34.88				HAGEMEYER	107.00	107.00
GEN.ELECT.	60.00	60.63	LONDON			HEINEKEN	113.80	114.70
GEN.MOTORS	37.38	37.50				HOOGOVENS	59.10	59.00
HEINZ	32.25	32.75	FT-100 INDEX	2120	2122	KLM	23.30	23.90
HOMESTAKE	20.75	20.00				KNP	42.10	42.70
IBM	102.38	105.50	ARGYLL	2.30	2.29	NEDLLOYD	53.30	56.00
KELLOGG	63.00	63.38	BARCLAYS BANK	3.47	3.47	NMB	41.00	41.60
MC DONALDS	26.75	27.88	BASS	9.80	9.86	NAT.NED.	57.20	58.20
MERCK	79.88	81.13	BRITISH STEEL	1.21	1.26	PHILIPS	24.00	24.70
MINNES.MNG	78.00	78.00	BRITISH TEL	2.80	2.82	ROBECO	89.30	89.20
MOBIL CORP	66.38	[illegible]	BTR	3.60	3.57	ROLINCO	86.00	85.40
NCR	60.50	[illegible]	CADBURY	3.47	3.22	RORENTO	59.00	58.10
PFIZER	69.38	71.13	CABLE & WIRE	4.52	4.56	RODAMCO	74.50	74.30
P.MORRIS	44.63							
		4525,00	GRAND MET	5.45	5.55	ROYAL DUTCH	147.30	146.60
QUAKER	42.25	42.63	MARKS & SPENCER	2.30	2.27	UNILEVER	141.90	142.10
SEARS	27.00	28.75	REDLAND	5.12	5.18	VMF STORK	48.90	49.70
UP JOHN	36.00	38.13	TATE & LYLE	2.51	2.45	VOC	39.60	40.20
USX	33.38	33.88				VNU	76.80	78.40
WOOLWORTH	24.50	25.38				WESSANEN	60.10	59.70
			TOKYO					
GOLD	388.50	387.80				TORONTO		
			NIKKEI DOW IND.	23811	23962			
SILVER	4.78	4.81				TSE 300	3312.9	3307.1
			BRIDGESTONE	1170	1180			
CRUDE OIL	30.40	30.15	CANON	1610	[illegible]	ALCAN	21.75	[illegible]
			DAI ICHI KANGYO	1870	1870	BELL	36.88	[illegible]
US$/YEN	141.10	140.25	DAIWA SEC.	1840	1830	BANK OF NS	12.00	[illegible]
			HITACHI	1250	1200	CAN.PAC.	18.25	17.00
US$/DMARK	1.56	1.57	HONDA MOT.	1490	1490	IMASCO	34.00	33.25
			JAPAN AIRLINES	1340	1300	[illegible]	20.63	21.38
GBP/US$	1.90	1.89	NEC	1620	[illegible]	MOORE	27.63	27.25
			NOMURA SEC.	1840	[illegible]	NORANDA	16.88	16.50
US$/NLG	1.76	1.76	NIPPON STEEL	460	475	PLACER DOME	19.88	19.63
ECU/US$	132.95	132.27	MAZDA	646	645	[illegible] CORP.	14.75	14.75
CAN/US$	86.43	85.80	SONY	6960	[illegible]	ROYAL BANK	21.25	21.00

Vitamine A-Creme
Vitamine A-Ampullen
Verkrijgbaar bij de volgende Schoonheids-specialisten:
Poppy - 78910
Carie - 72466
Viviane - 53750

schildersbedrijf Perfect
De huisschilder van Huis uit
Gedipl. Mr. Schilder
Tel. 601766

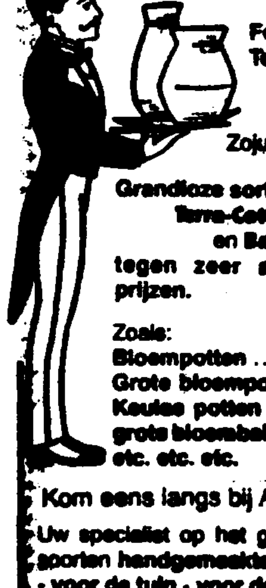
Moeilijkheden met voorbereiding Proefwerken + S.O.
Economie Boekhouden
Probeer het met
BIJLES
Tel. 86056

TE HUUR AANGEBODEN
Comfortabele Appartementen
voor vakantiegangers, zakenrelaties overwinteraars
Zeer centraal gelegen in prettige woonwijk
Voor inl. of reserveringen tel.: 73138

De lekkerste
ROTIE'S,
pom, pastei, bamie, nassie, Chinese kip, geroosterde kip, varken moksie alesie, moksie moksie, bruine bonen.
kunt U krijgen elke zondag tussen 12 en 4 uur te
Koraal Partir Kav. 87
Tel.: 674103

Debiteuren
en
Crediteuren-programma
Gratis demonstratie diskette.
Tel.: 76134.

ART & GIFTSHOP
ART' BELA
Gift Delivery Service

Fokkerweg 46C
Tel.: 616696
Zojuist ontvangen:
Grandioze sortering Terra-Cotta potten en Bakken tegen zeer aantrekkelijke prijzen.
Zoals:
Bloempotten ....v.a. 3,50
Grote bloempotten .v.a.18,00
Keulse potten v.a.52,00
grote bloembakken .v.a.25,00
etc. etc. etc.
Kom eens langs bij ART' BELA
Uw specialist op het gebied van alle soorten handgemaakte aardewerken - voor de tuin - voor decoratie - voor kado's of voor gebruik in de keuken - garantie verzekerd.

PORCH - SALE
Telnr.: 612088/ 675182

TERREIN GEZOCHT
tot f. 17.000,-
Tel.: 686981

WAARSCHUWING
De Commandant van de marinebasis Parera maakt bekend dat er schietoefeningen worden gehouden.
Op de schietbaan WACAO:
VRIJDAG 14 SEPTEMBER 1990 van 07.00 tot 24.00 uur.
Maximum verheffing ± 5000 ft. Onveilig zeegebied ± 4000 meter uit de kust.

Zondag 9 sept. vanaf 12.00 uur af te halen,
de echte **INDONESISCHE RIJSTTAFEL**
met 9 (negen) gerechten
Ook hebben wij **VEGETARISCHE RIJSSTAFEL**
met o.a. Tahu
De koffie en limonade zijn gratis
(kassie presen)
Fam. Kerger, Canadaweg 9
telf. 83459
Slamet datang dan makan

STATEN VAN DE NEDERLANDSE ANTILLEN
OPENBARE VERGADERING
van de
STATEN VAN DE NEDERLANDSE ANTILLEN
op DINSDAG, 11 september 1990, des morgens om 09.00 uur.
TE BEHANDELEN ONDERWERPEN:
1. Ingekomen stukken.
2. Beraadslaging over de op 3 september 1990 uitgesproken Regeringsverklaring door de Minister-President.

De Griffier,
mr. C.M. Grüning.

Serieuze dame
met H.B.O.-Ac. opleiding in sociaal educatief therapeutiese setting
IS BESCHIKBAAR
voor deeltijd of full-time baan. Ruime werkervaring in Nederland en Antillen.
Brieven onder nr. 63 aan het buro van dit blad, Curaçao.

TE KOOP:
CHEVROLET CITATION
aut., schade auto.
Bouwjaar: 1980.
Vraagprijs: NAfls. 1.200,-.
Bosweg no. 22

BEKENDMAKING

De fysiotherapeuten Tom Piper en Hans Allaart voeren vanaf 1 september 1990 hun praktijken afzonderlijk uit op de volgende adressen.

Tom Piper Adres: Schouwburgweg 7
(oude praktijk adres) Tel.: 370123

~~Hans Allaart Adres: Begonieweg 11 Tel.: 78780-75158~~
(praktijk adres Dr. J. Maria en Dr. W.F. v. Leeuwen K.N.O. artsen)

H.A. Piper
J.P. Allaart.

UITNODIGING

In het kader van de De la Try Ellis lezingencyclus van de UNA zal

PROF. DR. ERNST HIRSCH BALLIN
Minister voor Nederlands Antilliaanse en Arubaanse Zaken

op maandag 10 september 1990 een lezing houden getiteld:

"DE TOEKOMST VAN HET KONINKRIJK DER NEDERLANDEN"

Plaats : Aula-UNA
Tijdstip : 20:30 uur
Toegang : Vrij.

Dr. Valdemar Marcha
Rector-Magnificus UNA.

UNA Universidat Nashonal di Antia

van dorp - eddine n.v. *NET EVEN..... IETS BETER*

SCHOOLAGENDA'S NU VOOR DE HELFT VAN DE PRIJS
... VERLAAGDE ...
... ZENDING VAN ... VIDEOS TEGEN ... PRIJZEN
... VOOR UW ... SCHOOLBENODIGD-
...

de *NET EVEN..... IETS BETER*

GEHEIM EN VERTROUWELIJK

Nederlands Accountantskantoor
ZOEKT
voor één van haar personeelsleden
EEN WONING
ongemeubileerd/gemeubileerd
met minimaal 3 slaapkamers
periode: 2½ jaar
in een rustige buurt.
Telefonische reakties: Tel.: 371691

KRAAMKLINIEK "RIO CANARIO"
NEUTRALE WIJKVERPLEGING
Schottegatweg - Noord 43 - P.O. Box 3619
Tel.: 44510 - 43838 - 43683

De Stichting Neutrale Wijkverpleging/ Kraamkliniek Rio Canario
presenteert
2e VOORLICHTINGSAVOND in cyclus van voorlichting aan DIABETEN e.a. geïnteresseerden.

Datum : 11 september 1990
Tijd : 7.00 uur 's avonds
Onderwerpen : — bloedsuikerbepaling
— spuittechnieken van insuline
Plaats : Wijkkantoor Neutrale Wijkverpleging
Gosieweg 15, nabij Kraamkliniek Rio Canario.

TE KOOP
* Mazda 929 stationwagen 1985
airco radio/cassette ....f. 12.500,00;
* Volkswagen Santana
4 drs. fully equipped ....f. 16.000,00;
* twee nieuwe garage jacks
van, elk 2¼ ton ....f. 350,00 p/st.;
* twee Fax machines (Samsung)
beide drie maanden oud,
prijs nieuw f. 2700,00 en nú voor ....f. 1.800,00 p/st.;
* twee nieuwe Onan fuel pumps (24 volt) .f. 275,00 p/st.;
Inlichtingen:
Heraweg 6, Jongbloed, Tel.: 79295

Monday Special
CACTUS CLUB
Barbequed Loin Ribs
served with French fries or rice vegetables, basket of garlic bread and salad.
only **f. 15.00**
S.B.N. Van Staverenweg -
Tel.: 371600

Wij zijn een klein dynamisch adviesburo en hebben binnenkort plaatsings-mogelijkheden voor twee jonge dames.

Wij zoeken:
een secretaresse
Havo-diploma
secretaresse-opleiding
enige kennis van computers

een ass. secretaresse
Mavo-4-diploma
type-diploma

Sollicitaties te richten onder letters ABC aan het buro van dit blad.

van uytrecht
EMBALLEER- & TRANSPORTBEDRIJF N.V.
TELEFOON 84566 - FAX 84991
verzorgt uw gehele huisraad van huis tot huis

M/s "ADVENTURE"
For all your Cargo To:
ST. MAARTEN - SABA - ST. EUSTATIUS
... EVERY MONTH ...
ACCEPT CARGO UNTIL ...
Sailing date: October 2nd

TE KOOP AANGEBODEN:
Nashua Diskettes ....5.25" f. 15,-
Sony Diskettes ....3.5" f. 32,-
External Modem 1200 baud ..f. 250,-
Modem/Fax surge filter ....f. 35,-
3.5" 720 Kb disk drive ....f. 200,-
Verdere inlichtingen: Tel. 72280

Douglas
Shopping Gallery & Apartments
GEVRAAGD
Nachtportier/Receptionist
Vereisten: — Verantwoordelijkheidsgevoel
— Klantvriendelijk
— Dynamisch
— Beheersing Papiamentu, Nederlands, Spaans, Engels
— Leeftijd boven 30 jaar.
Zonder referenties onnodig te solliciteren.
Schriftelijke sollicitaties te richten aan Douglas Shopping Gallery & Apartments, Saliña 174, Curaçao.

Douglas
Shopping Gallery & Apartments
GEVRAAGD
Handyman/Chauffeur
Vereisten: — Bereid zijn alle voorkomende reparaties aan te pakken
— Betrouwbaar
— Verantwoordelijkheidsgevoel
— Goede omgangsvormen
— Opleiding L.T.S.
— Leeftijd ouder dan 20 jaar.
Schriftelijke sollicitaties te richten aan Douglas Shopping Gallery & Apartments, Saliña 174, Curaçao.

KLM zoekt representatieve
3/4 SLAAPKAMER WONINGEN
in rustige buurt.
Voor informatie: Tel.: 74777 tijdens kantooruren.

IDEETJES
IDEETJES
IDEETJES
IDEETJES
IDEETJES
IDEETJES
IDEETJES
IDEETJES
IDEETJES

IDEETJES
Gosieweg 140
SUNDAY SALE
9 september 10.00 tot 13.00 uur
Kortingen van 10 tot 40%
De nieuwe spullen zijn binnen!!!
Tot ziens bij **IDEETJES**

FESSKA
organiseert
INLEIDING IN DE ETHIEK
Docent : Prof. dr. J. de Tavernier
Data : 12 - 14 en 17 september 1990
Uur : 20.00 - 22.00 uur
Plaats : U.N.A.
Taal : Nederlands
Inschrijfgeld : fl. 30,- (Studenten vrij op vertoon van collegekaart).

Inschrijving kan geschieden op 12 september voor de eerste lezing.

OPENBARE VERKOOP

Op dinsdag, 18 september 1990 des voormiddags om 10 uur zal ten overstaan van notaris Mr. M.L. Alexander of diens waarnemer, te zijnen kantore aan de Gaitoweg 2, Alhier, in het openbaar worden verkocht ex artikel 1203 van het Burgerlijk Wetboek van de Nederlandse Antillen:

het tot één september 2017 lopend recht van erfpacht op een perceel grond gelegen op Curacao te Parera, ter grootte van 650m2, kadastraal bekend als Afdeling 5, Sectie 1R, nummer 4, met het daarop gebouwde, plaatselijk bekend als Parera z/n.

De veilingsvoorwaarden liggen ter inzage op voormeld notariskantoor en houden onder meer in dat iedere bieder gehouden is terstond een bankgarantie of andere vorm ... te stellen tot ... van zijn bod en de bijkomende kosten.

Notariskantoor Mr. M.L. Alexander
Gaitoweg 2
Curacao
Telefoon: 371111.

ÑAPA

AMIGOE

ZATERDAG 8 SEPTEMBER 1990

Weekend Bijlage

Teleurgesteld over tempo realisatie plannen

PG MR.ROBERT PIETERS: "In democratisch land moet politie haarzuiver zijn"

= door Nel Casimiri=

ER IS DE afgelopen tijd nogal wat publiciteit geweest rond enkele belangrijke justitiële onderzoeken. B.v. rond de maffiazaak op Sint Maarten, de kwestie Steenbaar, het politieoptreden bij de aanhouding van de jongen Every die kort daarna overleed, de aanklachten tegen de politie van advokaat Michiel Bijkerk op Bonaire, de beschuldigingen van de verontruste burgergroepering 'We fo We' op Sint Maarten. Daarbij valt regelmatig de naam van Procureur-Generaal mr. Robert Pieters.

Toen mr. Robert Pieters enkele jaren geleden mr.Luis Nahr opvolgde als de nieuwe PG was hij erg enthousiast. Hij liep over van de plannen. Er zou van alles gaan veranderen. Hoe is het met die vernieuwingsdrang afgelopen? Leeft die nog net zo sterk als toen?

Mr. Robert Pieters begint alvorens hierop te antwoorden eerst een beschrijving te geven van de verantwoordelijkheden en taken van een Procureur generaal. Een PG heeft een vrij complexe opdracht, die een aantal wettelijke en buitenwettelijke taken bevat. Hij is in de eerste plaats hoofd van het Openbaar Ministerie, d.w.z. hij moet leiding geven aan de officieren van justitie en aan de dienst als zodanig en aan de administratie die daarbij hoort. Daarbij wordt hij geassisteerd door de Advokaat-Generaal, die hem ook vervangt bij afwezigheid en door de hoofdofficier van Justitie die de directe chef is van de officieren van justitie. Ook een wettelijke taak is de verantwoordelijkheid voor de handhaving der wetten. Hij heeft het toezicht dat bepaalde verbodsregels niet worden overtreden. De PG is ook adviseur van de regering. Dat gebeurt meestal via de minister van Justitie. Die heeft ook een hierarchische band met het Openbaar Ministerie. De minister van Justitie geeft t.a.v. het algemeen beleid van de regering richtlijnen op het algemene vlak.

Pieters: 'Bijvoorbeeld als de regering van mening is dat er moet worden opgetreden tegen een bepaalde vorm van recreatie, kan de Minister van Justitie richtlijnen geven aan het Openbaar Ministerie, maar hij zal zich niet direct erin mengen. Daar zijn afspraken over.'

Zou hij het wel mogen?

Pieters: 'Dat is de vraag. De literatuur is er verdeeld over. Sommigen zeggen het kan wel, de meesten zeggen van niet. Dat komt omdat het Openbaar Ministerie ook als deel van de rechterlijke macht bezien moet worden. De magistratuur bestaat uit twee poten, de zittende, dat zijn de rechters, en de staande magistratuur, dat zijn de officieren van Justitie. Het is belangrijk dat zij de neutraliteit en de objectiviteit handhaven en op grond daarvan zou je kunnen zeggen dat het beter is dat de minister van Justitie zich niet rechtstreeks mengt in bepaalde individuele gevallen. Ik heb in mijn loopbaan nu drie verschillende ministers meegemaakt, Chance, Martina en Knoppel en ik moet zeggen dat ik het ook nog nooit heb meegemaakt. Het is dus geen reëel discussiepunt.'

De PG geeft die adviezen aan b.v. de regering ook samen met anderen?

Robert Pieters: 'Daartoe bestaat een Justitieel Topoverleg onder voorzitterschap van de minister van Justitie. Bij die besprekingen kijken we of we op een lijn zitten. En als laatste heeft de PG ook nog als niet wettelijke taak dat hij in vrij veel commissies zitting neemt. Al met al is het een vrij veel omvattend werkgebied met een grote verscheidenheid aan taken,

"Van vrouwenhandel was geen sprake"

vooral als je zoals ik van mening bent dat je zoveel mogelijk moet samenwerken **met allerlei centrale overheidsdiensten, zoals bijvoorbeeld** de douane. Tot slot nog de internationale contacten die je hebt als PG op het gebied van de internationale rechtshulp. Als andere landen hier rechtshulp willen hebben, b.v. het controleren van persoonsgegevens van iemand of als ze medewerking willen hebben bij het verhoren van bepaalde personen of bij een eventuele uitlevering, gaat dat via de PG. In dat kader heeft een PG veel internationale contacten'.

VROUWENHANDEL

'Op grond van bepaalde verdragen zijn we soms zelfs verplicht hulp te geven. Maar het gebeurt ook omdat je vindt dat je moet samenwerken op bepaalde gebieden.

B.v. bij het vreemdelingenbeleid of enkele jaren geleden toen wij opgeschrikt werden door het verhaal over vrouwenhandel, waarbij Dominicaanse vrouwen zouden zijn gestikt in een container, is een goede internationale samenwerking nodig, ook al ben je dat niet verdragsrechtelijk verplicht.'

Die zaak is nooit opgelost?

'We hebben toen elders en ook hier gepubliceerd dat er uit het onderzoek niet is gebleken dat er sprake was van vrouwenhandel. We hebben niet kunnen achterhalen dat er containers waren met vrouwen en ook het verhaal dat er een container zou zijn gevonden met de lijken van enkele vrouwen; die is nergens door ons gesignaleerd.'

Waar komt zo'n verhaal dan vandaan?

'Dat is moeilijk te zeggen. De bronnen zijn niet vermeld. Er waren een aantal publicaties, met name in kranten in de Dominicaanse Republiek. Wij hebben ze gevraagd naar hun bronnen, maar die zijn ons niet vermeld. We hebben ook veel contact gehad met het Openbaar Ministerie van Santo Domingo en er is zelfs door de Amerikanen een klein congresje georganiseerd waar in het sluitstuk met name hun bezorgdheid geuit werd over de vlucht van de armste groepen vanuit bepaalde arme landen, zoals de Dominicaanse Republiek en Haïti naar andere landen. De regeringen van de betrokken landen zijn van die bezorgdheid in kennis gesteld, hoewel zij natuurlijk allang wisten van dit verschijnsel.' Er is wel wat op gang gekomen. Er is een betere controle mogelijk op de uitgifte van paspoorten, er is een databank. Interpol is erin geïnteresseerd dat goed op gang te brengen. Er zijn wel wat maatregelen getroffen.'

Heeft de PG invloed op het beleid van de politie?

'Bij het Justitieel Topoverleg zit een groep mensen die nauw betrokken is bij de politie en hun zienswijze op het beleid kan geven. Er is vrij veel negatieve publiciteit geweest over de politie de **laatste tijd en ik moet zeggen** dat een groot deel van de politie en van de justitiële autoriteiten zich dat erg hebben aangetrokken. In een democratisch land moet je een politiekorps hebben dat wat integriteit betreft haarzuiver is. Dat is de basis ervan.

Nu wil het wel eens voorkomen dat het wat bepaalde mensen betreft, niet geheel juist is. In elke grote organisatie kunnen mensen zitten die beneden het gemiddeld verwachtingspatroon zitten, of sterker, die er eigenlijk niet thuis horen. Dat kan in elke grote organisatie voorkomen, ook bij de politie. Als zich excessen voordoen moeten we onmiddellijk en adequaat reageren. En ondanks bepaalde negatieve publicaties kunnen we nu ook zo snel en adequaat mogelijk reageren. Er zijn bepaalde procedures gekortwiekt. Ik zal een voorbeeld geven: Het is in het verleden wel eens gebeurd dat een politieman disciplinair gestraft zou moeten worden, maar die procedure duurt heel lang. Er is veel schrijfwerk bij en als er iets niet klopt, moet het weer terug en opnieuw. Nu zijn er, nogmaals, in het verleden zaken over de kop gegaan, ze hebben het niet gehaald, omdat de rechter vond dat de persoon wellicht als ambtenaar wel fout is geweest, maar dat een disciplinaire actie na meer dan vijf jaar echt te gek was. Nu is die procedure dus korter geworden.'

Via een gesprek over de problemen bij de politie en ook voor de politie bij bijvoorbeeld het schrijven van processenverbaal in het Nederlands, komt het gesprek op de taal in de rechtsspraak, waar veelal met tolken gewerkt wordt, omdat veel rechters geen Papiaments verstaan, laat staan spreken.

Pieters: 'De taal is inderdaad een probleem. Ik ben er voorstander van het hele rechtsgebeuren in de eigen taal te laten verlopen. We streven ernaar op den duur alleen Papiamentstalige rechters hier te krijgen.'

Maar hoe lang gaat dat nog duren?

'Ik een heel oud uitzendbesluit, staat al dat het verplicht is of bijna verplicht om Papiaments te spreken. Maar daar is nooit de hand aan gehouden. Sommige rechters raken best wel vlug ingeburgerd, anderen niet of onvoldoende. Zij hebben tolken nodig. Wat de officieren van Justitie betreft, voor hen is het wel verplicht Papiaments te leren. Een aantal heeft al cursussen gevolgd voor ze hier komen. Ze spreken het niet altijd vloeiend, maar ze spreken het wel. Als je tijdens een verhoor met een tolk moet werken krijgt de verdachte meer tijd om over een antwoord na te denken en het zijn juist kleine dingen, bij vlug op en neer praten waaraan je veel hebt. En zo ook bij getuigen. Men is meer op zijn gemak, geruster als het in de eigen taal gaat. Ik ben ervoor op den duur het hele rechtsgebeuren in de landstaal te houden.'

Toen u in 1986 Procureur-Generaal werd, bruiste u van ideeën. U zat vol idealen. Wat is daarvan overgebleven?

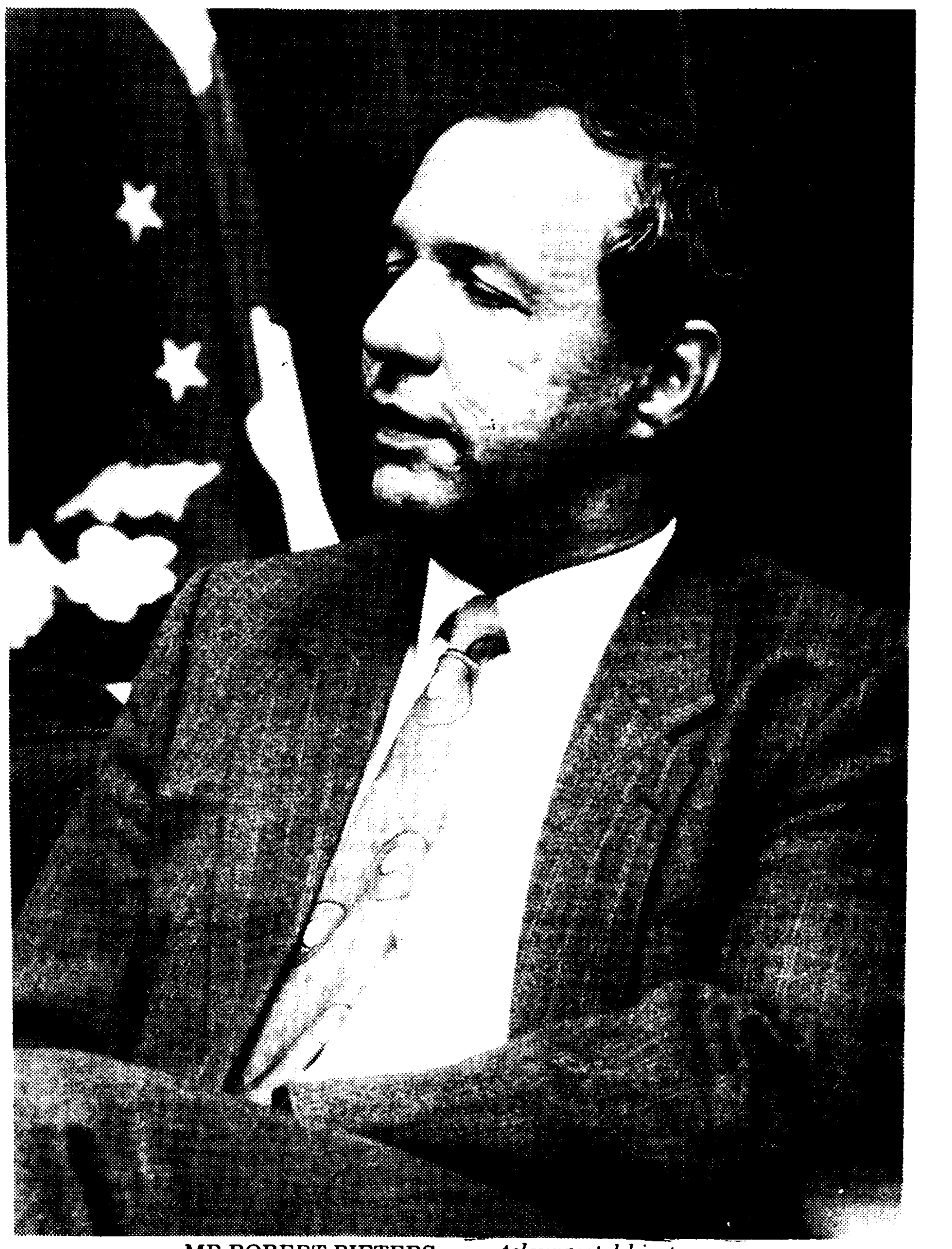
'Toen had ik nog geen kijkje in de keuken genomen. Naderhand pas heb ik gemerkt dat er veel meer instanties zijn waarvan je afhankelijk bent voor elk klein ding. Ik had niet op weerstanden gerekend. Nu weet ik hoe de structuur in elkaar zit en ik moet zeggen dat ik daar veel moeite mee heb gehad. Ik ben teleurgesteld in het tempo van dat wat ik wil bereiken. Alles moet langs veel meer instanties, via

Geen klasse-justitie in affaire Steenbaar

veel meer procedures, ik merk dat het tempo van de realisatie van veranderingen lager ligt.

Daarvan kan ik talloze voorbeelden geven. Een : We hebben al twee maanden een metaaldetector voor in de hal van het stadhuis. Die kan niet worden gebruikt, want er moet een afzetting komen in de hal met een toegangspoortje om naar binnen te gaan. Daarvoor is een verzoek gedaan. Maar nu blijkt dat er eerst een rapport moet komen, een schaderapport. Maar er is geen sprake van schade. Er moet iets nieuws komen en ik begrijp maar niet waarom dat zo lang moet duren. Dat geldt ook in bredere kring. Met de minister van Justitie hebben we al veel drempeltjes weggewerkt. Er moet aan termijnbewaking worden gedaan. Een beslissing kan naar voren gehaald worden door het wegwerken van ambtelijke drempels.

Dat is een soort compensatie voor de teleurstelling van het nog niet realiseren van mijn plannen van een paar jaar geleden. Ik dacht dat het vlug kon. Dat kan niet. Wat wel kan is dat je gewoon met elkaar aan tafel gaat zitten en voor ogen houdt, dat je te maken hebt met allemaal mensen die de gemeenschap moeten dienen. Ik ben nog steeds niet tevreden. Het gaat nog steeds te langzaam. Dat beseft de regering ook wel. Meer dan vroeger wordt daarom aan de Hoofden van Dienst gevraagd aan termijnbewaking te doen.'

MR.ROBERT PIETERS *....teleurgesteld in tempo...*

U hebt behoorlijk in de clinch gelegen met advocaat mr.Michiel Bijkerk over het politie optreden op Bonaire.

'Bij de eerste signalen dat er iets mis zou zijn in het gedrag van de politie op Bonaire hebben we aktie ondernomen. We hebben contact opgenomen met de korpschef op Bonaire zelf en dat is zowel binnen als buiten het korps een gerespecteerd man. Uit die gesprekken bleek dat de kans dat er iets waar zou zijn van die verhalen minimaal was. Concrete gegevens zijn nooit boven tafel gekomen, met uitzondering van een paar gegevens waarbij men een civiele procedure is begonnen om schadevergoeding te krijgen. Ook daar bleek het te weinig te zijn om tot een vonnis te komen. Buiten die paar civiele zaken om, heeft men geen concrete zaken genoemd. Als ik wat zou weten zou ik de eerste zijn die de minister zou vragen maatregelen te treffen. Er zijn in het verleden tegen politiemannen zaken geweest op Curacao, Aruba en Bonaire. Die heb ik als rechter meegemaakt. Er is een veroordelend vonnis geweest. Er is een onderzoek gedaan van politie mensen tegen eigen collega's. De vraag is daarbij of dat wel zo goed is. In de zaak die Michiel Bijkerk aankaartte hebben wij vrij snel gereageerd, maar gevraagd naar concrete gegevens hebben wij ze nooit ontvangen. Er is daarna wel een hele tijd eenzijdige kritiek geweest van Michiel Bijkerk op het hele justitiële apparaat en dat betreur ik omdat er mensen mee gekwetst worden. Veel politiemensen zijn zeer correct, en als je dan spreekt over 'de politie' die fout is, doe je hun onrecht.'

Er wordt in de kranten veel geschreven over drugs, maar het gaat altijd over kleine drugszaken.

'De laatste drie jaar zijn er drie grote drugsbazen gepakt. Niet op ons gebied. We hadden wel gegevens, maar niet genoeg om de zaak rond te krijgen. Zo was er bijvoorbeeld een drugslijn van Nederland naar Curacao. Die is daar dichtgeklapt, maar wel met onze medewerking. Dat is ook te lezen in het jaarverslag van de Centrale Recherche Informatie Dienst. Het aantal arrestaties van grote handelaren is aanzienlijk gestegen. Mede door ons. Daar ben ik best wel trots op. Een gedegen onderzoek naar wat grotere zaken vergt veel geduld. Er doen veel geruchten, ook kwaadwillige geruchten, de ronde op ons eiland. Maar we hebben voor de strafrechter daadwerkelijke feiten, ondersteund door getuigen nodig. Dat zijn zaken die veel tijd vergen en veel energie. Ook van de burgers vraagt het veel geduld.

Het heeft geen zin achter elke kleine gebruiker aan te gaan. Hoe hoger in de organisatie echter, hoe beter ze op hun quivive zijn. Voor hen is het van levensbelang om niet gepakt te worden. We hebben helaas te weinig mensen bij de politie en te weinig mensen bij de narcoticabrigade.'

Hoe voelde U zich na het lezen van het verhaal in de NRC over de maffia op St.Maarten?

'Slecht! De journalist kwam bij mij om het na te checken en ik heb een aantal dingen bevestigd. Het onderzoek kan nu afgefloten worden. Het is uitgelekt, maar dat was het alin Nederland. De NRC-journalist wist het al voor hij hier kwam. Ik word in het artikel als enige informatiebron telkens genoemd. Maar meerdere mensen wisten dat hij het verhaal al kende voor hij hier kwam.'

Wordt het onderzoek nu afgelast?

'Ik denk het. Ik kan me niet voorstellen dat er iemand is die zegt, ga maar gewoon door. Iedereen is al gewaarschuwd. Ik vind dit heel erg. Kijk er zijn veel kruimeldiefstallen, waar ik achteraan kan. Maar ik zou me ook

Vervolg op pag. 9

IN DIT NUMMER van Napa :

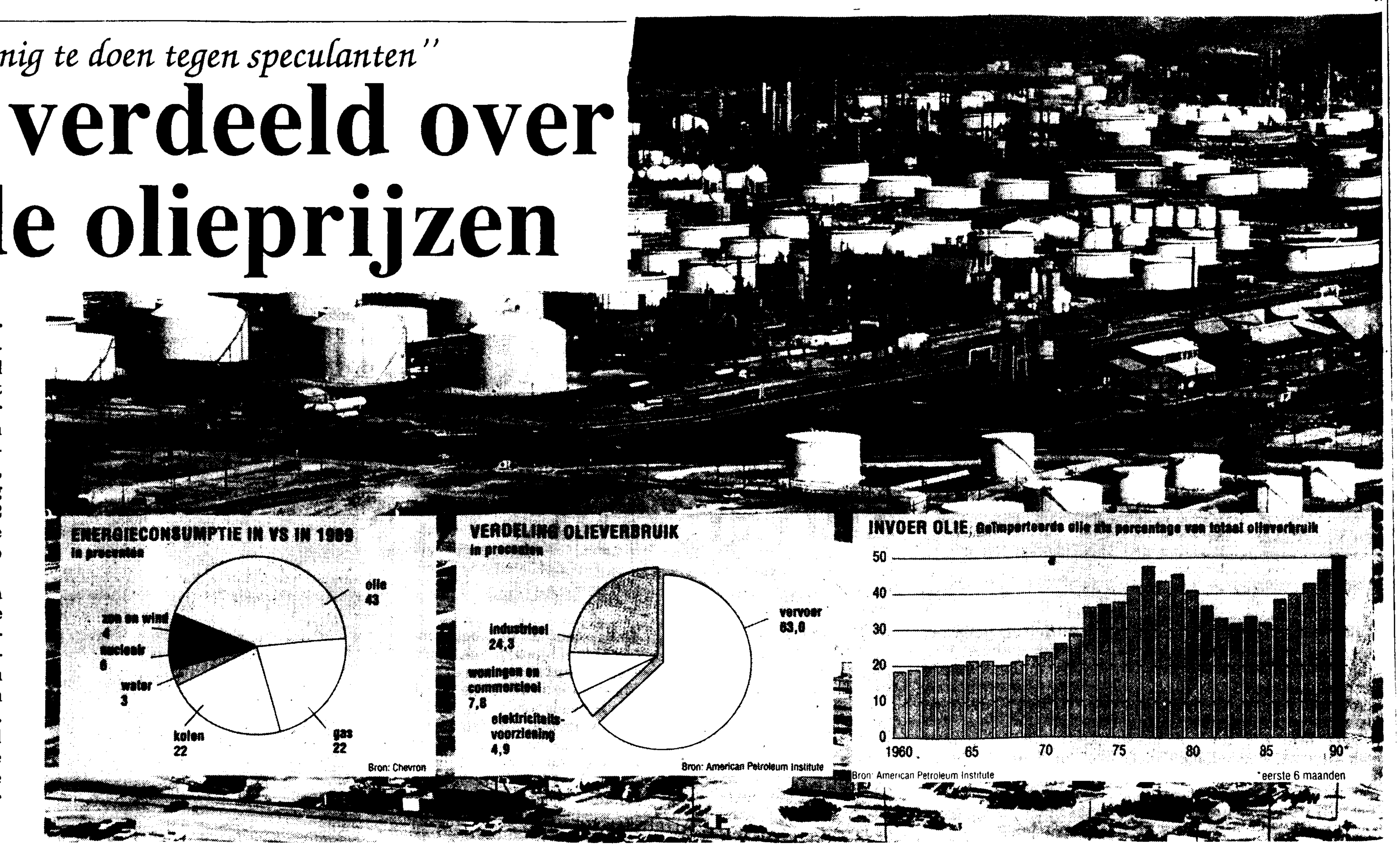
NAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-abonnees en is in de losse verkoop verkrijgbaar met de zaterdagkrant voor het totaalbedrag van één gulden.

EINDREDACTIE: Norbert Hendrikse
LAYOUT: Solange Isselt

Dr.Peter Odell: *"Weinig te doen tegen speculanten"*

Wereld verdeeld over stijgende olieprijzen

ROTTERDAM.- De meningen over de gevolgen van de stijgende olieprijzen lopen sterk uiteen. Terwijl de consument aan de pomp al begint te klagen over de prijs van een liter benzine en de KLM op haar tarieven voor vluchten naar het Midden-Oosten een toeslag gaat invoeren, gaat het Centraal Planbureau nog uit van gemiddelde olieprijs van 22 tot 23 dollar per vat, waarvan de gevolgen voor onze economie op langere termijn beperkt zullen zijn. Sinds medio juli is de prijs voor een vat ruwe olie (159 liter Noordzee Brent) ongeveer verdubbeld. Aanvankelijk steeg de prijs nadat de olieproducerende landen, verenigd in de OPEC, het eens waren geworden over een nieuw produktieplafond. Op 1 augustus, de dag voor de inval van Irak in Kuwayt, bedroeg de prijs 20,45 dollar. Sindsdien is de prijs gestegen tot meer dan 29 dollar per vat.

Ondanks de ervaringen met eerdere olie-crises, zijn de Verenigde Staten de afgelopen jaren steeds afhankelijker geworden van buitenlandse olie. De huidige Golf-crisis maakt dat pijnlijk duidelijk. Het is echter de vraag of de Amerikanen nu wel tot grotere zuinigheid zijn te bewegen. Op het plaatje staatjes over olieverbruik, oliebesteding en olie-invoer in de V.S., de grootste olieconsument in de wereld.

De Rotterdamse energiedeskundige prof.dr. P. Odell voorspelde twee weken geleden reeds een dergelijke prijs als andere landen de weggevallen produktie van Kuwayt en Irak niet zouden overnemen. Bovendien spelen speculanten volgens hem een grote rol bij het opdrijven van de olieprijs. Partijen ruwe olie verwisselen op de internationale markt soms een paar keer per dag van eigenaar. In een vrije markteconomie valt daar weinig aan te doen, tenzij alle speculanten gevangen worden gezet, aldus Odell.

GEEN AANLEIDING

De visie van Odell wordt gedeeld door verscheidene handelaren op de Rotterdamse oliemarkt, die, om de concurrentie niet wijzer te maken, anoniem willen blijven. Maar oliemaatschappijen voor hun prijsverhoging aanvoeren dat zij dure olie en olieprodukten moeten inkopen om hun voorraden op peil te houden, zeggen die handelaren dat er gezien de nog aanwezige voorraden vooralsnog geen aanleiding is voor de forse stijging van de prijs voor ruwe olie.

Van de oliemaatschappijen heeft marktleider Shell haar benzineprijzen in Nederland de laatste drie weken verhoogd met achtereenvolgens 20 cent voor een liter benzine en negentien cent voor een liter diesel. De prijzen van de vrije pompen liggen voor benzine zes en voor diesel vier cent lager.

Op Curacao is de verhoging voorlopig uitgesteld, maar ook hier zullen we er niet aan kunnen ontkomen. Oliemaatschappijen en handelaren roepen in koor dat zij een terughoudend prijsbeleid voeren. Eigenlijk moeten de prijzen nog meer omhoog. De consumentenorganisaties reageerden aanvankelijk bijna laconiek op de prijsverhogingen.

PRIJSSTOP

Het Nederlandse Konsumenten kontakt heeft echter als eerste minister Andriessen van Economische Zaken gevraagd met onmiddellijke ingang een prijsstop voor benzine af te kondigen. Deze verdediger van de belangen van de consument vindt dat de oliemaatschappijen "op een beschamende manier misbruik maken van de gespannen situatie in het Midden-Oosten." Konsumenten Kontakt geeft de schuld aan de speculanten. Minister Andriessen ziet tot op heden geen aanleiding voor een dergelijke stop.

Behalve de consument ondervindt ook een aantal sectoren van het bedrijfsleven direct de gevolgen van de hogere brandstofprijzen. Dat geldt in het bijzonder voor transportbedrijven. Het toch al niet florerende wegvervoer moet iedere vijf cent die de diesel duurder wordt compenseren met een stijging van de vrachttarieven met een procent. De meeste luchtvaartmaatschappijen wachten nog af. De KLM aangekondigd een toeslag in te voeren op de passagiers- en vrachttarieven voor vluchten naar het Midden-Oosten. Die toeslag is niet alleen nodig wegens de hogere prijzen voor brandstof.

PREMIES

Ook de verzekeringspremies en operationele kosten voor vluchten naar het Midden-Oosten zijn omhoog gegaan. De datum van invoering van de toeslag hangt af van overleg van de luchtvaartmaatschappijen in IATA-verband, in Genève. De chartermaatschappijen Transavia, Air Holland en Martinair verhogen hun tarieven vooralsnog niet omdat hun prijzen in contracten met touroperators zijn vastgelegd. Martinair sluit overleg met de touroperators niet uit bij verdere stijging van de brandstofprijzen.

De binnen- en zeescheepvaart beginnen ook de gevolgen van de duurdere olie te ondervinden. Daarom hebben zeven rederijen met containerdiensten op Ierland donderdag een brandstoftoeslag aangekondigd die inmiddels is ingegaan. Rederijen die hun schepen nog laten varen in de perzische golf moeten bovendien hogere verzekeringspremies betalen voor schip en lading. Tot nu toe geeft een reder de bemanning voor het varen in de golf een oorlogstoeslag van 1.000 gulden bruto.

Waar de prijs van een vat ruwe olie vorige maand, de naar de mening van oliehandelaren "psychologische grens" van dertig dollar passeerde, rekenen de economen van het Centraal Planbureau met een gemiddelde olieprijs volgend jaar van 22 tot 23 dollar.

Een dergelijke prijs levert de Nederlandse Schatkist drie tot drie en half miljard gulden op door de koppeling van de gasprijs aan olie. Daartegenover staat een verwachte stijging van de rente. Een stijging van een procent leidt tot een stijging van de rentelasten van het rijk met 500 miljoen gulden.

Het schijnbare voordeel van de hogere olieprijs kan een forse deuk krijgen door de waardevermindering van de dollar. Ieder dubbeltje dat de dollar minder waard wordt, betekent een daling van de aardgasbaten met 400 tot 500 miljoen gulden.

HOGERE LASTEN

De Nederlandse burger en het bedrijfsleven moet rekenen op hogere lasten. Bedrijven, vooral de grote energieverbruikers zoals bijvoorbeeld AKZO en Hoogovens, zullen honderden miljoenen guldens meer voor energie moeten betalen. De Nederlandse glastuinbouw ondervindt nog niet direct grote gevolgen van de recente stijging van de olieprijs.

Voor zover nu kan worden berekend zal de gasprijs voor deze sector op 1 oktober met enkele tienden van centen omhoog gaan. Gemiddeld betekent een verhoging van een cent een verhoging van de bedrijfskosten met ongeveer 4.000 gulden. In tegenstelling tot veel andere bedrijven kan de glastuinbouw die kosten niet doorberekenen in de produkten omdat de prijs op de veiling wordt gemaakt.

Voor een huishouden kan een aanhoudende hogere olieprijs tot een stijging van de aardgasprijs leiden van maximaal drie cent per kubieke meter. In het contract tussen Gasunie en gasbedrijven is een dergelijk plafond vastgelegd. De prijzen voor de kleinverbruikers worden op 1 januari en 1 juli van elk jaar aangepast. Produkten zullen door het doorberekenen van kosten duurder worden.

Blijven de gevolgen van een gemiddelde prijs van 22 dollar voor de Nederlandse economie beperkt, een gemiddelde prijs van 30 dollar leidt tot meer inflatie, hogere rente en minder investeringen. Het Centraal Planbureau heeft berekend dat bij een prijs van gemiddeld dertig dollar per vat de prijzen volgend jaar 0,8 procent meer stijgen.

De particuliere consumptie neemt met 1,1 procent af. De bedrijfsinvesteringen blijven 5,6 procent achter en de produktie van de bedrijven met 1,4 procent. De Nederlandse export zal 1,4 procent minder groeien, de invoer neemt 2'5 procent minder toe.

De werkgelegenheid zal minder sterk groeien (11.000 arbeidsplaatsen). Het tekort van het Rijk komt niet op 4,75 procent van het nationale inkomen maar ligt drietiende procent hoger.

ONDUIDELIJK

Hoe de olieprijs zich de komende dagen en weken ontwikkelt, is onduidelijk. Binnen de OPEC streven Saudi-Arabië en Venezuela naar een vergroting van de olieproduktie. Daarmee hopen zij de prijsstijging aan banden te leggen. De Indonesische minister van olie Ginadjar Kartasasmita uitte zijn zorgen over de "oncontroleerbare prijsontwikkeling." Zij leidt tot onzekerheid in de wereldeconomie, waarvan ontwikkelingslanden schade ondervinden, aldus de bewindsman.

Elf van de 13 OPEC-landen hebben inmiddels het groene licht gegeven voor produktieverhogingen aan de landen die daar behoefte aan hebben. Maar de toenemende vraag in de komende maanden met het oog op de naderende winter, doet de vraag rijzen of zo'n verhoging voldoende effectief zal zijn om de sterk gestegen prijzen weer omlaag te drukken.

En komt het tot een gewapend treffen in het Midden-Oosten, dan zal de prijs voor een vat ruwe olie zeker opnieuw sterk stijgen. "Als iemand de trekker overhaalt gaan de prijzen naar 40 tot 50 dollar per vat", aldus een van de oliehandelaren op de Rotterdamse markt.

De wereld wacht in spanning af.

Onvrijheid pers in derde wereld probleem voor IPS

=door anp-verslaggever Jannie Roos=

AMSTERDAM.- Nieuws brengen uit de derde wereld. Het gat vullen dat de grote internationale persbureaus laten liggen. Het klinkt eenvoudig, maar de problemen waar het persbureau IPS (Inter Press Service - third world) dagelijks mee te kampen heeft zijn niet gering. In veel ontwikkelingslanden is persvrijheid zeker niet zo'n vanzelfsprekendheid als in het westen.

"Afrika is een ramp", zegt directeur Boudewijn Poelmann van het Amsterdamse kantoor van IPS. Hoofdredacteur Paul Robert: "een IPS-correspondent moet vaak laveren tussen wat hij wil en wat hij durft."

Het Europese hoofdkantoor wordt in het najaar gevestigd in Amsterdam. Omdat de organisatie flink is gegroeid, was de coördinatie vanuit het hoofdkantoor in rome niet meer effectief te doen. Daarom werd besloten een aantal regionale hoofdkantoren op te richten, die er inmiddels zijn in Manilla, Harare, San Jose, New York en Kingston. De Europese redactie in Amsterdam moet het werk van de Europese correspondenten gaan coördineren.

Het Nederlandse kantoor, dat sinds 1984 in Amsterdam is gevestigd, vertaalt en bewerkt het nieuws dat via het correspondentennet van IPS uit de hele wereld wordt aangeleverd voor de aangesloten kranten in Nederland. Omgekeerd wordt nieuws uit Nederland dat voor landen in de derde wereld interessant is bewerkt voor internationale verspreiding door het Europese hoofdkantoor, dat nu nog in Rome is gevestigd. IPS maakt bovendien Nederlands nieuws voor uitsluitend Nederlandse kranten. De bezetting is niet groter dan vijf journalistieke formatieplaatsen op het bureau en een voor de verslaggeverij plus wat free lance-krachten.

De filosofie van IPS is om het internationale nieuws te laten verslaan door journalisten uit de desbetreffende landen zelf. Dus geen Amerikaanse of Europese correspondenten in Afrika, maar een Afrikaan. "Dat maakt ons ook kwetsbaarder", zegt Robert. "Mensen van het eigen land hebben meer te vrezen van hun regeringen dan een Europese of een Amerikaanse correspondent. Het zure is dat de meest vrije pers van Afrika in Zuid-Afrika zit. Daar zouden de Mugabes eens over moeten nadenken."

De betrouwbaarheid van ips als internationale nieuwsleverancier is nogal eens een punt waarover potentiële afnemers scherp doorvragen. Met een correspondentennet dat in een aantal landen heel erg moet uitkijken wat er geschreven wordt, dringt die vraag zich op.

Paul Robert: "fout nieuws wordt niet gedaan. Als onze correspondenten geen kans zien de feiten goed door te geven maken zij niets. Daardoor missen wij nieuws, dat is waar. Maar we brengen uit de derde-wereldlanden nog altijd veel meer dan de andere internationale persbureaus. In Afrika bij voorbeeld zijn wij nog vrijwel het enige internationale persbureau. De een na de ander vertrekt daar. Wij zitten er nog en we hopen dat het beter wordt. Je moet er zijn en doen wat je kan. Er zijn overigens ook landen, in Azië en tegenwoordig ook in Latijns Amerika, waar het veel beter gaat."

BEPERKT

IPS moet met betrekkelijk beperkte middelen haar werk doen. Over de hele wereld zijn er ongeveer 400 journalisten in vaste dienst van het bureau, aangevuld door grote aantallen losse medewerkers. De inkomsten komen voor een derde uit de verkoop van berichten. De rest is afkomstig van de Verenigde Naties, ontwikkelingsorganisaties zoals de NOVIB en van enkele overheden, waaronder de Nederlandse, die jaarlijks vijf ton bijdraagt aan de begroting van in totaal twaalf miljoen dollar.

Het Nederlandse kantoor blijft bestaan naast het Europese, al wordt wel gezocht naar een gezamenlijk onderkomen. Op het Europese hoofdkantoor komen ongeveer twintig mensen te werken, van wie ongeveer de helft uit Nederlanders zal bestaan.

IPS is begonnen in 1964 omdat Europese media weinig aandacht besteedden aan nieuws uit de derde wereld. De eerste jaren werkte IPS in feite alleen in Latijns-Amerika, maar in de loop der jaren is dat uitgebreid tot niet minder dan 90 landen nu. Ideële doelstellingen? Poelmann: "geen andere dan de verspreiding van het vrije woord. Wij hanteren exact dezelfde criteria als andere journalistieke instellingen, maar dan toegespitst op de ontwikkelingen in de derde wereld."

ACHTERGRONDEN

Wel probeert IPS meer dan de meeste nieuwsmedia oog te hebben voor ontwikkelingen en achtergronden. Robert: "als er ergens een aardbeving is zullen wij sneller op zoek gaan naar de redenen waarom in de ene wijk de huizen wel overeind blijven en in de andere niet. Dat interesseert ons meer dan het van uur tot uur bijhouden van het aantal slachtoffers. Wij proberen meer te doen dan pure incidentenjournalistiek."

Het Europese nieuws benadert IPS ook zoveel mogelijk vanuit de belangen van de derde wereld. Robert: "een Amerikaanse correspondent in Brussel schrijft over de landbouwpolitiek en dan vooral over wat dat betekent voor de Amerikanen. Hij schenkt geen aandacht aan nieuws dat van belang is voor Zambia, want dat is zijn markt niet. Onze markt is het wel. Ideaal zou zijn een correspondent in Brussel voor het algemnen nieuws, aangevuld door een Afrikaan, een Aziaat en een Latijns-Amerikaan die voor hun thuismarkt werken. Als we ooit eens genoeg geld zouden hebben."

Problemen heeft IPS dus genoeg, maar het is zeker niet alleen kommer en kwel. Robert: "je kunt ons natuurlijk beschouwen als een successtory. In 25 jaar zijn we uitgegroeid van een initiatief om nieuws uit Latijns-Amerika te brengen tot een derde wereld-persbureau met vestigingen in negentig landen. Er zijn dingen waar we heel goed in zijn. Juist dank zij onze werkwijze en organisatie waren wij het eerste internationale persbureau dat kort na zijn vrijlating een interview had met Nelson Mandela. Dat heeft ons de plaatsing van het jaar opgeleverd."

PROFESSIONALISERING BESTUUR HEEFT GROTE PRIORITEIT

KABNA-directeur drs. Frits Palm:

"Welvaartsverschillen tussen koninkrijkslanden verminderen"

...Drs Frits A. Palm, ruim vier jaar directeur van het KABNA in Den Haag. Behalve dat Palm de manager is van een zestigtal medewerkers in zowel Nederland, als Curaçao en Aruba drukt hij ook zijn stempel op de beleidsvorming met betrekking tot de Antillen en Aruba. Bovendien is hij de naaste adviseur van minister Ernst Hirsch Ballin. 'Eén ding is zeker. De landen van het Koninkrijk willen bij elkaar blijven...,' aldus Palm...

= door Mike Willemse =

DEN HAAG — De Nederlandse minister Ernst Hirsch Ballin, belast met Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken, is vandaag op Curaçao voor besprekingen in het kader van het geregelde bestedingsoverleg.

Om méér duidelijkheid te krijgen ten aanzien van de functies, werkzaamheden en taken van het Kabinet voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken (KABNA), kortom: van datgene wat zich achter de schermen afspeelt, spraken we uitgebreid met de directeur van het kabinet, drs Frits Palm.('Wij proberen het kabinet een persoonlijk gezicht te geven en de abstractie er omheen zoveel mogelijk weg te werken'.)

Palm sprak over de naamgeving van het Kabinet, de organisatiestructuur ervan en zijn verantwoordelijkheden.

Maar ook budgettering, de doelstelling van de ontwikkelingssamenwerking en de toekomst van het Koninkrijk kwamen aan de orde.

Met de 'schets van een Gemenebestconstitutie voor het Koninkrijk der Nederlanden en het voorstel om artikel 62 uit het Statuut te schrappen, zoals vermeld in de Staatscourant van 17 juli jongstleden, waarin Aruba de onafhankelijkheid in 1996 niet meer wordt opgelegd, lijkt het voortbestaan van het KABNA (aangenomen dat de naam niet meer verandert) gegarandeerd.

Vóór het Statuut in 1954 werd de portefeuille het 'Kabinet voor Overzeese Gebiedsdelen' genoemd. Daarna was het het Kabinet van de vice-minister-president van Nederland en vóór 1975 was dat het KABSNAZ: Kabinet voor Surinaamse en Antilliaanse Zaken. Even was het alleen 'Nederlands-Antilliaanse Zaken' want in 1986 is daar 'en Arubaanse Zaken' aan toegevoegd. KABNAAZ zou het dus eigenlijk moeten zijn, maar KABNA was inmiddels zo ingeburgerd dat men ervan afzag het toen te veranderen.

KABNA is een geheel eigen ministerie. Een mini-ministerie, met een eigen hoofdstuk op de Rijksbegroting, namelijk Hoofdstuk 4. Aan het hoofd staat een directeur. Andere ministeries noemen dat een Secretaris-Generaal.

MANAGER

De huidige directeur van het KABNA is drs Frits A. Palm. Hij studeerde economie aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam. 'Ik was meer geïnteresseerd in ontwikkelingsvraagstukken dan bijvoorbeeld de optimalisering van de winst van Philips', vertelt Palm die sinds 1974 werkt bij het KABNA. Nu is hij er ruim vier jaar directeur. 'Ik ben niet alleen de manager van de ongeveer zestig medewerkers, maar ik heb ook een inhoudelijke rol door me bezig te houden met beleidsvorming. Daarnaast ben ik de directe adviseur van de minister in de zin dat ik hem zonodig voorzie van feitelijke informatie, zowel tijdens een persconferentie als vanaf de ambtenarentribune tijdens de verantwoording in de Tweede Kamer'.

Palm en zijn medewerkers zijn trots op het mooie pand aan de Herengracht in Den Haag waarin het KABNA gehuisvest is. 'Antilliaanse bewindslieden komen er ook graag'. Over hun zegt Palm verder: 'Mede vanwege onze open-deur-politiek zijn de verhoudingen met Antilliaanse en Arubaanse politici en ambtenaren veel beter geworden. Er is in vergelijking met de afstandelijke verhoudingen van enkele jaren geleden nu ook contact in de persoonlijke sfeer'.

...'Een pand waar wij trots op zijn. Ook Antilliaanse en Arubaanse bewindslieden komen er graag', vertelt drs Frits Palm. Hij spreekt over het gebouw van het KABNA aan de Herengracht 19a in Den Haag, zoals de foto laat zien. Palm: 'In feite doen wij van hieruit ook aan een stuk Public Relations voor de Antillen en Aruba in Nederland'. Minister Ernst Hirsch Ballin ontvangt hier zijn gasten en voert er de besprekingen als het de Antillen en/of Aruba betreft...

BEMOEIENIS

Minister Hirsch Ballin doet Antilliaanse en Arubaanse Zaken naast de portefeuille van Justitie. De reguliere bemoeienis van Hirsch Ballin met de Antillen bestaat onder meer uit het twee maal per jaar afleggen van een bezoek van twee weken aan de eilanden, waarbij er naast het Beleidsoverleg, ter orientatie, ook overleg met politici en sociale partners plaatsvindt. In Den Haag worden er om de veertien dagen stafbesprekingen gevoerd. Tijdens het Parlementaire Overleg wordt de begroting aan de Eerste en Tweede Kamer gepresenteerd en verdedigd. Regelmatig zijn er ontmoetingen met de leden van de vaste Kamercommissie voor Antilliaanse en Arubaanse aangelegenheden. Verder is minister Hirsch Ballin in het algemeen de coördinerend bewindsman tussen de eilanden in de West en de Nederlandse regering. Palm hierover: 'Al met al blijkt dus dat het KABNA er niet zomaar bijhangt. De Nederlandse regering neemt de West wel degelijk serieus'.

In de Staatsalmanak staat de taak van de minister en daarmee die van het Kabinet als geheel beschreven: 'Voorbereiden en uitvoeren van het beleid ten aanzien van de Nederlandse Antillen en Aruba, voor wat betreft politieke aangelegenheden en de te verlenen hulp en bijstand: coördinatie van alle aangelegenheden de Antillen en Aruba betreffende'. Het KABNA is onderverdeeld in twee beleidsafdelingen. Afdeling Politieke en Juridische Zaken, die zich voornamelijk bezighoudt met staatkundige ontwikkelingen alsmede de interdepartementale coördinatie en het benoemen van de Gouverneurs, de procureurs-generaal en de leden van de rechterlijke macht, waarvan mr J. Kroeskamp hoofd is.

De andere beleidsafdeling is die van Wederzijdse Bijstand, die zich toelegt op de ontwikkelingshulp en de technische bijstand, waarvan drs J. Huizinga hoofd is. Naast deze twee beleidsafdelingen is er nog een ondersteunende afdeling: Algemene Zaken, die de personeelszaken, de financiën en de administratieve organisatie van het Kabinet regelt. Deze afdeling verzorgt eveneens een knipselkrant bestaande uit artikelen over de Antillen zoals verschenen in de Nederlandse dagbladen. Hoofd van deze afdeling is George F. Schmit.

Op zowel Curaçao als Aruba zit een vertegenwoordiger van Nederland voor Ontwikkelingshulp. Op Curaçao is dat sinds 1 september drs Manus van Diemen en op Aruba drs John van Klaveren.

In totaal staan er zestig personen op de 'pay-roll' van het KABNA: vijfendertig in Den Haag, zeven voor de vertegenwoordiging op Curaçao, drie voor de vertegenwoordiging op Aruba en de rest, vijftien, voor de Kabinetten van de twee Gouverneurs, inclusief henzelf. Alles bij elkaar kost het KABNA ongeveer drie miljoen gulden per jaar 'wat een relatief klein percentage voor het apparaat is in verhouding tot het doel, waarvoor jaarlijks ongeveer driehonderdmiljoen gulden beschikbaar is' zegt Schmit van Afdeling Algemene Zaken. Het is echter de vraag of het KABNA met een dergelijke 'Sinterklaas-functie', zich op dit terrein mag vergelijken met een gemiddeld ministerie.

GULDENS EN CENTEN

'De omvang van de hulpverlening aan de Antillen en Aruba is in het huidige regeerakkoord vastgesteld op vijf procent van het plafond voor de totale ontwikkelingssamenwerking', luidt de toelichting van de Rijksbegroting 1990, hoofdstuk IV Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken. Dat gold voor de vorige kabinetsperiode. Voor de huidige kabinetsperiode is het bedrag vastgesteld op precies en maximaal driehonderd miljoen gulden en is daarmee losgekoppeld van de vijf procent-regeling. (Via onder andere het bandbreedte systeem is het mogelijk om gedeelten van de onbestede bedragen uit voorgaande jaren toe te voegen aan de begrotingsbedragen van de drie eerstvolgende jaren: RED.) Voor de vorige kabinetsperiode kwam daardoor een totaal bedrag van 312.553 miljoen gulden beschikbaar. Conform afspraken wordt 75 procent aan de Antillen en 25 procent aan Aruba toegewezen.

LENINGEN EN SCHULDEN

Menigeen is er niet van op de hoogte, maar van de totale ontwikkelingssamenwerking wordt 60 miljoen gulden 'geschonken' in de vorm van een lening. Palm hierover: 'Deze leningen kennen weliswaar zachte voorwaarden (over het algemeen $2^1/_2$ procent rente per jaar met een looptijd van dertig jaar: RED.), maar de totale schuld aan Nederland loopt wel aanzienlijk op. De Antillen hebben een schuld van ongeveer 700 miljoen gulden terwijl die van Aruba rond de 250 miljoen gulden is'. De vraag is of deze schulden, die zwaar drukken op beide landsbegrotingen, niet door Nederland kunnen worden kwijt gescholden. (Hoeveel miljoenen zitten er inmiddels in het zogenaamde 'stuwmeer'? Dat zijn bedragen die voor de Antillen en Aruba in voorgaande jaren beschikbaar waren, maar niet besteed zijn. Overigens is het al dan niet bestaan ervan onduidelijk, terwijl een dergelijk 'potje' van vitaal belang kan zijn inzake de (ei)landelijke) financiën en de bevolking bovendien het recht heeft goed geïnformeerd te worden, RED.)

De schuldenkwestie is iets dat reeds begin oktober 1989, tijdens zijn afscheidsbezoek, door ex-minister van Antilliaanse en Arubaanse Zaken, drs Jan de Koning, werd gezien als een fundamenteel probleem voor de Antillen. In een brief aan de centrale regering suggereerde De Koning toendertijd, ernaar te streven dat de schulden via een meerjarenprogramma op structurele wijze zouden worden teruggedrongen zonder dat daardoor de uitvoering van ontwikkelingsprogramma's in de knel zou komen.

GESLAAGD

Directeur Palm is van mening dat men mag stellen dat men geslaagd is voor wat betreft de doelstelling van de ontwikkelingssamenwerking: 'In het algemeen is het ontwikkelingspeil op de eilanden verhoogd. Ook kan ik gerust zeggen dat bepaalde projecten gefinancierd door Nederland, zoals de containerhaven op Curaçao (tachtig miljoen gulden) zich wel degelijk terugverdiend hebben. Overigens komt de financiële hulp vanuit Nederland soms nogal versluierd over, want bij instellingen als Sede Antia, het Overlegorgaan Kulturele Samenwerking Nederlandse Antillen (OKSNA) en de Ontwikkelingsbank voor de Nederlandse Antillen (OBNA) denken velen in eerste instantie niet aan Nederlandse ontwikkelingsgelden'.

In de jaren '90 zal het accent met betrekking tot de ontwikkeling vooral gericht zijn op de professionalisering van het bestuurlijk apparaat en minder op fysieke projecten. 'Ik wil overigens niet meer over de Antillen en Aruba spreken als ontwikkelingslanden. Onze prioriteit is nu om de ontwikkeling van de lokale bevolking na te streven en wij zullen daarbij proberen die groepen te bereiken die de hulp het hardst nodig hebben. Onze doelstelling is om het mogelijk te maken de welvaartverschillen tussen de verschillende landen van het Koninkrijk te verminderen, met tegelijkertijd het behoud van ieders autonomie'.

Driehonderd miljoen gulden, 'geven' in het kader van de ontwikkelingssamenwerking met de Antillen en Aruba' zoal het officieel heet is per hoofd van de bevolking (260 duizend burgers) het hoogste bedrag aan financiële hulp ter wereld. 'Maar wij kijken niet alleen naar de centen. Voor ons is de rechtszekerheid en de knowhow die Nederland kan leveren even belangrijk. Bovendien staat er in de schets van een Gemenebestconstitutie heel duidelijk dat het onafhankelijkheids-mes nu van tafel is', legt de directeur van het Kabinet uit.

OMMEZWAAI

Vanwaar die enorme ommezwaai van Nederlandse zijde met betrekking tot de onafhankelijkheidskwestie? Palm is eerst even stil en zegt dan: 'Het is heel erg lastig om daar een duidelijk antwoord op te geven'. Om de vraag heen draaiend spreekt Palm over de periode van wereldwijde dekolonisatie. 'Die is nu voorbij. Men zit nu niet meer te wachten op de creatie van nieuwe mini-staten. Bovendien hebben de gebeurtenissen rond Suriname ons veel geleerd'.

Dat de Antilliaanse eilanden van strategisch en geopolitiek belang zouden zijn voor Nederland zoals gesuggereerd door mr G. Wehry in zijn boekje 'Nederland en het Caribische bekken' wordt ontkend door Palm. Hij vervolgt: 'Ik denk ook dat minister Hirsch Ballin dit zal ontkennen. Wel is bekend dat zowel Venezuela als de VS tevreden zijn met de status quo'. Toen de Shell in 1985 haar vertrek aankondigde is het Consultatief Mechanisme tussen Nederland, de Antillen en Venezuela ingesteld.

'Wij zijn meer gaan redeneren vanuit de wensen van de bevolking. Uit onderzoeken is gebleken dat het merendeel van de burgers de band met het Koninkrijk wil behouden. Dat beschouwen wij (in het nieuwe beleid, RED.) van doorslaggevende betekenis', aldus Palm. Hij gaat verder: 'Eén ding is zeker. De landen van het Koninkrijk willen bij elkaar blijven en samenwerken. De grote vraag is nu: Hoe willen en kunnen wij dat bestuurlijk aanpakken'.

Minister Hirsch Ballin wordt tijdens het bezoek aan Curaçao, St. Maarten, Bonaire en Aruba begeleid door de KABNA-medewerkers Huizinga, Kroeskamp, Palm zelf en de Vertegenwoordiger: Van Diemen. De verwachting is dat er vooral veel gesproken zal worden over de staatkundige structuur en de positie van de verschillende eilanden.

= door Nel Casimiri=

DE VERENIGDE NATIES hebben 1990 uitgeroepen tot Internationaal Jaar van de Alfabetisering en hebben daarbij Unesco gevraagd de organisatie van het programma op zich te nemen. Het verzoek om een jaar uit te roepen tot Jaar van de Alfabetisering was gekomen vanuit de Unesco omdat na onderzoek gebleken was, dat in het jaar 1985 nog ongeveer 889 millioen volwassenen over de hele wereld, dat wil zeggen meer dan een kwart van het totaal aantal volwassenen, analfabeet was. Meer dan 100 millioen kinderen op de lagere schoolleeftijd gaat in de ontwikkelingslanden niet naar school. Deze kinderen zullen de analfabeten van de volgende eeuw zijn, als er niet heel snel iets gebeurt. Het grootste deel van de volwassen analfabeten zijn vrouwen, het percentage bedraagt 34,9 procent voor vrouwen en 20,5 procent voor de mannen. In Azië alleen wonen 666 millioen analfabeten, drie kwart van het wereldaantal, maar het hoogste percentage analfabeten telt Afrika, waar 54 procent van de volwassen bevolking analfabeet is, tegen 36 procent in Azië en 17 procent in Latijns Amerika.

BEDROEVEND TEKORT AAN LEERMIDDELEN

Project van start voor bestrijding analfabetisme

Tien procent Curaçaose bevolking kan niet lezen

Meestal gaat analfabetisme hand in hand met armoede. Analfabetisme zou een gevolg of een oorzaak kunnen zijn van armoede, maar het is zeker dat er een band bestaat tussen onderwijs en economisch wel-zijn. Analfabetisme is een groot probleem in deze tijd, maar het is een probleem dat in veel ontwikkelingslanden, zij het met veel inspanning, kan worden opgelost. Het aantal analfabeten loopt gestadig, zij het langzaam terug.

Ook in de geïndustrialiseerde landen komt analfabetisme voor. In veel van die landen leek het probleem zo'n vijftig jaar geleden al opgelost. Maar zij hebben nog niet zo lang geleden het fenomeen 'Functioneel Analfabetisme' ontdekt, wat bij 10% of meer van de bevolking voorkomt. Bij Functioneel Analfabetisme hebben de betrokken personen wel lezen en schrijven geleerd, maar weten ze zo weinig ervan dat ze in de moderne maatschappij niet kunnen functioneren.

ACTIEPLANNEN

Met het uitroepen van 1990 tot Internationaal Jaar van het Analfabetisme zijn over de hele wereld Actieplannen gestart om in alle landen initiatieven te nemen om het onderwijs te stimuleren, en het analfabetisme terug te brengen. Er zal geen enkel land **ter wereld zijn, waar** het analfabetisme helemaal opgelost zal worden. Er blijft altijd een kleine groep mensen die niet kan lezen en schrijven, maar het doel is die groep zo klein mogelijk te maken.

Als je op Curacao woont, lijkt alfabetisering heel ver weg. Naar school gaan is wel niet verplicht op Curacao maar voor bijna iedereen zo logisch dat de politici een leerplicht nooit nodig hebben gevonden. Voor een lezer van dit artikel in deze krant lijkt het bijna onmogelijk dat er mensen zijn op Curacao die niet kunnen lezen of schrijven, net zo min als ze geloven dat dat in Nederland mogelijk zou zijn. In Nederland is echter na onderzoek een uitgebreid alfabetiseringsprogramma op gang gekomen.

Ook op Curacao heeft men onderzocht of wij al afgerekend hebben met het analfabetisme en helaas zijn wij nog lang niet zo ver. Nog steeds zijn er nog genoeg leden van onze gemeenschap die niet kunnen lezen en schrijven. Nog steeds verlaten groepen jongeren de basisschool zonder dat ze de leestechniek onder de knie hebben. Als we de statistieken van de laatste jaren raadplegen, komen we tot een aantal van tien procent van onze bevolking, en dat is waarschijnlijk ook te lage schatting, die de kunst van het lezen en schrijven niet machtig is. En dat is een heel hoog percentage, een percentage dat we ons niet kunnen veroorloven.

SOORTEN

Als we praten over een analfabeet, iemand die niet kan lezen, betekent dat niet altijd iemand die geen enkele letter kent. Er bestaan verschillende vormen van analfabetisme. De absoluut-analfabeten weten niets of bijna niets af van lezen. Hoewel ze soms in staat zijn enkele letters, woorden of zelfs zinnen te lezen, kunnen ze met de hun bekende letters geen woorden of andere combinaties, zoals zinnen, maken. Dit zijn de mensen, die om een of andere reden nooit naar school zijn gegaan of de school hebben verlaten voordat ze aan lezen en schrijven toe waren. Hieronder vallen ook de kinderen die wel langere

Jenny Fraai (links) en Ruth Zefrin op bezoek bij gev.min.E.V.Jesurun in Den Haag. Door zijn tussenkomst kon er met alfabetiseringsorganisaties worden gesproken.

tijd op school zijn gebleven, maar na twee of meer jaren in de eerste klas gezeten te hebben, steeds 'wegens leeftijd' over gegaan zijn. Deze kinderen verlaten na acht of meer jaar de basisschool zonder te kunnen lezen. Naast de absoluut-analfabeten bestaat een veel grotere groep die we functioneel-analfabeten noemen. Deze mensen kunnen iets lezen maar zijn niet in staat zich via literatuur verder te ontwikkelen. Hieronder vallen de drop-outs uit de vierde, vijfde en zesde klas van de basisschool en van de eerste klassen vervolgonderwijs. Zij gebruiken hun eerste kennis bijna nooit meer en verleren wat ze eerst wisten.

VERLEERD

Er zijn mensen die goed hebben leren lezen, maar wegens gebrek aan oefening deze kunst in de loop der jaren verleren. En deze groep is groter dan men in eerste instantie denkt. Zij worden ook in de statistieken nooit meegeteld.

Het initiatief van de Verenigde Naties is op Curacao overgenomen door de club 'SOROPTIMISTEN CURACAO'. Deze club wilde een sociaal project voor het eiland in het leven roepen en liet de keus vallen op de alfabetisering. Men wilde iets creëren waarbij de deelnemers geholpen zouden worden zichzelf te helpen. Daartoe hebben zij een stichting in het leven geroepen die de naam 'PRO-ALFA' kreeg, een afkorting voor: Fundashon pa promoshon di alfabetisashon na Antia.

Die stichting heeft als doel alfabeterings activiteiten te entameren om personen die zich aanmelden te leren lezen. Daarbij denkt men aan een leespeil van ongeveer eind basisonderwijs, zodat de deelnemers verder zichzelf via literatuur kunnen onwikkelen, om beter te kunnen functioneren in de maatschappij. Als men namelijk eenmaal de leeskunst machtig is, staan er veel meer mogelijkheden open tot verdere ontwikkeling, bijvoorbeeld cursussen van de Feffyk, cursussen in buurtcentra, beroepsgericht onderwijs, IPK, enz. Daarbij is het bekend dat het feit dat men kan lezen ook bijdraagt aan de persoonlijke vorming van een individu. Men zal niet meer allerlei uitvluchten hoeven te verzinnen om een formulier niet te hoeven invullen en men hoeft op het postkantoor bijvoorbeeld niet meer te zuchten dat men z'n bril vergeten is.

Een Chinees dichter uit de negende eeuw zei al: *'De wereld bedriegt hen, die niet kunnen lezen.'*

PROJECT

De Soroptomisten Club Curacao wist dat Ruth Zefrin en Jenny Fraai zeer geïnteresseerd waren in alfabetisering en heeft hun gevraagd het Pro-Alfaproject te organiseren. Ruth Zefrin is de cursusleidster en sinds kort is Jenny Fraai benoemd tot coördinator van het project Pro-Alfa door de eilands overheid. Hun doel is zoveel mogelijk mensen op Curacao, die niet hebben leren lezen of schrijven, zo ook de moeilijk lerenden en de functioneel-analfabeten, zoveel mogelijk op te vangen en sociaal redzaam te maken. Er is een leerplan samengesteld waarin niet alleen lezen en schrijven zijn opgenomen, maar ook rekenen en taalkundige constructies aanleren.

Pro Alfa is begonnen met het opleiden van een aantal leerkrachten. Het maakt een groot verschil of je te maken hebt met een grote groep kinderen uit een eerste klas, die willen leren lezen of een groepje twijfelende, verlegen volwassenen, die zich afvragen waar ze aan begonnen zijn. Ook de aanpak en methoden die gebruikt worden zijn zeer verschillend. Het hele Pro Alfa-project staat en valt echter met de aanmeldingen. Hoe bereik je de mensen die niet kunnen lezen en schrijven?

In januari is men begonnen met het zoeken van leerlingen, bijvoorbeeld via de Dienst Sociale Zaken. Daar weten ze wie niet zelf de formulieren kan invullen. Ook via de scholen. Welke ouders kunnen de rapporten niet ondertekenen of kunnen geen briefje schrijven als hun kind ziek is? De radiostations werkten mee en zonden informatie uit, evenals de televisie. Ook via de cursus desempleadonan kwamen cursisten en sommigen werden door hun bedrijf ingeschreven, zoals bijvoorbeeld iemand die in een magazijn werkte, maar de opschriften op de dozen niet kon lezen en de lijsten niet invullen.

LIJST

Daarmee heb je een lijst met namen. Maar nog geen cursisten. In eerste instantie gingen Jenny Fraai en Ruth Zefrin op bezoek thuis. Maar al vlug bleek dat dat eigenlijk geen goed idee was.

Jenny Fraai: 'Je kunt niet rustig praten met de hele familie eromheen. We hebben door die bezoeken wel gezien hoe de mensen wonen. Dat zijn echt niet alleen kleine arme huisjes. Soms wonen ze in een prachtig huis, maar ze kunnen niet lezen.

Later vroegen we alleen: 'Hoe heet je? Wil je op les komen? We beginnen 2 februari.' Pas bij de eerste les, toen ze gekomen waren, zijn we gaan praten. Dan is het makkelijker. Je zit met een groep bij elkaar waar iedereen hetzelfde probleem heeft. De eerste dag deden maar drie mensen hun mond open, de anderen zeiden niet veel.'

Twee deelnemers van die eerste groep cursisten kwamen mee met Jenny Fraai, Ruth Zefrin, Riek Veeris en Edith Wal om over de cursus te praten. De een was heel verlegen en zei niet veel, maar de ander vertelde over de problemen die ze had doordat ze niet kon lezen en schrijven, bijv.: 'Ik moest van de mevrouw bij wie ik werkte opschrijven wat er in de kast ontbrak. Nu toen zat ik in de problemen.' Of: 'Mijn nicht las me soms een novela voor.'

En over hoe het kwam dat ze nooit had leren lezen en schrijven: 'Ik ging wel naar school toen ik zes was, maar ik vond het heel naar. Ik liep weg, terug naar huis. Dat gebeurde nog een paar keer en ik mocht wel thuisblijven. Het jaar erna ging het net zo en daarna ben ik niet meer gegaan. Ik wilde niet.'

NIET SCHOOLRIJP

Jenny Fraai: 'Het is vaak een kwestie van nog niet schoolrijp zijn. Onze kinderen gaan naar school omdat ze een bepaalde leeftijd hebben, niet omdat ze eraan toe zijn. Daardoor blijven ze zitten. Vaak nog een keer en daarna gaan ze wegens leeftijd over en zijn ze gedoemd analfabeet te worden. Ze gaan in de zesde klas van school af, dan zijn ze een jaar of vijftien. Dat wil zeggen als ze, desnoods met de stok, gedwongen worden op school te blijven zolang. De meesten zijn al eerder weg.'

M. is nu zo enthousiast over haar nieuwe mogelijkheden dat ze nu een cursus Nederlands wil volgen: 'Ik wil b.v. de dokter antwoord kunnen geven in het Nederlands als ik bij hem ben.'

Soroptimisten voeren aktie in de bario's

Begin februari ging de eerste cursus van start onder leiding van Riek Veeris, samen met Edith Wal. Deze eerste groep deelnemers kreeg les in het buurtcentrum van Wishi en bestond uit veertien mensen, elf in het begin en later kwamen er nog drie bij. Deze groep heeft in zes maanden tijd goed leren en schrijven geleerd. Negen van de elf die overbleven hebben in een keer het certificaat gehaald, twee gaan nog door. Riek Veeris vertelt: 'Deze veertien mensen waren zeer gemotiveerd. Ze bleven niet weg als het niet heel hard nodig was. Een meisje was zwanger, maar ze is tot de laatste dag gekomen. Het is ook heel leuk werken. Alles wat je opgeeft, maken ze. En ze komen zelf met allerlei ideeën. En ze waren zo dankbaar, brachten cadeautjes en lekkers mee en ook vice versa. Als iemand niet kon de laatste maanden, kwam er een briefje. Dat was heel leuk. We begonnen in februari en er was twee keer per week les, van zes tot half acht. Maar het is natuurlijk al gauw carnaval dan, en het buurtcentrum is met de carnavalsdagen gesloten. Er is geen les. Maar de cursisten vonden dat dat niet kon. De lessen 'mester'. Het buurtcentrum is speciaal voor deze lessen opengemaakt. Later stopten we wel tijdens de schoolvakanties.'

MOTIVATIE

Door de goede motivatie gaat het ook sneller dan verwacht. Riek Veeris: 'Ik dacht dat de cursus een jaar zou duren. Maar na een half jaar zijn we klaar. Dat zal natuurlijk per groep verschillen. De twee jonge jongens die er later bijkwamen, zijn ook nog niet zover. Maar met deze groep ging het heel snel. De leeftijd van de cursisten lag tussen de 20 en 50 jaar ongeveer.'

Cursisten enthousiast over wat ze leren...

Deze cursus is zo goed ingeslagen dat er door instellingen en particulieren genoeg financiën zijn om het komend seizoek van start te gaan in vijf verschillende wijken. Er zal een cursus komen in Santa Rosa, in **Zuid-Bonam, Op Montagne,** op Seroe Fortuna en opnieuw een cursus in Wishi. Toch blijft geld de grote handicap. Er is subsidie gekomen van Sede Antia en van Maduro en Curiel's Bank. Er is materiaal nodig. Maar er is bijvoorbeeld geen geld gekomen van de overheid om de mensen die les geven, te betalen. Het eiland verkeert in een te precaire financiele situatie daarvoor. Bij Pro-Alfa zijn ze dus nog steeds op zoek naar fondsen. De methode die bij dit onderwijs aan volwassenen gebruikt wordt is LESA BON van Ruth Zefrin zelf. Men leert lezen en schrijven in het Papiamentu. De methode is door Ruth Zefrin en Jenny Fraai aangepast aan volwassenen.

MEER BOEKEN

Een probleem is dat er veel meer boeken moeten komen, leesboeken die interessant zijn voor volwassenen. Er zijn boekjes voor kinderen die pas Papiaments hebben leren lezen, maar er zijn al bijna geen boeken in het Papiaments voor wat oudere kinderen, laat staan boeken voor volwassen, aangepast aan hun speciale problemen.

De cursisten zelf zijn nu nog zo enthousiast dat het ze niet veel uitmaakt. Ze zijn zo blij dat ze eindelijk kunnen lezen, dat ze alles lezen, alles is leuk.

Ze lezen om te lezen, nog niet om de inhoud. Maar dat enthousiasme moet blijven en daarvoor is voeding nodig. Toch blijken ze na enig aandringen wel voorkeuren te hebben: romantische verhalen, de historie van het eigen land, hoe ziet het er in andere landen uit en ... .novela's in het Papiaments. Er ligt veel werk te wachten. Waar zijn de schrijvers?

Ruth Zefrin: 'Er is geen geld om boeken uit te geven. Bij de lessen werken we met matrixen en fotocopieën. Er is geen materiaal in het hele onderwijs. Als je kijkt naar de Amerikaanse boeken voor aanvankelijk lezen. Die boeken zien er zo aantrekkelijk uit. Kinderen grijpen ernaar als ze ze zien. De meeste boeken die op de scholen gebruikt worden zijn oud en/ of verouderd. Het is een kwestie van visie. Waar willen we met ons onderwijs naartoe? Onze boeken zijn uiterlijk niet aantrekkelijk, ze trekken niet. Er zijn wel mogelijkheden om goede boeken te maken. We kunnen ook bij grotere uitgeverijen dummy's opkopen en daar onze teksten invullen. Het hoeft niet zo moeilijk of zo duur te zijn. Maar je moet een visie hebben. Weten, waar liggen mijn prioriteiten.

PAPIAMENTU

De groep analfabeten op Curacao bestaat voor een groot deel uit functioneel-analfabeten. Men is het lezen weer verleerd. Zou de groep snel kleiner worden als de basisschool overging in aanvankelijk lezen en schrijven in het Papiaments?

Ruth Zefrin: 'Ik geloof te allen tijde dat een kind moet leren lezen in de taal die het spreekt. Nu bouwen we een proces op zonder ondergrond. Het is een wonder dat zoveel kinderen hier wel leren lezen. Ik zeg niet dat het hele basionderwijs in het Papiaments moet, maar wel het aanvankelijk lezen. Verder ben ik van mening dat er gedegen onderwijs in een tweede taal moet komen. Al jong. Kinderen van vier of vijf jaar leren veel makkelijker een tweede taal aan dan oudere kinderen. Op het ogenblik is op Curacao een proces gaande dat ten hemel schreiend is. Kinderen leren lezen in het Nederlands en daarna in de derde klas leren ze lezen in het Papiamentu.'

Jenny Fraai: 'Wij hebben nooit Nederlands geleerd als vreemde taal. Wij leerden Nederlands alsof we al Nederlands spraken.'

Ruth Zefrin: 'Het hele systeem is gebaseerd op een fictie.'

Jenny Fraai: 'Het kan pas veranderen als iedereen eraan meewerkt. Nu is het als los zand. Iedereen doet een beetje. Er is geen samenwerking.'

Ruth Zefrin: 'Dat komt door het niet hebben van een visie. Daar wil ik weer naar toe. Dit gebrek is ook de oorzaak van het niet hebben van deugdelijk materiaal. Eerst was dat er wel. Maar in 1968 is men begonnen te praten over het Papiamentu alsof het over twee jaar zou worden ingevoerd. Niemand heeft daarna nog iets durven maken. Als je wat maakt wordt het straks toch niet meer gebruikt. En vanaf die tijd is men al zo bezig.'

LEZEN

Lezen is belangrijk. Het opent wegen tot persoonlijke ontplooiing en verrijking, maar het maakt ons ook deel van onze gemeenschap. Er wordt van ons verwacht dat we kunnen lezen. Op ieder blikje of potje staat wat er in zit en hoe je het moet gebruiken. Maar tegenwoordig ook steeds meer hoe je het open moet krijgen. Voor de eenvoudigste dingen moeten we een formulier invullen. Onze eigen kinderen begrijpen ons niet als we geen briefje kunnen meegeven voor de meester of juf. Lezen is zo verweven met onze huidige maatschappij, dat het een wonder mag heten dat zovelen zich redden, met allerlei kunsten en vliegwerk.

= door Rabin Gangadin =

EDGAR CAIRO beheerst een magnifieke verteltrant en is wat dat betreft een echte volksdichter. Een zuiveringsrite vormt de climax in zijn werk en we maken tegelijkertijd kennis met een langzamerhand verdrongen element in de Creoolse samenleving: het eeuwenoude geloof in geesten, bezweringen en allerlei andere magische middelen en rituelen. Al direkt na de verschijning van zijn eerste werken was de naam Edgar Cairo een betrip geworden in de Surinaamse literatuur én in bepaalde Nederlandse kringen waar men somstijd niet meer op zoek is naar een literair vernuft maar naar een exotisch wonder.

Edgar Cairo beschikt over een meesterlijke verteltrant

Surinaamse schrijvers en dichters onder de loupe (2)

IN DE EDITIE van Napa van zaterdag 25 augustus verscheen het eerste deel van een artikel geschreven door Amigoe-medewerker Rabin Gangadin over Surinaamse schrijvers en dichters. Vandaag het slot van dit artikel waarin weer een aantal dichters de revue passeren.

We hebben sindsdien Cairo's theaterstukken leren kennen, zijn gedichten en romans, die enorme woordgelagen; het gordijn van zijn woorden heeft zelfs vlam gevat. Degenen die over Cairo's taalgebruik struikelen (en dat zijn er helaas niet weinig) zien in zijn pennevrucht ten onrechte een opgestookte hysterie waarin hij zijn literaire doel voorbij lijkt te schieten en zelfs terecht komt in een literair delirium omdat de infektie van zijn beschrijvingsmanie (=gebruikte taal- en stijlmiddelen) een epidemisch karakter zou hebben. Niets is in feite minder waar. In 'Kollektieve schuld' brengen de bondig geformuleerde dialogen van Edgar Cairo de lezer onmiddellijk in de Creoolse sfeer.

'Marjana was je handen schoon! Kom, was het donkere gezicht van je met water uit de Kalebas. Neem afscheid van je schulden.' 'Zie je wel', zeiden ze. 'Het zijn die dingen die hem het leven zuur maken. Hij had eerst een bad moeten nemen tegen alle geestelijke ongerief! Hij had eerst zijn kra moeten roepen! Hij had vlak voor zijn vertrek niet zo laat op de avond uit moeten gaan met alle mogelijke kwaaie gevolgen van dien! Hij had een bekroe (=kwade geest) op 'em!'

De hier geschetste magische konstitutie vormt de verklaring van de leefwijze van de Creolen die blindelings wordt gevolgd. De daden die de hij-figuur in deze in opdracht of in de geest van zijn huisgenoten moet verrichten moeten hem een identiteit verschaffen. Zijn 'redding' kan hij slechts bewerken door een beroep te doen op de magische krachten.

DICHTERS

Poëzie schrijven in Suriname én onder de Surinaamse bevolking dreigt tot een daad van een rebellie tegen de grauwe realiteit uit te groeien. Het is een poging tot korrektie, verandering of afschaffing van de werkelijke werkelijkheid, tot het vervangen daarvan door de fictieve werkelijkheid die de Surinaamse dichters kreëren. De 'jonge' Surinaamse dichter Sweet ontvouwt in zijn omvangrijke dichtbundel 'Strijd voor een betere mentaliteit' een symbolische moord op de Surinaamse werkelijkheid. De rebellie tegen deze werkelijkheid wordt geïnspireerd door de demonen waarmee hij is behept: feiten, toestanden, wangedrag, immoraliteit, etc., zo zeer waren zij rond in zijn geest dat het de thema's van zijn boekwerk zijn geworden.

Sweet's bundel is simpel en vanaf de eerste bladzijden duiken zijn ideeën keer op keer op als een obsessie. Ik denk dat Sweet met onderstaand gedicht de Nederlandse schrijver Guus Kuijer binnen de kortste keer tegen zich in het harnas jaagt. Guus Kuijer pleit in zijn essay 'Het geminachte kind' tegen de voortdurende terreur van de ouderlijke figuren tegenover kinderen.

'Laten wij het kind gewennen / Aan gehoorzaamheid en plicht. / Laat het al de regels kennen, / Waartoe allen zijn verplicht. / Gehoorzaamheid verplicht ons allen, / Want ze geldt voor al ons werk. / Jong gewend en 't zal meevallen, / Niemand treedt dan buiten 't perk. / GEHOORZAAMHEID VOOR JONGEREN,: DISCIPLINE VOOR OUDEREN.'

SYLVIA SINGH

Bij Sylvia Singh breekt de melancholie de geestdrift, haar herinneringen verdwijnen in de mist en haar gedachten dwalen af van het doel dat zij zich voor ogen stelde. Sylvia Singh tobt met gevaren waartegen ze niet gewapend is. Al wordt ze op geen enkele manier bedreigd, het besef alleen dat ze weerloos is, is genoeg om haar ongerust te maken: de rust die ze geniet lijkt haar kwetsbaar, de toekomst is vol gruwelijke mogelijkheden want ze heeft er geen greep meer op. Sylvia Singh bevrijdt zich van illusies, het inzicht dat zij schenkt gaat gepaard met een vaak bittere ontgoocheling.

'At dawn / when / awaken / memories of my sweet childhood / keep returning / to me. / Freedom / I took for granted. / Like a glass of milk / you got from mama.'

(vertaald: In de dageraad/ als ik ontwaak/ word ik overvallen/ door herinneringen/ uit mijn jeugd./ Vrijheid/ was vanzelfsprekend/net een glas melk/ dat je van je moeder kreeg.)

Scepsis, bitterheid, ongelovigheid, het op de lange duur afstompen; zij beschouwt dit alles als een mytische gemene deler van het leven. De dichteres voelt zich gereduceerd tot een hoopje repressie en een nutteloze gewoonte onder het symbool van burgerlijke goddelijkheid, de bolhoed.

'what's the use / of crying / when you're hurt so terrible / you could just die.'

(vertaald: Wat heb je eraan/ te huilen/ als je zo erg wordt gekwetst/ dat je wel kan sterven.)

Het lijkt alsof dat wat zich bezig is in Sylvia Singh te vormen en weer op te lossen haar in een soort emotionele en geestelijke vervreemding doet storten die zowel het leven dat zij geleefd heeft als het leven dat zij gedroomd heeft onaannemelijk en onredelijk maakt.

'Coming home / at last / to find out / that what used to be home / has gone forever / will never be the same again / I have to go back / to that country / can't seem to fit in / anywhere, anymore.'

(vertaald: Thuis gekomen/ eindelijk/ om uit te vinden dat wat thuis was/ voorgoed vergaan is/ nooit hetzelfde zal zijn/ Ik heb terug te keren/ naar dat land/schijn er niet in te kunnen passen/ nergens, nooit meer.)

De vermenselijking van de vrouw, dat is de aantrekkelijke opgave die Charietje Choenni zich stelt; en daarbij kan zij geen mannen gebruiken. In haar gedichten valt er van alles te zeggen. Er valt van alles in te zien. Eén van de eigenaardigheden die bij dit bonte heen-en-weer opvalt is dat het waargenomene zich niet netjes in afgeronde zinnen laat persen. Losse woorden voor de losse gedachten die als los zand aan elkaar hangen.

'Vrouw, / je bent niet meer / prooi van arrogantie en willekeur / niet langer / de martelaars die kwelt zichzelf / 't passieve hout / vermorzel nu die toegewezen identiteit / dat vals bewustzijn / ontdek je zelf.'

Zo iemand als Charietje Choenni praat in haar gedichten met grote zorg en met een sterk ontwikkeld gevoel voor valse tonen. Het sentiment dat zij in haar poëzie heeft uitgesproken is het wantrouwen.

Haar gedichten komen sterk over als de mooipraterij van iemand die in werkelijkheid haar leven slijt in een vermoeid lichaam, achter de tralies van rimpels, in een mist van zorg. Charietje Choenni karakteriseert zich door haar gejeremieer. Het altijd maar doordreinende zelfbeklag. Haar vertrouwen keert zich ook tegen het wantrouwen zelf, zoals een poes die op zijn eigen staart jaagt.

WOORDMANIPULATIE

Korter moet ik zijn over de dichters Shrinivasi, Corley Verlooghen en de dichteres Thea Doelwijt. Shrinivasi en Corley Verlooghen zijn twee intellektuele dichters die vanuit een wijsgerig realistische visie schrijven. Deze twee kunstenaars manipuleren de woorden zodanig, dat die woorden, al naar gelang de aksenten die zij erop leggen, naar gelang het schijnsel dat zij op de woorden werpen, naar gelang het gewicht dat zij ze verlenen, betekenissen van andere niveaus krijgen.

Eénzelfde realiteit wordt dan op een praktisch oneindig aantal verschillende manieren uitgedrukt. De totaliteit van hun poëzie is ontstaan uit een kumulatie van betekenissen en iedere zin afzonderlijk, van de duidelijkste, meest direkte betekenis tot de meest komplexe.

Onderstaand gedicht van Verlooghen illustreert dit.

'Ik ben weer thuis ik heb weer rust gevonden / na al dat jachten in een wereld zonder maat / ik loop de stad weer door in urenlange ronden / en groet mijn vrienden overal op straat / / / Ik wandel weer tussen balkons vol bloemen / en glimlach tegen meisjes die ik ontmoet. Word ik verliefd ik kan geen namen noemen / maar zeg ik Surinette dan is het wel goed / / / Ik ben weer thuis dit is mijn ware leven / want u hebt mij ik heb u steeds bemind / Hier kan mijn stem het best gestalte geven / aan wat er in ons leeft wat ons verbindt.'

Thea Doelwijt daarentegen probeert zoveel mogelijk van de eenvoud van de taal gebruik te maken. Haar taalvormen zijn geen technische taalvormen en de kracht van haar poëzie ligt zeker niet in haar taalgebruik.

'Honger / oorlog / pijn / verdriet / armoede / ellende / ziek / rot / kapot.'

'Bloemen / vogels / kinderen / vrienden / muziek / boeken / schilderijen / oude wijzen / god /'

Haar dichterschap komt het sterkt tot uiting in haar novelle 'Wanokko' waarin zij het heeft over de identiteitskrisis van een Indiaanse jongen, die vanuit de jungle in de westernachtige stad Paramaribo belandt. Haar emoties in dat boek vallen uiteen in twee grote kategorieën: pure observaties en impressies, en 'leefregels': moralistische senten-ties.

HELMAN

Albert Helman beschrijft zijn lyrische impressies, zijn dichterlijke kijk op het stadsleven, het plattelandsleven, de eenzaamheid van de bevolking in een concieze en zeer beeldende stijl. Zijn schrijverschap, de kombinatie van een verbeelder bij uitstek, van een eigen kreatieve fantasie en scherp analytisch verstand vindt ook in zijn poëzie een boeiende neerslag. Zijn gedichten zijn tijdloos en zullen de niet bevooroordeelde lezer altijd weer boeien. Helman is de enige Surinaamse auteur die de Surinaamse schrijfkunst uit het slop heeft getrokken en die populair voor het lezend publiek heeft gemaakt. Iedere passage in Helman's boek is een stille getuige van het feit dat hij een groot stylist is.

De taalkundige en psychologische aard van zijn gedichten is erg goed gedoseerd waardoor hij de lezer niet voor onoverkomelijke problemen plaatst. In zijn soepel lopende zinskonstrukties en doorzichtig woordgebruik ligt een intense klankschoonheid besloten die de harmonie, die in alle chaos vrborgen ligt en de hoop die ondanks alles voortleeft, weergeeft. Deze harmonie en hoop verwijzen weer naar het naturalistisch streven van Helman.

'Als zeester moet ik uiteengespreid / op haar zeebodem kunnen liggen. / Verzonken in vruchtwater, moederloog, oervocht; / in fosforescerende planktonnacht / aan elke tentakel met talloze zuignapjes, / trillend van wat in en uit mij gaat, / één zijn met dat wat mij voedt en verlaat.'

Helman schrijft over de meest uiteenlopende onderwerpen, variërend van nieuwsvoorziening tot dronkenschap. Het waas van geheimzinnigheid waarmee zijn materie omgeven is, prikkelt de verbeelding en inspireert je tot buitensporige fantasieën, waarbij de werkelijkheid wel zeer pover afsteekt. De beelden die uit de fantasie voortspruiten worden getransformeerd tot een buiten het rijk van alle mogelijke verbeelding bestaand denkobjekt, dat naar de betekenis van de zin van het bestaan zoekt.

'Ik wandel heden over een verspild verleden / maar heden is óók nacht, alleen heel stil.. / Vergane paperassen, stuivend stof om te vertreden / is wat nog over bleef. De ingeslapen wil / om nog een wijle voort te gaan, niet bij de pakken / droefgeestig neer te zitten, achterom te staren / naar 't sluipend ongedierte: ratten, kakkerlakken / en pissebedden, uitgebroed in molm van dwaze jaren.'

Het is alsof er tussen de dichter en de fysische omgeving een koude luchtlaag hangt, een emotioneel vacuüm. Het heeft het gevoel van lichamelijke kou, geestelijk isolement. De kou ontdooit rondom de dichter en dan slaagt hij erin de immanentie van de rede te verbannen; hij voelt om zich heen de kille ruimte en van binnen kou en isolement. Een klein soort moed die aan de wortel van ieder leven ligt, omdat onrecht en wreedheid aan de wortel van het leven liggen. Helman's hoofd loopt op volle toeren, beelden producerend als in een film.

Hij kontroleert de beelden of de scènes terwijl ze langskomen, want hij herkent ze als fantasieën die tegenwoordig gemeengoed zijn voor een

DOGMATISCH

Voor mij is Sweet's poëzie een aaneenschakeling van dogmatische geloofsovertuigingen, die leiden naar het fatale moment. Zijn pessimisme kan volgens mij door geen sterveling gedeeld worden. Hij vertegenwoordigt het konservatisme en het orthodoxe te veel. Zijn maatschappijhervormende ideeën openen geen nieuwe gezichtspunten maar werken alleen tiranniserend en kunnen zelfs als drijfveer dienen voor een eventueel godsdienstig fascisme! Zijn moraal-filosofie is zeer onverteerbare kost die leidt tot een overtollige maagsapproduktie.

'Zogenaamd beschaafde landen, / Exporteren smerigheid, / En onnozele kinderhanden, / Tonen smetten van de tijd. / Naakte stranden, naakte lopers, / Aktivisten van het kwaad. / Jij pornografiehandelaar, / Kollega van de heldemonen / Ik klaag je aan, jij moordenaar, / Van onze dochters, onze zonen.'

Wat literatuur doet is eigenlijk: je ervaring vergroten door de woorden uit de omgangstaal, zoals je die zelf bezigt, meer betekenis te geven. Die ervaring put je uit analyses, beschrijvingen of enquêtes aangaande allerlei onderwerpen, en zelfs het eigentijdse voyeurisme (het bespieden van zaken uit het laaiende liefdesleven).

Wat poëzie betreft presenteert Blaw Kepanki zich wel degelijk als een dichter die met zeldzame behendigheid te werk gaat. Zijn werk telt vele gedreven passages en rake bewoordingen, die getuige van een vooringenomen belangstelling voor mens en maatschappij. Gewend aan de waardige manier waarop hij in zijn boekje tegen het sociale onrecht ageert, ben ik ook nog verrast door de openhartigheid van zijn poëzie, die veroverd en geleid wordt door het steeds kwade humeur. In haast al de gedichten van Kepanki wordt met veel moeite en met weinig ironie de positie van degenen, die een minder aanzienlijk lot beschoren zijn, doorgelicht.

Op een derde niveau wordt duchtig gewerkt aan het doorbreken van vastgeroeste denkpatronen. Kepanki is dus een tegenhanger van Sweet. Blaw Kepanki's poëzie moet het hebben van beproevingen met associatieve beelden en een woedend woordgebruik, dat wel eens barok in de oren wil klinken.

'Al die werken. / Expansieve multinationals / die als een octopus / arbeiders gevangen houden / in hun wurgende tentakels. / Het modern architectonische Brascha / die een donkere schaduw over / de honger van de bewoners der / villa's miseria werpt / O uitbuitend imperialisme / ...'

Kepanki dreigt de bourgeoisie op allerlei manieren tegen de haren in te strijken. De hallucinerende manier waarop hij de 'vervuiling' van de maatschappij samenvat doet denken dat al die ellende op een bijna lichamelijke manier ervaren heeft. Hoezeer Kepanki ook begaan is met het welzijn en het milieu van zijn medemensen, toch hanteert hij de spuitbus, zoals iemand die, krankzinnig van het wezenloos gezoem om z'n kop, desnoods een kanon afschiet op een mug.

De eis die aan een Surinaamse dichter(es) op z'n minst gesteld kan worden is naar mijn idee dat hij/zij zich meer rekenschap moet geven van het verband tussen poëtische schoonheid en poëtische arbeid. Voor de poëtische schoonheid geldt immers dat het dichterlijke subject niet meer spreekt als een persoonlijk IK, maar in de huid kruipt van zulke universele eenlingen als de thuisloze monnik, de vervreemde, de waanzinnige, etc. Alleen in deze geïsoleerde typen kan het dichterlijke subject op zoek gaan naar authenticiteit.

FRITS WOLS

De stilistische mode van **Frits Wols** bijvoorbeeld is het best terug te vinden in de werken van de overige Surinaamse dichters. Zijn bundel 'Surine Cyclus' schijnt voort te komen uit een door edele emoties gevoede geestelijke verlamming, niet uit lamlendigheid of disinteresse. Situaties over allerlei politieke toestanden in Suriname én het leven van de Surinamers in Nederland worden uitputtend in de gedichten bezongen. In een broddelige stijl geeft Frits Wols toelichting in zijn poëtische teksten. Een echt fraaie poëzie is het geheel niet geworden. Wat het wél is geworden stelt teleur; een hap-snap demonstratie van ongekende situaties, waarbij hij zijn hart en fantasie naar het onbevattelijke laat uitgaan.

De gedichten zijn geschreven in een zeer persoonlijke spreektaal. De toon van die spreektaal wordt bepaald door een ongenuanceerde hunkering van klank en ritme. Kontrasterende klemtonen, onverwachte aksenten, assonanties, afgebroken zinnen in het Surinaams, Engels en Nederlands en tenslotte ontbrekende metra.

'Mijn huid is verpest / door Europese crèmes / please, geef me nog een kans Mezelf weer te zijn / Dan durf ik jou wel aan'.

De poëzie van Julian With is mest voor strijdlustige heethoofden, die zich niet in alle vrijheid wijden aan de vrede die het enige doel in het leven vormt, maar zich juist manen tot buitensporige gewelddaden. Zijn boodschap is overgoten met een moraliserende, wereldverbeterende saus en maakt de indruk van een koketterie. With kiest voor zijn verzet niet de ironie, maar de onverbloemde ernst. In de poëzie kun je beter het onzekere voor het zekere nemen dan andersom. Het is jammer dat deze dichter een beeld tot werkelijkheid wil herleiden door de stijl en het ritme te verwaarlozen.

'Traag van begrip / verweven in hun waanvoorstellen / verziekt door hun intellektualisme / verblind door het rascisme / beperkt van sociaal inzicht / beroofd van elk menselijk gevoel / verteerd door hun weerzinwekkende / worsteling / voor zelfwaardering / de racisten.'

VRAGEN

Toegang tot een gedicht kun je alleen krijgen als je notie hebt van poëzie in het algemeen, van de tijd, de kultuur, het land waarin het geschreven is, en van de stroming waarin het al dan niet thuishoort. Sleutels krijg je in de eerste plaats door vragen te stellen over wat er zich in een bepaalde periode aan het poëtisch front afspeelt, wat de uitgangspunten, de slagwoorden, de bakens zijn en hoe die door anderen bestreden en vermeden worden. Met die vragen over een overigens heel flexibel geheel en de daarbij horende merendeels hypothetische antwoorden ga je dan een bundel, een reeks en ook één gedicht kritisch in.

Als we de regels van Jit Narain's gedichten langs gaan dan merken we dat hij in bijna al zijn gedichten langs gaan dan merken we dat hij in bijna al zijn gedichten de natuur buiten de stad beschrijft. Hij zet de natuur zelfs tegen de stad af. Dat is het decor waartegen zijn streven afsteekt en waarmee het ook blijft verbonden.

'Wijs ben ik nu / voor een ander begin / met een gezonde hoop / kenmerkend voor / het boerenbestaan / zonder deze hoop / was ik geworden / beslist een worm / in de stad / parasiterend op / het groen op de markt / en het zweet in de zakken / van landgenoten / maar anders beschaafd.'

Soms raak je in verwarring door een mengelmoes van het Nederlands en het Sarnami; en een mengelmoes is een chaos:

'Eens op een divalidag / toen een diya / uit mijn handen viel...'

In een niet gering percentage van zijn gedichten attaqueert Dobru de koloniale uitbuiters.

'Ik heb ze gekoesterd / in de zwampen van de arbeid / vierentwintig uur / bloedzuigers aan mijn hoop / regen / ik heb met ze geslapen /'

Dobru's gedichten doen mij allereerst denken aan winsstromingen, die weggaan en nooit meer zullen terugkomen. Maar toch komen de gedichten op één of andere manier uit zichzelf tot leven. Het lijkt alsof ze op een stevige onderbouw rusten. Ieder detail lijkt funktioneel en wordt opgevat en verwerkt in Dobru's gedachtengang. Zijn gedichten klinken vervolgens als een zonnig recitatief of als het nasale gezang van een Kawina zanger.

Chitra Gajadin's stijlvariaties baren voor mij weinig opzien. Vrijwel al haar gedichten zijn op dezelfde emotionele toonhoogte geschreven, lief, berustend, simpel, voortbordurend op hetzelfde patroon, met een vleugje spot, angst voor de dood, verlangen naar de jeugd.

Met oog op vijf eeuwen kerstening Amerika:

Paus tot religieuzen: kiezen voor de armen

VATICAANSTAD -Paus Johannes Paulus II heeft de religieuzen in Latijns Amerika gewaarschuwd voor een Marxistische uitleg van het armoedeprobleem. Religieuzen kennen terecht grote betekenis toe aan de keuze van de RK kerk voor de armen, maar dat mag niet gepaard gaan met een keuze voor "enkele Bevrijdingstheologieën" en een politisering van het kloosterleven. Echte vrijheid is alleen door Christus mogelijk, schrijft de paus in een brief aan de religieuzen.

De aanleiding voor de brief is de herdenking van vijfhonderd jaar evangelisatie van Latijns-Amerika in 1992. De Vereniging van Latijnsamerikaanse religieuzen (CLAR) heeft onder druk van het Vaticaan en behoudende bisschoppen het catecheseproject Palabra y vida (Woord en leven), dat bedoeld was ter herdenking van deze herdenking voortijdig moeten stopzetten. Het Vaticaan vond dat in het project de Bijbelse boodschap bijna uitsluitend vanuit een werelds standpunt werd bekeken.

WAARDERING

De paus is heel wat positiever over de ontwikkelingen na 1492 dan het clar-project. Bovendien waarschuwt hij ervoor het werk van de missionarissen van toen te meten aan moderne criteria en moderne pastorale opvattingen. De paus heeft grote waardering voor het "beslissende" werk van religieuzen in de loop der eeuwen. Hij roept de Latijnsamerikaanse religieuzen op tot nieuwe initiatieven voor een evangelisatie van het continent. Tegelijkertijd herinnert hij hen aan de geloften van armoede, kuisheid en gehoorzaamheid en dringt hij erop aan samen te werken met de bisschoppen.

De paus beklemtoont, dat het geloofsgetuigenis van de religieuzen niet moet worden beinvloed door "versmallende interpretaties van het Evangelie". In dit verband veroordeelt hij "enkele bevrijdingstheologieën". De paus verwijst naar de twee documenten van de congregatie voor de Geloofsleer over de Bevrijdingstheologie uit 1984 en 1986. Deze documenten, die de kerkelijke weg naar een "echte vrijheid en een authentieke bevrijding volgens het Evangelie" wijzen, zijn volgens de paus "werkelijk profetisch". Zij hebben ertoe bijgedragen "bedrieglijke ideologische utopieen en oorlogszuchtige politieke opvattingen te ontmaskeren die totaal in strijd zijn met de leer en zending van Christus en zijn kerk", meent de paus.

Paus Johannes Paulus VI tijdens zijn laatste bezoek aan Mexico.

Door Argentijnse stichting

Kerkelijke hulp voor ex-leden van sekten

BUENOS AIRES - De stichting 'Spes', een katholieke organisatie in Argentinië van geleerden die onderzoek doen naar de sekten, heeft besloten ook hulp te bieden aan vroegere sekteleden die weer een normaal leven willen leiden.

Volgens 'Spes' is er in Argentinië sprake van een snelle groei van 'destructieve' sekten, die het denken van mensen proberen te veranderen, en van sekten die naar eigen zeggen hun volgelingen willen "rehabiliteren" en de nadruk leggen op de speciale vermogens waarover mensen zouden beschikken.

Volgens 'Spes' wordt door sekten aan vele mensen grote schade toegebracht. De stichting wil zich daarom niet beperken tot wetenschappelijk onderzoek, maar ook hulp bieden aan vroegere sekteleden.

In Argentinië is vooral onder mensen uit de middenklasse de interesse voor Afro-Braziliaanse rites sterk toegenomen. De mensen uit de volksbuurten zijn het doelwit van televisiepredikanten die veel aandacht aan gebedsgenezing besteden.

Krachtige neo-conservatieve wind in Kerk

Leonardo Boff: in werk als theoloog belemmerd

LA PAZ - De Braziliaanse Bevrijdingstheoloog Leonardo Boff vindt dat zijn taak als theoloog ernstig wordt belemmerd, doordat het Vaticaan zijn doen en laten nauwlettend in de gaten houdt.

"Ik kan alleen met mijn werk doorgaan, omdat ik word gesteund door bisschoppen en kardinalen die ernstig geloven dat de theologie voor de kerk iets waardevols betekent en moet kunnen bestaan zonder dat zij voortdurend in de gaten wordt gehouden", aldus Boff in een Latijnsamerikaans Methodistisch tijdschrift.

"Er waait een krachtige neo-conservatieve wind in de RK kerk. Hij kan worden waargenomen bij de benoeming van bisschoppen en in de verzwakking van de bisschoppenconferenties en het tegenwerken van de profetische bewegingen". Boff is ervan overtuigd dat de kerk de armen hoop moet bieden. "In de jaren zeventig en tachtig werkten we met de armen, maar zij koesterden ondanks hun armoede hoop voor de toekomst. In de jaren negentig zien we dat de mensen armer zijn geworden en dat zij hun hoop hebben verloren", aldus Boff.

"Als kerk staan we voor de uitdaging hoop voor de armen voort te brengen". Als de kerk daarop niet ingaat, zal Latijns-Amerika volgens Boff de komende tijd rekening moeten houden met geweld.

BRASILIA - De Braziliaanse bisschoppen hebben scherpe kritiek geuit op het economisch beleid van de regering van president Fernando Collor de Mello. Zij prijzen de strijd tegen de inflatie, maar vinden het "moreel onverantwoord" dat de zwaksten in de samenleving hieraan de grootste bijdrage moeten leveren.

Overheidssteun nieuwe kathedraal

Protest protestantse zijde in Nicaragua

VIOLETA CHAMORRO
... kritiek van protestanten...

MANAGUA - Protestanten in Nicaragua verzetten zich tegen het voornemen van de regering van president Violeta Chamorro om de bouw van een kathedraal in Managua te subsidiëren. Zij verwijten Chamorro "bevoordeling" van de Roomskatholieke kerk en vermoeden dat de president op deze manier de RK kerk wil belonen voor de steun aan haar kandidatuur bij de presidentsverkiezingen van begin dit jaar.

De protestanten vinden het onbegrijpelijk, dat Chamorro juist in een tijd van economische crisis en sociale onrust de bouw van een kathedraal financieel wil steunen. De aartsbisschop van Managua, kardinaal Miguel Obando y Bravo, kondigde in juni aan, dat er een nieuwe kathedraal wordt gebouwd ter vervanging van de kathedraal die in 1972 bij een aardbeving werd verwoest. Het gebouw moet in 1992 worden ingewijd. Chamorro pleitte al tijdens de verkiezingsstrijd voor een "waardige kathedraal" in het aartsbisdom Managua. Zij is lid van een commissie die de bouwplannen moet beoordelen. In die commissie hebben ook zitting de nieuwe burgemeester van Managua, Arnoldo Aleman, en de miljonair Tom Monaghan, een Amerikaanse zakenman die verscheidene bedrijven in Midden-Amerika bezit.

De advocaat Adolfo Miranda Saenz, Baptist, beschouwt de regeringssteun voor de kathedraal als "religieuze discriminatie". Hij meent dat deze steun een inbreuk op de grondwet betekent, die vrijheid van godsdienst garandeert en geen onderscheid maakt tussen de godsdiensten. Bisschop John Wilson van de Evangelische broedergemeente ziet het voornemen van de president als een uiting van gebrek aan "oecumenische geest". In Nicaragua bestaat tot nu toe een echt godsdienstig pluralisme, aldus Wilson.

KATHECHESEPROJECT VERBODEN

Vanaf begin kritische geluiden tegen aanpak kerstening

Vijfhonderd jaar christendom: moet Amerika dit echt vieren?

WASHINGTON - Hoewel 1992 nog ver weg lijkt, heeft de viering van vijfhonderd jaar christendom in Amerika in de kerken al tot onenigheid geleid. De Latijnsamerikaanse religieuzen hebben het project Palabra y vida (Woord en leven) onder druk van het Vaticaan bijvoorbeeld moeten stopzetten. Spaanstalige christenen kritiseerden een verklaring van de Raad van kerken in de Verenigde staten over vijfhonderd jaar christendom.

In de kerkelijke discussie staat één vraag centraal: Hoe moeten de kerken van nu omgaan met het feit, dat de invoering van het christendom in de Nieuwe wereld samenging met de gewelddadige inbezitneming van land, moord en slavernij en de culturele onderdrukking van de inheemse bevolking door de christelijke veroveraars uit Europa?

KRITISCH

De Latijnsamerikaanse Conferentie van religieuzen (CLAR) meende het antwoord op deze vraag te hebben gevonden in het project Palabra y vida, dat was opgezet door de Nederlandse in Brazilië werkzame priester Carlos Mesters. De kerstening van Latijns-Amerika werd daarin gezien vanuit het standpunt van de slachtoffers, in de zestiende eeuw de indianen en nu de armen. Nadat verscheidene bisschoppen erover hadden geklaagd, dat het project veel te kritisch was over de kolonisering van Latijns-Amerika en sociale kwesties eenzijdig benaderde, besloot het Vaticaan het project te verbieden.

In een brief aan de Latijnsamerikaanse religieuzen toonde paus Johannes Paulus II zich onlangs heel wat positiever over de kerstening van Amerika dan 'Palabra y vida'. Het werk van de Europese missionarissen verdient "alles bij elkaar genomen waardering, als we denken aan de vruchten van het geloof op de lange termijn", aldus de paus. Johannes Paulus, die aandringt op "grondig geschiedkundig onderzoek" en "een onpartijdige beoordeling" van de evangelisering van Latijns-Amerika, riep de religieuzen op geen ideologische en openlijk afwijzende houding tegenover de viering van vijfhonderd jaar evangelisatie aan te nemen.

ALS BIECHT

De bisschoppen van de Nieuwe wereld herdenken in 1992 in aanwezigheid van de paus de kerstening van het continent tijdens een bijeenkomst in Santo Domingo, de hoofdstad van de Dominicaanse Republiek. Voor het zover is zal er nog veel en uitgebreid gediscussieerd worden in en buiten de Amerika's over de vraag: moet er iets gevierd worden en herdacht. Of is het misschien beter als in een biecht de begane fouten te bekennen. Want die zijn er zeker gemaakt in dit halve millennium aan kerstening en de daarbij gebezigde methoden.

Daarbij zal men moeten vaststellen dat het protest tegen die soms gruwelijke aanpak afkomstig was van enkelingen. Daarbij zal ook blijken dat vanaf het begin er kritische stemmen gehoord zijn vanuit het Amerikaanse continent. Maar evenals nu het geval is: ook toen was men niet altijd gelukkig met kritische geluiden. Die tot zwijgen brengen blijkt op de duur toch geen oplossing te zijn. Maar ook dit pas blijkt dikwijls pas veel later.

ALFREDO STROESSNER
...dictator van Paraguay...

Boek over dictatuur van Stroessner:

Kerk Paraguay: "Dit nooit meer"

ASUNCION - In navolging van andere Latijnsamerikaanse landen hebben de kerken in Paraguay een zwartboek samengesteld over de schendingen van de mensenrechten tijdens de dictatuur van generaal Alfredo Stroessner. Net als in Argentinië, Brazilië, Uruguay en Chili heeft het boek de titel 'Nooit meer' (Nunca mas).

Het boek behandelt martelingen en verdwijningen tijdens de dictatuur die duurde van 1955 tot begin 1989. "Dit is de geschiedenis van een geleidelijke vernietiging", zo staat in de inleiding. Het boek is met financiele steun van onder meer Zending en werelddiakonaat van de Gereformeerde kerken en de Wereldraad van Kerken samengesteld door een speciale commissie van de Paraguayaanse kerken.

MEEDOGENLOOS

Het boek is verdeeld in drie hoofdstukken die elk een verschillende periode van Stroessners dictatuur behandelen. Hoofdstuk 1 onthult de manier waarop Stroessner aan de macht kwam. In deze periode werd de leer van de Nationale veiligheid ontwikkeld hetgeen gepaard ging met talloze schendingen van de mensenrechten. Het tweede hoofdstuk over de ongeveer twintig jaar van de zogenaamde 'Pax Stronista' (Stroessners vrede) beschrijft het politieke model, het "economische wonder" in de jaren '60 en '70 en de meedogenloze onderdrukking, van alle politieke tegenstanders van het regime.

Het derde hoofdstuk, dat eindigt met de val van de dictator, beschrijft de groeiende internationale solidariteit en de opkomst van de (verboden) mensenrechtengroeperingen in het land waardoor enerzijds het weerzinwekkende karakter van de dictatuur steeds duidelijker werd en anderzijds de politieke bewustwording van de bevolking groeide.

De kerken in Paraguay speelden tijdens de dictatuur een voorname rol in de strijd tegen de schending van de mensenrechten.

De Rosat met uitgeklapte zonnecollectoren in de ruimte.

Duitse Rosat met waarnemingen begonnen

Astronomisch röntgenoog tuurt in de verre ruimte

SINDS JULI j.l. is de Duitse röntgensatelliet Rosat met een tot nu toe ongeëvenaarde gedetailleerdheid systematisch de hemel aan het afspeuren, op zoek naar kosmische röntgenbronnen. Rosat is de zevende wetenschappelijke satelliet van Duitse makelij, maar de eerste die voor uitsluitend astronomisch onderzoek is gebouwd. Met Rosat heeft Duitsland zich een belangrijke plaats verworven op het nog vrij jonge, maar veelbelovende terrein van de röntgenastronomie. De satelliet en zijn telescoop, de grootste en de beste in zijn soort, werken perfect: Duitse Gründlichkeit in een baan om de aarde.

Rosat werd gebouwd in opdracht van het Bondsministerie voor Onderwijs en Technologie (BMFT) onder de programmaleiding van de Duitse onderzoekinstelling voor Lucht- en Ruimtevaart (DLR). Hoofdcontractant was de firma Dornier, ondercontractanten o.a. Messerschmitt-Bölkow-Blohm en Carl Zeiss. Maar ook de Verenigde Staten, Engeland en Nederland hebben bijgedragen aan het project.

De wetenschappelijke leiding berust bij het Max-Planck-Instituut voor buitenaardse fysica in Garching bij München. De 2,4 ton zware satelliet werd op 1 juni met behulp van een Amerikaanse Delta II raket in een baan om de aarde gebracht.

Toen Wilhelm Konrad Röntgen in 1895 de geheimzinnige, onzichtbare en later naar hem genoemde straling ontdekte, kon hij niet vermoeden dat er aan de hemel ontelbare bronnen zijn die zulke straling in grote hoeveelheden uitzenden. In feite zenden ook alle gewone sterren, zoals de zon, röntgenstraling uit. Het waarnemen van deze kosmische röntgenstraling werd echter pas mogelijk na de komst van raketten en kunstmanen, aangezien de straling door de dampkring van de aarde wordt tegengehouden.

Op het eerste gezicht lijkt dit vreemd, want röntgenstraling kan wel door vaste stoffen heendringen. Daaraan onleent deze straling immers zijn toepassingen in de geneeskunde, de kristallografie en het materialen onderzoek. Hoe kan de ijle luchtlaag rond de aarde die straling dan tegenhouden? Dit komt doordat de atmosfeer zo uitgebreid is, dat elk röntgenfoton dat van buiten komt op een bepaald moment toch een atoom op zijn weg treft en erdoor wordt geabsorbeerd.

In de jaren dertig suggereerden enkele onderzoekers dat de allerbuitenste sfeer van de zon, de corona, ultraviolette straling en röntgenstraling uitzendt en dat daardoor de aardatmosfeer op grote hoogte wordt geïoniseerd. Deze straling kon in 1948 20worden waargenomen door Amerikaanse onderzoekers, die met behulp van een in Duitsland buitgemaakte V-2 raket een meetinstrument tot buiten de dampkring schoten. De röntgenstraling van de zon was echter zo zwak, een miljoenste van de intensiteit van alle straling van de zon, dat men niet verwachtte ooit röntgenstraling van andere, veel verder verwijderde sterren te zullen opvangen.

Het was dan ook een grote verrassing toen in 1962 bij toeval een andere, veel sterkere röntgenbron aan de hemel werd ontdekt: Sco X-1 (dat wil zeggen de eerste röntgenbron in het sterrenbeeld Schorpioen). Vier jaar later toonden optimistische astronomen aan dat het hier om een lichtzwakke ster gaat die in het röntgengebied duizend maal meer energie uitzendt dan in zichtbaar licht. 20De eerste *röntgenster* was ontdekt: de eerste van een geheel nieuwe klasse van hemellichamen.

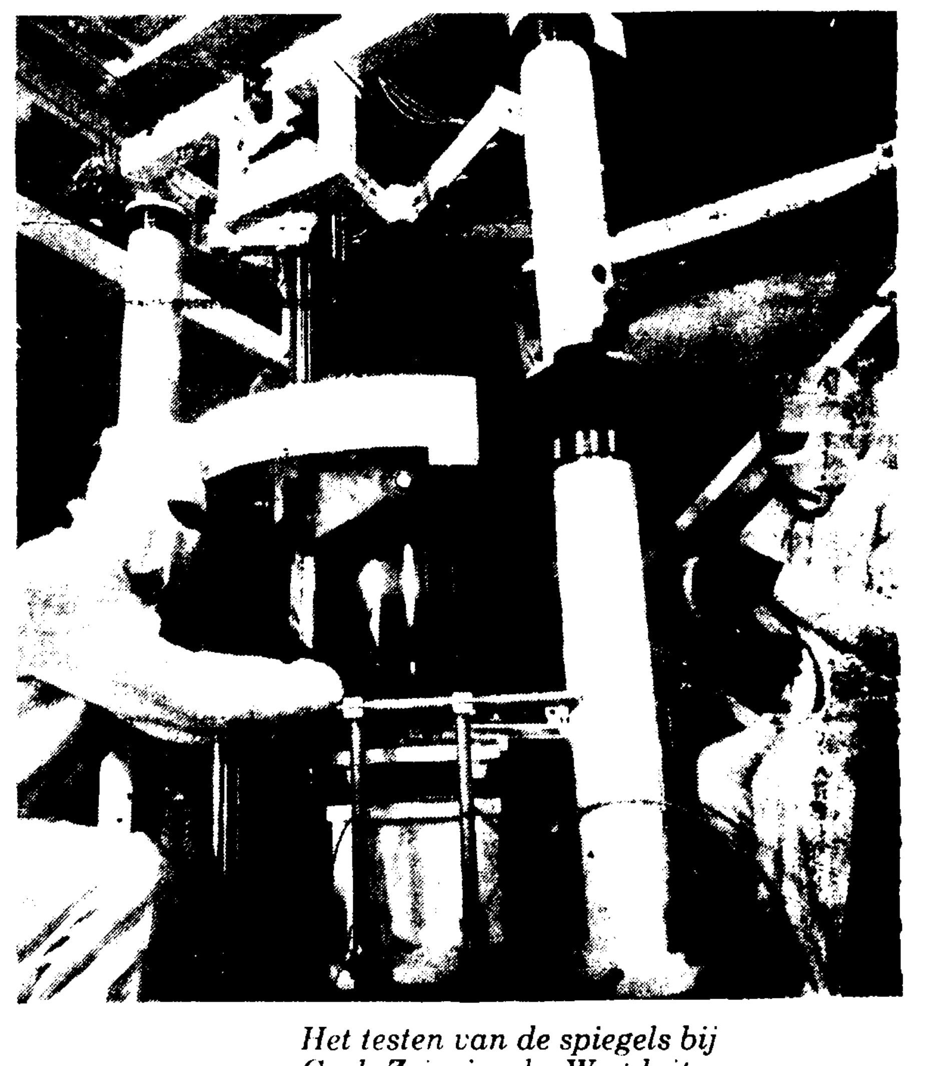
In de jaren zestig werden er met behulp van raket-experimenten nog enkele tientallen kosmische röntgenbronnen ontdekt, maar het was pas door de Amerikaanse Uhuru-satelliet in 1970 dat het venster op de röntgenhemel volledig werd geopend.

Andere satellieten volgden. Sommige waren vooral bedoeld voor het opsporen van zoveel mogelijk bronnen, andere voor het meer in detail bestuderen van speciaal uitgezochte objecten. Het aantal bekende bronnen nam in de loop van dit onderzoek toe tot enkele duizenden en men ontdekte dat de röntgenhemel er heel anders uitziet dan de hemel die met optische of radiotelescopen wordt waargenomen. De röntgensterrenkunde was een nieuwe pijler van het astronomisch onderzoek geworden.

Röntgenstraling wordt door allerlei objecten in het heelal uitgezonden: gewone sterren, dubbelsterren, kosmische nevels, sterrenstelsels en quasars. Altijd zijn er echter extreme omstandigheden in het spel, zoals zeer snel bewegende deeltjes, extreem hoge temperaturen, of supersterke magnetische velden of gravitatievelden. Röntgenonderzoek is daarom niet alleen van belang voor de astronomie, maar ook voor de fysica, omdat de verschijnselen die men hierbij bestudeert niet in laboratoria op aarde kunnen worden nagebootst.

Een voorbeeld van hoe 'heet' het er soms toegaat levert de röntgenbron Hercules X-1. Dit is een dubbelster waarvan de ene component door zijn enorm sterke aantrekkingskracht voortdurend materie van de andere component opzuigt. Door het magnetische veld van die aantrekker (sterkte 4,6 biljoen gauss; aarde: 100 gauss) wordt de materiestroom gefocusseerd op een gebiedje van ongeveer één vierkante kilometer op een van de twee polen. Iedere seconde stort hier met een vaartje van 150.000 km ongeveer 100 miljard ton gas neer. Door de schok ontstaat een heet plasma, dat bij een temperatuur 20van 200 miljoen graden intense röntgenstraling uitzendt.

Deze ene vierkante kilometer zendt 5.000 maal zoveel energie uit als de gehele zonnebol. 'Een gebiedje met een diameter van een duizendste millimeter op dit poolgebied heeft in het röntgengebied een vermogen waarmee de energiebehoefte van de Bondsrepubliek gemakkelijk gedekt kan worden', aldus professor Joachim Trümpler, de wetenschappelijke leider van het Rosat-project. 'In vergelijking met kernfusiereacties, die de sterren hun licht laten geven, zijn hier processen aan het werk die honderd maal zo efficiënt zijn'.

Het testen van de spiegels bij Carl Zeis in de Westduitse stad Oberkochen.

Dubbelsterren zoals Hercules X-1 zenden periodiek röntgenflitsen uit, die het gevolg zijn van de draaiing van de ster: een soort vuurtoreneffect. Andere bronnen, zoals de in 1975 door de Amerikaans-Nederlandse satelliet ANS ontdekte röntgenbursters, vertonen onregelmatige uitbarstingen die het gevolg zijn 20van een soort kernfusie-explosies op het steroppervlak. En dan zijn er nog röntgenbronnen die plotseling verschijnen en verdwijnen en bronnen die op tijdschalen van milliseconden flikkeren. De röntgenhemel wordt dus in tegenstelling tot de hemel die wij met optische telescopen zien gekenmerkt door voortdurende veranderingen. 'Steeds gaat er wat aan of uit, met tussenpozen van seconden, minuten, uren of dagen', aldus Trümpler.

Rosat gaat dit alles gedurende de komende twee of drie jaar gedetailleerd bestuderen. De eerste zes maanden zijn bestemd voor het systematisch en met tot nu toe ongeëvenaarde nauwkeurigheid in kaart brengen van de gehele röntgenhemel. Daarna zullen een groot aantal interessante bronnen langduriger worden bestudeerd, bijvoorbeeld wat betreft hun energieverdeling, structuur of veranderlijkheid.

In het kader van een gastwaarnemingsprogramma, zullen talloze astronomen uit allerlei landen aan dit onderzoek deelnemen. In Nederland zijn dat astronomen van het Sterrenkundig Instituut Anton Pannekoek van de Universiteit van Amsterdam.

Het hart van Rosat is een röntgentelescoop met een diameter van 83 centimeter. Deze telescoop werkt heel anders dan de bekende optische telescopen, waarin het licht via vrijwel loodrechte inval en reflectie op spiegels naar een brandpunt worden geleid. De telescoop van Rosat bestaat uit twee stellen van telkens vier in elkaar geplaatste 'kokers', waarvan het voorste stel licht paraboloïde e is en het achterstel licht hyperboloïde. Ze zijn gemaakt van Zerodur, een keramisch materiaal dat vrijwel ongevoelig is voor temperatuurveranderingen, en bedekt met een goudlaagje. De inkomende röntgenstraling wordt hier via scherende reflectie naar het brandpunt gebracht.

Deze techniek, uitgevonden door de Duitse fysicus Hans Wolter in 1951, is de enige om via optische middelen van een röntgenbron een afbeelding te verkrijgen. Zou de straling namelijk onder een grote hoek op het oppervlak invallen, dan zou ze er dwars doorheen bewegen of erdoor worden geabsorbeerd. Alleen bij reflectie onder een zeer kleine hoek, in dit geval van twee graden, vindt er reflectie plaats. Röntgenfotonen zijn hier dus te vergelijken met kogels die alleen bij zeer schuine inval op een oppervlak afketsen. De eis van zeer schuine inval maakt het mogelijk om verscheidene spiegels in elkaar te plaatsen en aldus het opvangend oppervlak te vergroten.

Röntgenstraling 20is evenals licht een vorm van elektromagnetische straling, maar met een golflengte duizend maal zo klein, dus in de orde van grootte van atomen. Dit vereist dat het reflecterend oppervlak ook zeer glad moet zijn, want anders vindt er geen reflectie (in één richting) maar vooral verstrooiing (in allerlei richtingen) plaats en dat vermindert het contrast in de afbeelding. Om deze gladheid te bereiken moesten geheel nieuwe slijp- en polijsttechnieken, maar ook geheel nieuwe meetmethoden worden ontwikkeld. De uiteindelijke oppervlakteruwheid bedraagt 0.3 namometer (1 nm is een miljoenste millimeter), slechts enkele malen de diameter van een waterstofatoom. Daarmee heeft deze röntgentelescoop het gladste oppervlak van ter wereld. Het zou tot 250 km moeten worden uitvergroot om oneffenheden van 0,1 millimeter te kunnen zien. 'De door de firma Carl Zeiss voor Rosat gemaakte röntgentelescoop is een technologische Spitzenleistung van de eerste orde', aldus wetenschappelijk projectleider Trümpler.

Woltertelescopen zijn al enkele malen eerder in de ruimte gebruikt, maar die van Rosat is de grootste en gevoeligste en zal dus meer en beter kunnen waarnemen. Men verwacht dat het aantal bekende röntgenbronnen dat nu rond de 5.000 ligt, tot 10.000 zal oplopen. De nauwkeurigheid waarmee de bronnen gelokaliseerd kunnen worden bedraagt 10 boogseconden of beter. 'Dat is voldoende om vele van de door Rosat gevonden bronnen te kunnen identificeren met objecten uit de radio- of optische astronomie', aldus Trümpler.

Kort voor het jaar 2000 willen zowel de Amerikanen als de Europese ruimtevaartorganisatie ESA met nog weer grotere en gevoeliger afbeeldende röntgentelescopen de veranderlijke röntgenhemel gaan bestuderen. Tot die tijd zal Rosat alleenheerser aan het röntgenfirmament zijn.

Afgedankt materiaal wordt opnieuw benut

Recycling: heilige must in Europese autowereld

STUTTGART.- Een dashboardkastje gemaakt van oud papier. Ondertapijt en geluiddempende matten van lorren.

Markante voorbeelden van recycling in de autobranche. Niet geplukt uit een goedkope occasion, maar uit een peperdure limousine van Mercedes Benz.

In de autowereld is recycling in feite net zo oud als de auto zelf. Ook vandaag-de-dag bestaat de auto nog voor driekwart uit staal, dat aan het einde van de rit schroot oplevert. Schroot dat de staalfabrieken hard nodig hebben om opnieuw hoogwaardig staal te kunnen leveren. Ze kunnen niet zonder. Het resterende kwart levert meer moeilijkheden op. Banden bijvoorbeeld. En de kunststoffen. De afvalbergen van onze maatschappij nemen onaanvaardbare proporties aan en we hebben geen ruimte meer voor nieuwe.

Was recycling- het opnieuw benutten van afgedankt materiaal- vroeger vooral een kwestie van kostenbesparing, in de loop van de tijd zijn de prioriteiten anders komen te liggen. Terwille van het milieu moet alles worden gedaan om afval te voorkomen. Derhalve zoveel mogelijk recycling. Dat maakt de auto echter niet goedkoper. Integendeel zelfs, de daarvoor noodzakelijke installaties zijn zo kostbaar dat het gebruik van recycling-materiaal eerder kostenverhogend werkt. Dat is echter een offer dat voor het milieu moet worden gebracht.

DEMONSTAGE

Ideaal zou het natuurlijk zijn als op één plaats alle afgedankte auto's uit elkaar zouden kunnen worden gehaald. Van de demontageband zouden dan alle eraf gehaalde onderdelen voor recycling kunnen worden doorgestuurd. Mercedes-Benz en BMW voeren al overleg om tot de gezamenlijke inrichting van zo'n centraal punt te komen. Maar zelfs al zouden de logistieke, technische en financiële problemen kunnen worden opgelost, dan nog blijft de vraag waar en voor wat al dat afgedankte materiaal kan worden benut.

Oud papier vormt de basis voor de bouw van een dashboardkastje.

Neem kunststof. De meeste auto's bestaan voor tien tot vijftien procent uit kunststoffen. Men vraagt zich in de autowereld weleens af hoe men vroeger zonder kunststoffen auto's kon bouwen. Het materiaal kan hard of zacht in nagenoeg elke gewenste vorm worden gegoten. Door zijn eigenschappen is het bijvoorbeeld voor bumpers bijna ideaal.

BEPERKT

Mercedes heeft het gebruik van kunststof om milieutechnische redenen beperkt tot zo'n acht procent van de auto. Daarbij is het streven om tot een 95 procent recycling te komen. Dat vraagt voorzorgen. Met de toeleveranciers wordt de samenstelling van het materiaal grondig doorgenomen. Daarnaast moeten de autoconstructeurs er voor zorgen dat de onderdelen zo aan de wagen worden bevestigd dat ze er ook gemakkelijk weer kunnen worden afgehaald.

Natuurlijk zal voor een vitaal deel als een bumper nooit recycling-materiaal worden gebruikt. Maar bumpers van afgedankte wagens kunnen in de materiaal-kringloop goed worden benut op minder cruciale punten. Er zijn in een auto tal van plaatsten te vinden (bijvoorbeeld afdekplaten en regengoten) waarop het simpel te vervormen materiaal opnieuw kan worden gebruikt.

Helemaal aan het einde van de cyclus kan het nog worden fijngemalen en verbrand. Eén kilo van zulk gruis bevat evenveel energie als één liter olie. Voor zo'n energiedrager moet een nuttige bestemming worden gevonden.

Voor autobanden geldt hetzelfde. Ook hier beschermt recycling niet alleen het milieu, ook als energiedrager kan de afgedankte band nog een belangrijke rol vervullen. Mercedes liet kort geleden in Stuttgart zien dat men op vele terreinen erg ver is met recycling. Zoals bijvoorbeeld bij smeerolie, dat nu al door drie bedrijven zelf kan worden geraffineerd. Mercedes-Benz maakt in de garantiebepalingen ook geen enkel bezwaar wanneer tot hergebruik van deze olie wordt overgegaan. Hetzelfde gebeurt met remvloeistof. Ook die wordt zorgvuldig- naar soort- verzameld en gaat dan naar een Brits bedrijf, dat de vloeistof reinigt van alle smetten en voor hergebruik geschikt maakt.

Iets ingewikkelder liggen de zaken bij de koelvloeistof in de airconditioning. Voor de meeste Nederlandse automobilisten een onbereikbare luxe, maar bij top-auto's een vaak gekocht extra. In die airconditioning zit het koelmiddel R 12 en dat bevat chloorfluor-koolwaterstoffen, die hoog genoteerd staan op de hitlijst van stoffen die schadelijk zijn voor de ozonlaag.

Er is nu een nieuw en onschadelijk koelmiddel in de maak (R 134a), maar het duurt nog jaren voor dat voldoende beschikbaar is.

SITUATIE IN HOTELS NOG VERRE VAN ROOSKLEURIG

Conclusie intercultureel onderzoek op Curacao:

Bevolking meer betrekken bij ontwikkeling toerisme

= door Laurent Testers =

DAGELIJKS KUNNEN we in de kranten lezen dat toerisme op de Antillen in zeer korte tijd is uitgegroeid tot de belangrijkste pijler van de Antilliaanse economie. Curaçao laat daarbij de sterkste ontwikkeling zien. Door deze explosieve groei worden ook de effecten van toerisme steeds duidelijker. Dat deze niet voor alle betrokkenen even gunstig zijn, zoals de toeristische ondernemingen ons graag willen doen geloven, is in de loop der jaren wel duidelijk geworden.

Verzet tegen te grote buitenlandse invloed

Over de hele wereld buigen experts zich over de grote problemen die zijn ontstaan, met name voor bepaalde bevolkingsgroepen van de bestemmingslanden. Onlangs heeft een grote, internationale conferentie over toerisme in het Caribisch gebied meer dan 300 experts, managers, wetenschappers, politici, de 'World Tourism Organisation' en zelfs de UNESCO bijeengebracht. Vier dagen lang werd er van gedachten gewisseld over de bedreiging van de cultuur en het dagelijkse leven van de bevolking in de Caribisch toeristengebieden. Curaçao werd daarbij vertegenwoordigd door gedeputeerde van Toerisme Ruben Page en Pieter Sampson, waarnemend directeur van het Curaçaose Bureau voor Toeristische Ontwikkeling. De conclusies die daarbij geformuleerd zijn blijken in grote lijnen overeen te komen met de conclusies van een onlangs gehouden onderzoek op Curaçao.

LAURENT TESTERS (35) studeert eind 1990 af als Sociaal Wetenschapper aan het Derde Wereld Centrum van de Katholieke Universiteit te Nijmegen in Nederland. Hij is voor deze studie werkzaam geweest als creatief psycho-therapeut in Nederland.

Testers is bezig met de afronding van een intercultureel onderzoek naar 'People's Participation in Tourism'. Daarvoor heeft hij twee vergelijkende onderzoeken gedaan: een onderzoek van zes maanden in Thailand voor het ECTWT en een onderzoek van vier maanden in Curaçao. Hij is verder verbonden aan de Europese, internationale netwerk-organisatie 'Third World Tourism European Ecumenical Network' (TEN).

Dit onderzoek vond plaats in samenwerking met de Katholieke Universiteit van Nijmegen in Nederland en de 'Ecumenical Coalition on Third World Tourism', een grote internationale netwerkorganisatie die intensief onderzoek doet naar de negatieve effecten van bepaalde vormen van toerisme en naar mogelijke alternatieven. Het onderzoek op Curaçao hield o.a. een inventarisatie in van de meningen van individuen en groepen op Curaçao, over voor- en nadelen van de huidige ontwikkeling van het toerisme op het eiland en van alternatieven. Daarbij was de gelijkluidende conclusie: de lokale bevolking en haar cultuur niet langer ten dienste stellen van de toeristenindustrieën maar toerisme voor en in overleg met de bevolking.

DE TOERIST

Toerisme op zichzelf heeft noch een positieve, noch een negatieve waarde. Het krijgt deze waarde pas door de doelstelling van degene die het gebruikt. De kernvraag is dus: Wie wil wat bereiken met toerisme? Om de effecten van toerisme in een land te bestuderen, is het nodig inzicht te hebben in de cultuur van waaruit de toerist vertrekt, in de structuur van de toeristenindustrieën zelf en in de politiek-economische structuur in het bestemmingsland. Met kennis van deze drie structuren is vooraf reeds te voorspellen hoe toerisme in een bepaald land eruit zal zien, wie ervan zal profiteren en wie niet.

De eerste vraag is dus: Wat wil de toerist? Tachtig procent van het toerisme vindt plaats binnen en tussen de geïndustrialiseerde landen. Dit heeft te maken met steeds betere en goedkopere reismogelijkheden, maar ook met het feit dat een relatief kleine groep mensen op onze wereld in materieel opzicht steeds welvarender wordt. Deze welvaart eist echter ook een hoge tol van zowel mens als milieu. We zien een toename van stress, vervreemding, agressie, werkloosheid, inflatie, een groter wordende kloof tussen arm en rijk, een milieucrisis, enz...

Dit is een van de oorzaken van een grote interne crisis in het Westen. Het oude systeem blijkt veel nadelen te bezitten en men weet niet goed hoe een beter systeem eruit zou moeten zien. Intussen bieden de toerisme-industrieën de mogelijkheid deze crisis tijdelijk te ontvluchten tijdens enkele zorgeloze weken vakantie. De toeristen hoeven niet langer te wachten op het 'Aards Paradijs' na dit leven maar kunnen het hier en nu kopen en consumeren. Daarmee vervalt ook de noodzaak en het lastige karwei om een structurele oplossing te zoeken voor de steeds groter wordende problemen. Het paradijs in de folders laat de toerist namelijk zien dat hetgeen verloren werd gewaand iets verderop nog ruimschoots aanwezig is: helder blauw water, parelwitte lege stranden, 'onbedorven' cultuur en natuur, rust of juist avontuur.

TOERISTENINDUSTRIE

Hoewel gebleken is dat het westerse systeem niet leidt tot een duurzame en rechtvaardige wereld, blijft men zich er toch hardnekkig aan vastklampen, hopend dat het straks voor iedereen toch allemaal weer beter wordt.

Zo ook de internationale toerisme-industrieën die hun wortels hebben in de westerse geïndustrialiseerde landen simpelweg omdat men daar als eerste met commercieel toerisme is begonnen. Dat geeft de daar gevestigde bedrijven het voordeel dat ze toerisme van het begin af aan zelf hebben kunnen vormen en domineren. Ze bezitten het merendeel van de luchtvaart- en cruisemaatschappijen, de hotelketens en de promotiemiddelen.

Door hun positie dicht bij de toeristenmarkt kunnen ze voor een groot deel de grootte en de richting van de toeristenstroom bepalen. Evenals in andere takken van industrie staat daarbij de mens, de cultuur en het milieu ten dienste van winst en groei en moeten daarom zo goed mogelijk beheerst worden. De vorm van toerisme die voor de industrieën de meeste winst oplevert is het luxueuze hotel-resort toerisme. Deze resorts bestaan uit een groot complex van bungalows, een hotel, restaurants, winkels en allerlei recreatiemogelijkheden zoals golf, zwemmen en tennis.

Meestal kunnen hotelresorts door de bestemmingslanden niet zelf gebouwd, geleid en bevoorraad worden. Dit voert vanzelf tot grotere afhankelijkheid van de grote toerisme-ondernemingen. Het is duidelijk dat een relatief minder welvarend land dat toerisme wil gebruiken om met buitenlandse valuta en werkgelegenheid een grote mate van onafhankelijkheid of verbetering van de positie van de allerarmsten te bereiken, haar pogingen door deze overheersende afhankelijkheidsstructuur in de toerisme-industrieën geblokkeerd zal zien. De mate waarin dit soort ondernemingen in de structuur van een bestemmingsland kunnen binnendringen hangt voor een groot deel af van een meer of minder uitnodigende houding van de overheid en het bedrijfsleven daar.

HET BESTEMMINGSLAND

Naast de toeristen en de toeristenindustrieën is het bestemmingsland dus een derde factor die van invloed is op de ontwikkeling van het toerisme. Om toeristische ondernemingen te kunnen aantrekken dient aan bepaalde voorwaarden te worden voldaan die, gezien de hoge investeringskosten, ook op langere termijn gegarandeerd moeten kunnen worden. Dit vereist een goede samenwerking tussen toerisme- industrieën en politieke en economische leiders in de bestemmingslanden.

Een eerste vereiste is politieke stabiliteit, sociale rust en arbeidsrust. Toerisme wordt daarvoor wel als graadmeter beschouwd. Hoe rustiger een land, hoe meer toeristen durven komen. Rust ontstaat echter soms ook door onderdrukking van de bevolking. Boze tongen beweren zelfs dat democratie, waarbij mensen vrij zijn om te zeggen wat ze denken, slecht is voor het toerisme omdat daarbij mogelijk onrust kan ontstaan waardoor toeristen en investeerders op de vlucht slaan. Een voorbeeld hiervan is de terugval van toerisme na de gebeurtenissen in mei 1969 op Curaçao.

Andere eisen die de internationale toerisme-industrieën stellen zijn goedkope bouwgrond, lage of geen energie- en waterkosten, overheidsgaranties, lage of geen belasting op winst, voldoende infrastructuur, de mogelijkheid winst naar het buitenland te exporteren, aangepaste scholing van de lokale arbeidskrachten op lager en middenkader niveau en een gastvrije en service-minded bevolking. Deze voorzieningen worden grotendeels betaald met gemeenschapsgelden die de lokale bevolking moet opbrengen.

CURAÇAO

Als we kijken naar de situatie op Curaçao dan is daarin veel te herkennen van hetgeen hiervoor beschreven is. Al eeuwen lang heeft Curaçao de rol moeten spelen die haar werd toebedeeld door het buitenland, met name door Nederland, al of niet in samenwerking met personen ter plekke. Als leverancier van grondstoffen, als poort naar de Latijns-Amerikaanse markt, als belastingparadijs, als brievenbus voor papieren n.v.'s en nu als vriendelijk toevluchtsoord voor toeristen. En in al die tijd zijn de bevolking en het milieu daarbij ondergeschikt geweest.

Ook in de internationale toerisme-industrieën zijn de mens en het milieu ondergeschikt zodat het begrijpelijk is dat zij Curaçao als ideale plaats zien om vooral luxueuse toeristen-projecten op te zetten waaraan ze maximaal kunnen verdienen.

Omdat toerisme momenteel afhankelijk is van zoveel onzekere factoren zoals de openstelling van Oost-Europa en Cuba, de wisselvallige koers van de dollar, economische recessies, de crisis in het Midden Oosten, nieuwe trends, enz. zijn toerisme-industrieën genoodzaakt zich snel te ontwikkelen en maximale winst te maken voordat de gouden tijden weer voorbij zijn.

De overheid, op advies van internationale bedrijven en organen, wordt gedwongen door een laissez-faire houding internationale investeerders zoveel mogelijk te steunen, vaak ten koste van steun aan lokale ondernemingen. Het toch al gunstige investeringsklimaat dient nog aantrekkelijker te worden gemaakt door nog grotere belastingvrijstelling, door overheids-garanties en door versoepeling van de immigratie-wetgeving. Er wordt geroepen dat de import omlaag moet omdat de tekorten op de betalingsbalans te compenseren.

Maar wie zullen er straks moeten bezuinigen wanneer deze tekorten onherroepelijk zullen toenemen als gevolg van de komst van de hotelresorts met hun luxueuse westerse interieurs en restaurants?

MILIEU

Ook het milieu wordt aangepast aan de wensen van de investeerders in toerisme. Stranden worden opgespoten ten koste van koralen. Twaalf tot veertien van de mooiste plaatsen aan de zuidkust van Curaçao zijn voorbestemd voor de luxueuse, kapitaal- en energie-intensieve hotel-resorts waardoor voor de lokale bevolking weinig ruimte overblijft om zich aan zee te ontspannen. In de plannen voor een vuilverbrandingsoven, die de nodige risico's voor het milieu oplevert, en een energie- en watercentrale, beide gefinancierd met gemeenschaps- en ontwikkelingsgelden, wordt al rekening gehouden met een sterk toenemende vraag naar water en stroom en aanbod van afval door de grote hotels.

Overigens kunnen hotels hiervan gratis gebruik maken terwijl de lokale bevolking in de toekomst waarschijnlijk meer gaat betalen voor water en stroom. Het milieu wordt eveneens aangetast door de aanleg van nieuwe wegen, leidingen en nieuwbouw. Alle grond wordt door buitenlanders en overheid opgekocht en bouwgrond voor de lokale bevolking wordt schaars en duur. Zelfs de enkele, nog steeds niet wettelijk vastgelegde, natuurbeschermingsgebieden lopen het gevaar hun oorspronkelijke functie te verliezen.

MISSEN

Voor de zoveelste keer wordt ook de bevolking weer 'afgesteld' op het nieuwe wonder 'waar iedereen van meeprofiteert'. De vrouwen worden in de strijd geworpen in de Miss Playa, Reina Turistiko Folkloriko, Miss World Tourism en Koningin Toerisme verkiezingen. Curaçaose bands zijn afhankelijk van optredens in de hotels en de smaak van de toeristen als ze wat willen verdienen. Carnavalsgroepen kunnen rekenen op steun van de overheid en het bedrijfsleven terwijl tambugroepen hiervoor niet in aanmerking komen omdat ze geen toeristen zouden trekken. Kinderen leren op school al dat toerisme goed is voor het eiland. De bevolking wordt geleerd service-minded te worden en de toerist op een meer professionele manier van z'n geld te verlossen door zo natuurlijk mogelijk te glimlachen.

Uit een antropologisch onderzoek van begin dit jaar is echter gebleken dat er voor de werknemers en werkneemsters in de grote hotels weinig te lachen valt. De lonen zijn laag, de contracten tijdelijk, men wordt niet vertrouwd door de leiding en elk eigen initiatief wordt ontmoedigd. Er ontstaan inderdaad banen door toerisme maar de kwaliteit daarvan is over het algemeen laag, de kosten zijn hoog en de toekomst ervan is zeer onzeker. Dit treft de vrouwelijke werknemers het meest omdat zij vaak de verantwoordelijkheid dragen voor de opvoeding van de kinderen.

BEWUSTZIJN

Men kan zich afvragen waarom de bevolking tegen deze negatieve ontwikkeling schijnbaar niets onderneemt. Daarvoor zijn op Curaçao vele oorzaken aan te wijzen. Een daarvan is dat de bevolking niet goed geïnformeerd

Kernvraag: wat willen wij ermee bereiken?

is en zich niet bewust is van de effecten van toerisme. Bewustwording met betrekking tot toerisme komt echter niet uit de lucht vallen. Het is een onderdeel van een algemeen besef van de persoonlijke, culturele en nationale identiteit. Bewustzijn van de eigen positie of die van het eiland en het gevoel zelf voor deze positie verantwoordelijk te zijn gaan vooraf aan pogingen deze te verbeteren o.a. ten aanzien van de effecten van toerisme.

Een vereiste daarvoor is dat men kan beschikken over de noodzakelijke informatie. Een vaak gehoorde klacht van mensen die deze ontwikkeling kritisch volgen is dat relevante informatie voor het publiek niet beschikbaar is en men geconfronteert wordt met voldongen feiten. Zo blijken veel toeristen-projecten al goedgekeurd te zijn voordat van tevoren onderzoek is gedaan naar de effecten ervan op mens en milieu. Het geven van informatie door de overheid wordt bemoeilijkt door het ontbreken van een adequaat beleid op lange termijn.

Liefde en gevoel van verantwoordelijkheid voor het eiland ontstaan pas als men zich ermee verbonden voelt, als men het met eigen handen en naar eigen ideeën heeft gevormd. Hoewel men het niet altijd eens is over welke invloed het koloniale verleden en heden heeft (gehad) op de Curaçaose samenleving, kan in het algemeen worden gesteld dat de lokale bevolking zelden de kans heeft gekregen haar eigen ideeën te formuleren en om te zetten in de ontwikkeling van het eiland. Deze ontwikkeling is altijd geleid door een handjevol Nederlandse en lokale investeerders. Dat geldt ook voor de ontwikkeling van het toerisme op Curaçao.

Zoals ook in de rest van de wereld probeert de bevolking uit de ellende en de werkeloosheid te komen en een hogere welvaart te bereiken. Daarbij wordt door de overheid en het bedrijfsleven de verwachting gewekt dat toerisme de ideale oplossing biedt. De bevolking klampt zich aan deze strohalm vast en steunt daarbij de bestaande politieke structuur. Dit gaat, samen met het korte termijn denken en gebrek aan betrokkenheid van bedrijven en managers die willen verdienen aan het toerisme, ten koste van een duurzame ontwikkeling van het eiland.

Zeker na mei '69 is men beducht voor de ontwikkeling en escalatie van gevoelens onder de bevolking die zouden kunnen leiden tot verzet tegen buitenlandse dominantie en de vlucht van investeerders en toeristen. Er zijn klachten dat een vrije discussie over deze kwesties op verschillende manieren bemoeilijkt wordt.

INTERNATIONAAL

De hiervoor beschreven situatie is echter niet uniek voor Curaçao. Vele landen, verspreid over de hele wereld, bevinden zich in een soortgelijke situatie. Ruim tien jaar geleden hebben de internationale kerken het initiatief genomen tot hulp aan slachtoffers van toerisme dat alleen maar gericht is op snelle winst, met name naar de zogenaamde Derde Wereld. Daardoor werd door de 'Wereldraad van Kerken' een speciale organisatie opgericht namelijk de 'Ecumenical Coalition on Third World Tourism'.

Deze organisatie houdt zich de laatste tijd zeer intensief bezig met onderzoek naar de negatieve effecten van bepaalde vormen van toerisme en naar duurzame en rechtvaardige alternatieven. In een groot, internationaal netwerk wordt ook gewerkt aan bewustwording door de uitwisseling van ervaringen en ideeën met soortgelijke internationale organisaties in Z.O. Azië, India, Europa en Noord Amerika.

In het Caribisch gebied mondde deze bezorgdheid onlangs uit in een 'Conference on Tourism and Socio-Cultural Change in the Caribbean' met meer dan 300 internationale deelnemers waaronder voor Curaçao gedeputeerde van Toerisme Ruben Page en Pieter Sampson, waarnemend directeur van het Curaçaose Bureau voor Toeristische Ontwikkeling.

Gebleken is dat tijdens de conferentie een belangrijke accentverschuiving plaatsvond van toerisme voor de toerist naar toerisme voor de bevolking van de toeristische bestemmingen. Hiervoor werd als belangrijkste voorwaarde aangegeven dat dezelfde lokale bevolking betrokken moet worden bij de opzet en uitvoering van het toerisme in hun eigen land.

ONDERZOEK

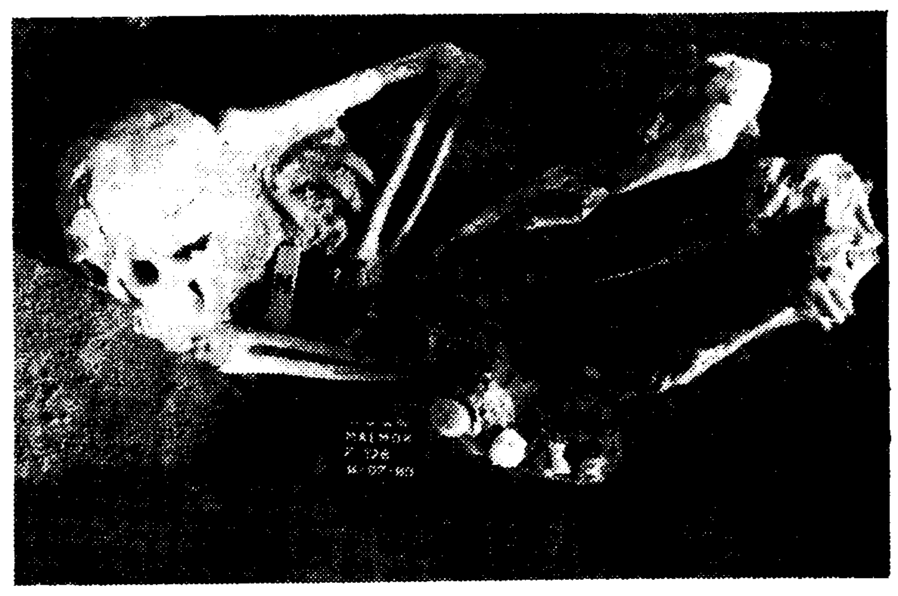
Tussen begin april en begin augustus van dit jaar heeft op Curaçao een leeronderzoek plaatsgevonden naar o.a. dit aspect van bewustwording van en participatie door de lokale bevolking t.a.v. toerisme. Het onderzoek vond plaats in samenwerking met de Katholieke Universiteit van Nijmegen in Nederland en de 'Ecumenical Coalition on Third World Tourism' (ECTWT). De meest opmerkelijke conclusie is dat de verzamelde inzichten en aanbevelingen, die men zou kunnen omschrijven als een combinatie van traditionele en hedendaagse volkswijsheid, in grote lijnen overeen komen met die welke door de 300 internationale experts tijdens de

Vervolg op pag. 10

= door dr A.H. Versteeg =

VORIG JAAR IS in een samenwerkings-project van het Archeologisch Museum Aruba en de Rijksuniversiteit Leiden een oudheidkundig bodemonderzoek verricht te Malmok. In augustus 1989 is over de tientallen opgegraven skeletten uitvoerig bericht in de Ñapa. Nu is, na bestudering van de resultaten gedurende de afgelopen maanden, het eindresultaat bekend. Het laboratoriumonderzoek heeft nog veel verrassingen opgeleverd.

Het meest verrassende resultaat is dat een aantal volwassen mannen in het grafveld een centrale positie innam. Dat het grafveld planmatig is aangelegd begrijpen we uit het feit dat deze 'centrale mannen' op vaste afstanden van elkaar liggen: drie zulke mannen vormen steeds een gelijkbenige driehoek.

...*De meeste doden waren oost-west georiënteerd begraven met een hand tegen het hoofd. Dit skelet is precies in de houding waarin het in Malmok werd gevonden opgesteld in de expositie van het Archeologisch Museum Aruba...*

GRAVEN BLIJKEN NIET OUDER DAN 2000 JAAR

Laboratoriumonderzoek met verrassende resultaten

Opvallende begrafenis-cultuur indianen Malmok

Ieder centrale man heeft een ruimte voor zich en zijn naasten van ca 20-m doorsnee. Deze mannen moeten ook tijdens het leven een belangrijke plaats in de Indiaanse gemeenschap hebben ingenomen. Ook bij de eerste bewoners van Aruba was het kennelijk zo dat zij een relatie veronderstelden tussen het leven vóór en na de dood. Anders gezegd: de dodenwereld was een soort spiegelbeeld van de wereld van de levenden, althans in een aantal opzichten.

Dat de onderzoekers er lang over gedaan hebben om dit te ontdekken ligt aan het feit dat de Malmok-Indianen zo'n opvallende begrafeniscultuur hadden. Onze eerste aandacht werd getrokken door de rode kleurstof op de schedels, door de enorme schildpadschillen waar sommige doden mee bedekt waren, door de gebogen houding met een hand tegen het hoofd, waarmee de doden in het graf gelegd zijn, door op een noord-zuid rij geplaatste schelpen in de grafkuil, enz.

Al deze zaken blijken volstrekt willekeurig over mannen, vrouwen en kinderen, over jong en oud verdeeld te zijn. Niets van deze grafgiften of voorzieningen komt alleen bij vrouwen, of alleen bij oude of alleen bij jonge mensen voor. De statisticus die deelnam aan de studie van de resultaten, concludeerde: het moet een betrekkelijk eenvoudige gemeenschap zijn geweest: alle symbolen zijn gelijk verdeeld.

STENEN

Bijna alle graven waren afgedekt met grote of kleine stenen. Maar 4 graven van de 40 die we in 1989 opgroeven hadden geen stenen. Bij de studie hiervan bleek dat dat alleen bij graven van vrouwen en kinderen het geval was. Toen dit geconstateerd was, zijn we nauwkeurig naar alle tekeningen van de stenen gaan kijken (alles wat we opgroeven is vastgelegd op tekeningen op schaal 1:10: stenen, schildpadschilden, skeletten, schelpen etc.) Toen werd duidelijk dat alleen mannen ouder dan 25 jaar een platte centrale steen, met daaromheen een steencirkel hadden. Toen bleek ook dat geen vrouw of kind een grote steen op het graf had, maar alleen kleine. Nu begrijpen we dat voor de Malmok-Indianen niet de rode kleurstof, niet de schelpen of schildpadschilden het belangrijkst waren, maar de stenen op de graven: die bleven immers zichtbaar voor de overlevenden....

Al in 1989 concludeerden we: in Malmok liggen geen Indianen begraven in urnen, nee het is een oudere groep, die nog geen aardewerk maakte. Zulke jagers/vissers/verzamelaars trekken in kleine groepen rond en zijn een belangrijk deel van de dag bezig vruchten, bessen, schelpdieren, kortom, alles wat eetbaar is te verzamelen.

Juist zulke groepen blijken in het algemeen niet zoveel werk van hun dodenbestel te maken, en dat is in Malmok nu juist wel gebeurd. Tijdens het intensieve speurwerk naar parallellen voor de Malmok situatie hebben we beschrijvingen van een aantal grafvelden in Afrika, in Europa en van enkele andere plaatsen in de wereld gevonden waar precies hetzelfde het geval is: planmatig aangelegde grafvelden komen in de geschiedenis van de mensheid voor het eerst voor in de allerlaatste fase van jagers/vissers/verzamelaars-culturen: bv in Denemarken in 8000 vóór Christus, maar ook is zo'n groep die rond 1950 in Maleisië woonde dit gaan doen. En daarbij is door antropologen precies vastgelegd wat er gebeurde en waarom.

...*Het opgraafteam bij het 40e skelet dat vorig jaar te Malmok werd opgegraven, v.l.n.r. Nacio Wernet, Angel Wernet, de auteur, dr Tacoma, Fan Croes...*

...*Een vrouw, noord-zuid begraven. Zij ligt vlak naast een man die omgeveer oost-west ligt. Dergelijke combinaties van een man en een vrouw onder een hoek van 90 graden komen meerdere malen voor in Malmok. Waarschijnlijk zijn het echtparen.*

VERBONDENHEID

Uit studies van deze en andere groepen jagers/vissers/verzamelaars is duidelijk geworden dat, op het moment dat zo'n groep zich bedreigd voelt in het gebied dat zij nodig hebben voor hun voedselvoorziening, zij hun verbondenheid met dat gebied aan iedereen laten dien door een opvallend grafveld: een territorium-markering dus.

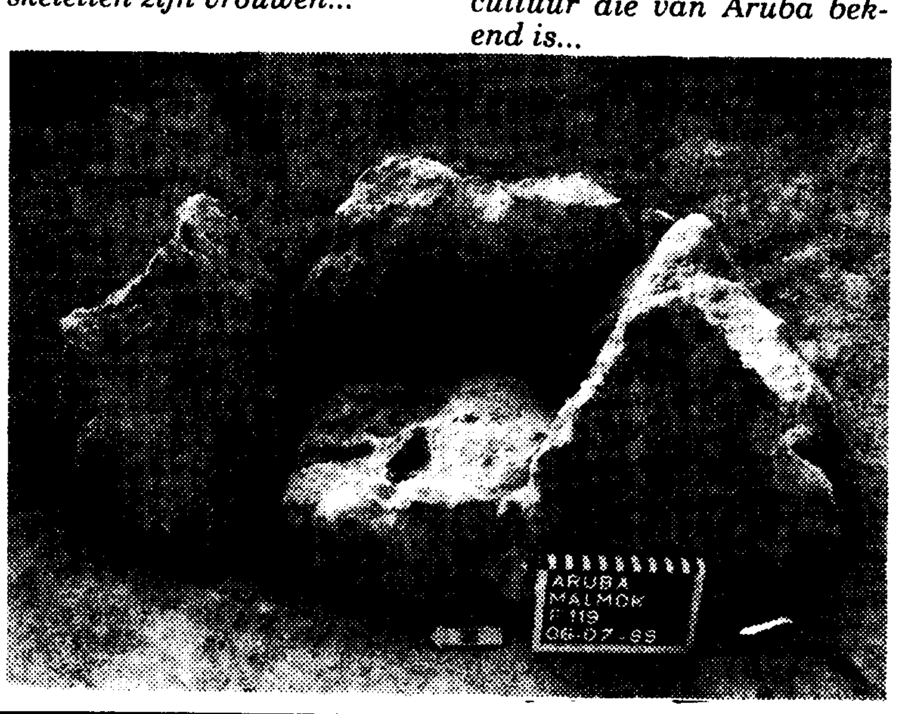
Latere groepen (landbouwende, aardewerkmakende) doen dat minder om die reden: zij hebben hun dorp of huis als opvallende territorium-markering. Maar de veel kleinere, rondtrekkende jagers/vissers/verzamelaars die geen indrukwekkende huizen hebben, doen dat door hun grafveld en vaak daaraan gekoppeld een soort vooroudere-verering.

Daar hebben voor Malmok nog een andere bevestiging voor gekregen: toen de dateringen van Malmok in het laboratorium bepaald waren bleek het grafveld minder oud dan wij aanvankelijk vermoedden. Voor de Malmok-dateringen bekend waren, beschikten we voor de jagers/vissers/verzamelaars-groepen op Curaçao en Aruba alleen over de dateringen van 2 terreinen op Curaçao: die zijn 3500-4000 jaar oud. De paar skeletten die daar opgegraven zijn vertonen overeenkomsten met die van Malmok, dus meenden wij dat zij alle ongeveer even oud zouden zijn.

Maar uit de dateringen die er zijn, blijkt dat Malmok zeker niet ouder is dan 2000 jaar, terwijl er enkele dateringen zijn die nog jonger zijn. En daarmee zitten we inderdaad bijna in het tijdperk waarin veel grotere groepen maïs-verbouwende Indianen naar Aruba komen, die daar in grote dorpen (in Savaneta, bij Santa Cruz en bij Tanki Flip) wonen, vanaf ca 1000 jaar geleden.

...*De doden werden in Malmok in groepen begraven om de belangrijkste mannen heen: de 3e van voren af geteld is zo'n centrale man. De 3 andere hier zichtbare skeletten zijn vrouwen...*

...*Steencirkel met platte centrale steen. Dit soort indrukwekkende graf-dekkingen markeert de belangrijkste mannen in de oudste Indianencultuur die van Aruba bekend is...*

UNIEK

Het Malmok-terrein is een uniek grafveld, voor Aruba, voor Zuidamerika en een aanvulling voor dit soort grafvelden in de wereld. Dank zij het minitieuze opgraafwerk van Fan Croes, Nacio en Angel Wernet van de 40 skeletten vorig jaar juni en juli, konden we alle data van de graven vastleggen. Na maanden van studie van deze resultaten door dr Tacoma, door dr Vd Velde en ondergetekende, kunnen we een engelstalig rapport getiteld *Archeological Investigations on Aruba: the Malmok Cemetry* presenteren.

Het eerste exemplaar is deze week aan de minister van Cultuur Aruba, de heer R.F. Refunjol aangeboden. Het is een gezamenlijke uitgave van het Archeologisch Museum Aruba en de Studiekring voor Wetenschappelijk Onderzoek in het Caribisch Gebied te Amsterdam. Het boek is vanaf heden voor 10 florin te koop in het Archeologisch Museum, Zoutmanstraat 1. Aruba.

PG Mr. Robert Pieters

(vervolg van pag. 1)

graag bezig willen houden met de grotere criminaliteit. Met de criminaliteit die grotere groepen slachtoffers maakt, zoals drugshandel of vrouwenhandel'.

Er zijn zaken van het Openbaar Ministerie die erg in de publiciteit gestaan hebben en vaak is er daarbij sterke kritiek op het beleid van de PG. Een voorbeeld daarvan is de zaak Steenbaar, waarbij het verwijt gedaan is dat de justitie een klassejustitie voert. Wat is daarover uw mening?

'Er zijn veel mensen die het onbegrijpelijk vinden dat de zaak-Steenbaar zo is afgewikkeld als is gebeurd.(de ex-functionaris van Belastingen Oscar Steenbaar werd veroordeeld wegens ontduiking van het betalen van invoerrechten en valsheid in geschrifte. Hij werd tot gevangenisstraf veroordeeld en kreeg na maanden wachten de gelegenheid zijn straf in Nederland uit te zitten red.) Dat komt door gebrek aan informatie. Het Openbaar Ministerie is verantwoordelijk voor de executie, d.w.z. de uitvoering van straffen. Iedereen die veroordeeld wordt, heeft het recht bij de koningin of bij de gouverneur gratie te vragen. Dat is bij hem ook gebeurd. Daarbij wordt een bepaalde procedure gevolgd, er worden adviezen ingewonnen en tenslotte wordt de beslissing over gratie genomen. Tijdens die procedure kan er iets haperen, er kunnen b.v. stukken blijven liggen bij een ambtelijke dienst, waardoor vertraging in de besluitvorming optreedt. Dat is in dit geval gebeurd. De procedure heeft langer dan normaal het geval is, geduurd. Uiteindelijk was de beslissing afwijzend, er werd geen gratie verleend. Dan heeft iedereen ook het recht om te vragen de straf elders te mogen uitzitten. Iemand van Curacao kan vragen de straf op Bonaire of op Saba te mogen uitzitten, maar men kan ook vragen de straf in Nederland of op Aruba te mogen ondergaan. Dat verzoek moet met argumenten omkleed worden. Daarop volgt weer een procedure, waarbij primair toestemming moet worden verkregen van het land of eiland waar de persoon naar toe wil. Dat moet in de eerste plaats ja of nee zeggen. Zo is het ook gegaan met de kwestie Steenbaar. De minister van Justitie heeft zelf rechtstreeks het verzoek gedaan aan zijn ambtgenoot in Nederland. Nederland heeft na enige nadere informatie te hebben gevraagd erin toegestemd. Tot zolang kan Steenbaar gaan waar hij wil. Hij heeft toestemming om in Nederland zijn straf uit te zitten. Dan kunnen wij hem hier niet oppakken. De toezegging is gedaan. De voorbereidingen zijn echter in volle gang. Er wordt niet stil gezeten en de zaak wordt niet op de lange baan geschoven.'

Wordt er bij zo'n verzoek om de straf elders uit te zetten ook advies gevraagd aan de Procureur Generaal?

'De minister heeft zijn eigen advies gegeven t.a.v. de executie. Het staat niet voorgeschreven dat hij daarvoor eerst advies aan anderen moet vragen. Dat is wel zo bij de gratieprocedure. De minister was hierin dus niet fout.'

Een ander teer punt in de media is de houding van het Openbaar Ministerie t.a.v. het overlijden van de jongen Every, na zijn aanhouding door de politie. Wat kunt u over de vorderingen van dit onderzoek vertellen?

'Vooropgesteld moet worden dat, als er iets ernstigs aan de hand is, en niets is ernstiger dan de dood, er door ons onmiddellijk gereageerd wordt en dat zo adequaat mogelijk. We hebben onmiddellijk een onderzoek ingesteld. In het begin konden we weinig informatie geven omdat gebaseerd moet zijn op feiten. Wel is er beslag gelegd op het lijk en er is sektie gepleegd. Nu is de reactie van het publiek en in de eerste plaats van de familie altijd gebaseerd op emotionaliteit. Dat is menselijk. Er is niets zo absoluut als de dood. En het is moeilijk afstand te nemen in zo'n geval. Anderen doen er dan nog eens een schepje bovenop. Er gaan wilde verhalen de ronde doen, die steeds verder aangedikt worden. Ook daar hebben we rekening mee gehouden. We hebben de familie snel gevraagd hier te komen en we hebben uitleg gegeven over de procedure. En daarbij hebben we gezegd dat als er vragen zijn of kritiek is, met ons contact op te nemen. De precieze oorzaak van het overlijden weten we nog niet en zolang dat niet vaststaat moeten we ervoor waken anderen nodeloos te gaan beschuldigen. Wel heeft deze zaak ertoe geleid dat door ons contact is opgenomen met psychiaters om te kijken of men bereid is in voorkomende gevallen assistentie te verlenen aan de politie. Zoals bekend was de jongen in een staat van razernij, waarbij de vraag is of geweld om hem te bedwingen wel de meest adequate oplossing is.'

Erbij sporten maakt een groot verschil

Op dieet gaan is niet moeilijk, maar doorgaan...?

= door Rudolf de Wit =

U KENT HET WEL: elke dag opnieuw belooft u zichzelf weer dat morgen of volgende week het dieet zal beginnen. Het dieet heeft volgens het blad waaruit u het artikel zorgvuldig hebt geknipt, een verbluffend buitenaards resultaat. 'Zeker 1-kg per dag!' heeft de schrijver beloofd.

Weet u wat het ergste is? Na een paar weken komt u tot de conclusie dat u nog steeds niet begonnen bent, en dat schrijver zich vergist heeft. Er zijn duizend-en-een belangrijke gebeurtenissen tussen gekomen waardoor het dieet weer uitgesteld moest worden.

De bedreigende dagen, zoals de vakantie, kerstdagen, recepties, feestjes zijn het meest frustrerend want dan merkt u dat u niet meer in die mooie jurk of in dat duur pak

past. Ja, dieet kost veel moeite, zelfbeheersing en LEF. Lef om eens eindelijk aan de grote dag te beginnen. Ik hoop dat dit artikel u een beetje meer durf zal geven om met deze moeilijke taak te beginnen.

Er zijn enkele gouden regels waarmee u altijd rekening moet houden.

Beloof uzelf niet het onmogelijke: U kunt onmogelijk van uzelf verwachten dat die 12 kilo's overgewicht, die in de laatste 5 jaren hun plekkie goed gevonden hebben op het lichaam, er af gaan binnen een korte tijd. Neem altijd ruim de tijd om weer op uw streefgewicht te komen. Start nooit uw dieet binnen een korte tijd voor een belangrijke gebeurtenis zoals al eerder genoemd. U zult altijd merken dat de tijd veel te kort is om het gewenste resultaat te bereiken. Neem gerust enkele maanden om uw einddoel te bereiken.

TWAALF KILO

12 Kilo's te veel? Neem dan 6 maanden de tijd om af te vallen. Dat betekent 2 kilo's per maand oftewel 1 pond per week en dat is niet eens een ons per dag!

Klinkt dat al niet iets beter dan 'ik MOET 12 kilo's afvallen binnen 4 weken?' De meeste 'Crash-diets' zijn gedoemd te mislukken, omdt men een te grote eis stelt aan het lichaam. U hoeft dan ook niet elke dag die rot weegschaal te confronteren, want die ene ons per dag is dan niet zo belangrijk meer om te registreren. Na 5 dagen is het belangrijk dat die ene pond er inderdaad af is.

Die weegschaal is trouwens erg belangrijk want de tweede regel is dat u zich **altijd op dezelfde weegschaal en op dezelfde plaats** weegt. Ga nooit op een weegschaal van uw vriendin staan want die heeft meestal een goedkoop ding dat in 10 jaren niet meer geijkt is, waardoor uw gewicht altijd verschillend zal zijn met uw weegschaal thuis. Meestal geeft die van uw vriendin ook juist te veel aan en dan is de frustratie nog groter.

Het verplaatsen van de weegschaal kan ook een verschillend resultaat geven. De ondergrond is daarom belangrijk. Heeft u de weegschaal op vloerbedekking staan dan kan ik uw garanderen dat u constant het verkeerde gewicht heeft.

VOORBEREIDING

Laat uw dieet voorafgaan door **een goede voorbereiding**. Haal de juiste voedingsmiddelen in huis. Vaak is het trouwens bij vele mensen gewoon een kwestie van andere voeding, waarbij de vettige troep en teveel suiker verbannen moet worden.

Een diëtiste kan u hierbij goed te hulp staan door u advies te geven welke produkten u kunt vervangen zonder een tekort aan vitamines, mineralen of eiwitten te krijgen. Haal wat meer fruit en groente in huis.

Belangrijk is ook om uzelf een tractatie te geven na zo'n dag van lekker diëeten. Zorg

dat u een lekkere vrucht in de ijskast heeft staan of een heerlijke fruitsalade voor na het eten of tijdens de late avonduren als de maag gaat protesteren.

Als u onvoorbereid start dan kunnen er momenten ontstaan dat u nutteloos voor de ijskast blijft staren en van ellende niet weet wat u moet doen. Vaak is het maar iets kleins en simpel (Knäcke-brood, roggebrood met een plakje kaas of tomaat, yoghurt met banaan enz.)

Het dieet staat nooit op zichzelf. Zorg dat u altijd iets van beweging in de vorm van sport bijdoet. Het is niet aan te raden om te fanatiek te beginnen met sport als u in de laatste jaren niets hieraan hebt gedaan. **Begin met simpele oefeningen en wandelingen.** Met wandelingen bedoel ik dus flink stappen en niet naar etalages gaan lopen kijken. **Adequate oefeningen zijn altijd aan te raden.** Als u te veel vet om de benen hebt doe dan wat extra oefeningen voor de bene en heupen.

Zit er teveel vet rond de taille en buik, doe dan wat intensieve buikspieroefeningen. Te veel vet om de armen, dan wat armspieroefeningen. Zit er te veel vet overal, dan heeft u inderdaad een probleem. In dat geval moet u gewoon een schema maken en **elke dag oefenen!** Dit is erg belangrijk, want geloof me, elke dag kunt u wel een excuus verzinnen om niet te oefenen, en elke dag belooft u weer dat u morgen extra zult oefenen om de schade van de vorige dag in te halen. Doe dit niet, anders bent u verkocht!

Elke dag een forse wandeling, waarbij u telkens uzelf probeert te overtreffen. Vandaag een half uur, morgen drie kwartier en volgende week een uur. Als dit goed gaat en er zijn geen klachten van oververmoeidheid en pijn in enkels knieën of heupen, begin dan langzaam met wat te trimmen (hierover komt, voordat u zover bent, spoedig een uitgebreid artikel met schema's enz.)

Bestraf uzelf nooit. Als u naar een receptie moet, een etentje of u heeft echt trek in iets anders dan wat op uw lijstje staat, eet en drink dan gerust, maar met mate!

U hoeft niet persé alsmaar nee te zeggen en toch uitgehongerd op uw zakdoek blijven bijten. Trouwens niet iedereen hoeft te weten dat u op dieet bent. De meeste mensen zullen u toch niet aanmoedigen, maar eerder zeggen, 'meid of kerel, neem nou wat want je bent helemaal niet dik, ... je ziet er prima uit' (achter je rug liggen ze in een deuk omdat je er als een knakworst uitziet).

DISCIPLINE

Als laatste, na de periode van dieet, **zorg dat u op het nieuwe gewicht blijft.** Ga uzelf niet belonen met een groot uitgebreid etentje, want dat is nergens voor nodig. Blijf met dezelfde discipline, en u zult merken dat het geen moeite kost om het gewicht te behouden. Merkt u dat er een pondje bijgekomen is door 'onvoorziene' omstandigheden, zorg dat dit pondje er weer direkt afgaat.

In de Natuurgeneeswijze zijn er 'natuurlijk' vele kruiden en homeopatische middelen die kunnen helpen tijdens het dieëten. Voor advies kunt u het beste contact opnemen met een homeopaath of uw huisdokter (indien hij van deze vorm van genezing iets afweet). Het juiste kruid moet vaak uitgezocht worden want deze is bij iedereen verschillend.

Bij de één zal het een kruid zijn om meer vocht te verliezen (solidago, kelp), bij de ander zal het een kruid zijn om de darmwerking te verbeteren (Plumbum, Linoforce, Aloë) enz.

Acupunctuur is 'natuurlijk' ook een manier om u hierbij te helpen. Met behulp van de oor-acupunctuur worden er naaldjes in het oor aangebracht die enkele weken in het oor blijven zitten. Deze punten werken op het onderdrukken van het hongergevoel.

De acupunctuur staat nooit op zichzelf in dit geval: Het gaat gepaard met een streng dieet en veel beweging. De acupunctuur kan ook heel goed helpen als tijdens het dieëten bepaalde vervelende klachten kunnen optreden, zoals hoofdpijn, duizeligheid, zwaktegevoel, obstipatie enz. Uw acupuncturist kan u hier voldoende advies over geven.

Veel succes in de komende tijd en misschien komen wij elkaar nog eens tegen op de trimbaan.

Bevolking meer bij toerisme betrekken

(vervolg van pag. 8)

Caraïbische Conferentie werden geformuleerd:

- Toerisme moet ten dienste staan van de ontwikkeling van de bevolking, de cultuur en het milieu van Curaçao en niet omgekeerd;
- Een eerste vereiste daarvoor is participatie door de bevolking in planning en uitvoering van toerisme in relatie met de economie, de politiek, de cultuur en het milieu van het eiland;
- Om te participeren dient de bevolking de mogelijkheid te krijgen op basis van voldoende informatie haar gedachten omtrent de gewenste ontwikkeling van toerisme op het eiland te (leren) formuleren;
- Een aangepaste wetgeving, controle op de uitvoering daarvan en bewustmaking van de eigen cultuur en het milieu door middel van educatie dienen hand in hand te gaan;
- Bij toeristenprojecten dient men uit te gaan van hetgeen het eiland van zichzelf te bieden heeft. Dat kan, indien nodig, gecontroleerd ontwikkeld worden. Projecten moeten kleinschalig zijn waardoor flexibiliteit, maximale werkgelegenheid, minimale investeringen en maximale opbrengst voor de bevolking bevorderd wordt.

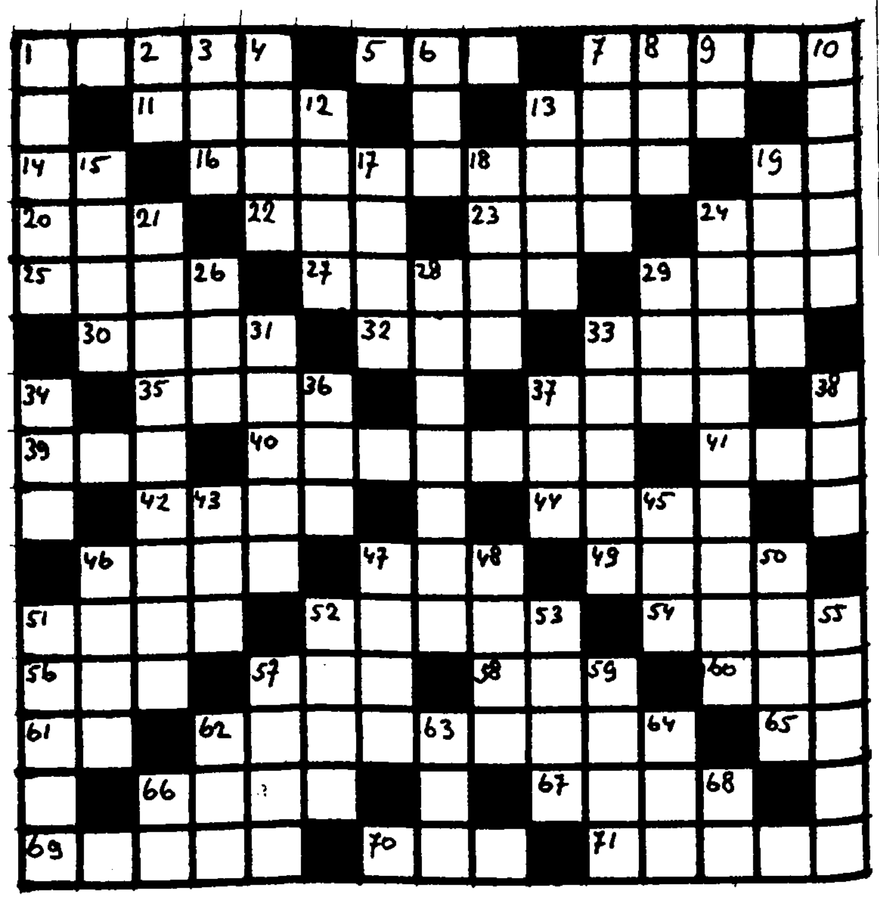
Verder bleek men zeer goed op de hoogte van de structuren die tot de huidige situatie geleid hebben.

TOEKOMST

De eilandsoverheid legt de laatste hand aan een nieuw vijfjarenplan waarin de 12 tot 14 mooiste gebieden aan de zuidkust als potentiële projectgebieden worden aangewezen. Men kiest daarbij voor het luxueuze resorttoerisme omdat daarmee, volgens Ruben Page, 'een toename van ziekten, AIDS en druggebruik voorkomen wordt'. Toch heeft hij, de Caraïbische Conferentie in gedachten, aangekondigd dat 'alle organisaties die betrokken zijn bij de ontwikkeling van toerisme om commentaar zullen worden verzocht'.

Als de overheid ernst maakt met de conclusie 'Toerisme voor de bevolking en dus in samenwerking met de bevolking', dan zal men zich deze keer niet meer kunnen beperken tot overleg met het oude groepje van projectontwikkelaars, investeerders en beleidsmakers die vooral praten over hun eigen economische belangen. Zoals uit dit onderzoek is gebleken zal men deze keer kunnen putten uit de waardevolle kennis die onder de bevolking zelf aanwezig is en die zich richt op een duurzame en rechtvaardige ontwikkeling van het eiland en daarmee tevens van toerisme.

KRUISWOORD PUZZEL

HORIZONTAAL: 1. Muziekstuk; 5. Europeaan; 7. Kachel; 11. Romeinse keizer; 13. Dans; 14. Dominee; 16. Soort worst; 19. Laatstleden; 20. Kunstwerk; 22. Vreemde munt; 23. Boenmiddel; 24. Kloostervertrek; 25. Larf; 27. Niets; 29. Drank; 30. Loods; 32. Zot; 33. Roede; 35. Griekse god; 37. Indonesisch gerecht; 39. Vogel; 40. Gewoon; 41. Groente; 42. Glazen verpakkingsmiddel; 44. Aansteekkoord; 46. Schaakstuk; 47. Stek; 49. Niveau; 51. Europeaan; 52. Strafwerktuig; 54. Deel van het lichaam; 56. Belemmering; 57. Huid; 58. Europeaan; 60. Getal; 61. Titel; 62. Gebarenspel; 65. Klaar; 66. Windstreek; 67. Voorwerp; 69. Gedroogde vrucht; 70. Tuimeling; 71. Schaden.

VERTIKAAL: 1. Beneden; 2. Voegwoord; 3. Opstand; 4. Griekse god; 6. Plaag; 7. Knaagdier; 8. Voegwoord; 9. Spil; 10. Kruid; 12. Bakinrichting; 13. Belg; 15. Kapot; 17. Schattig; 18. Metaal; 19. Verdriet; 21. Rolprent; 24. Meisjesnaam; 26. Sociaal Economische Raad; 28. Nederlandse cabaretier; 29. Mak; 31. Wijzen; 33. Gang van een paard; 34. Vervoermiddel; 36. Noodsein; 37. Speelgoed; 38. Waterkering; 43. Zwaar; 45. Deel van het lichaam; 46. Vrucht; 47. Verharde huid; 48. Uitdrukking; 50. Kleur; 51. Dorpsplein; 52. Stad in België; 53. Hardop; 55. Egaal; 57. Stellig; 59. Metaalbewerker; 62. Schrijfgerei; 63. Familielid; 64. Een zekere; 66. Persoonlijk voornaamwoord; 68. Gewicht.

WINNAAR VORIGE WEEK

Uit het grote aantal inzendingen van dez Amigoe-kruiswoordpuzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

Carla Hermans
Macuarima 120
Aruba

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe. (tot drie uur)
Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóór donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensdagmiddag vijf uur en duidelijk in en enveloppe vermelden: KRUISWOORDPUZZEL

Curaçao: POB 577, Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110 en Bonaire: Kaya Governador Debrot 154 t.n.v. Hubert Linkels.

OPLOSSING VORIGE WEEK

HORIZONTAAL: 1. Klungel; 6. Weldaad; 11. Koe; 12. Are; 14. Eis; 15. Ui; 17. KRO; 19. Wet; 20. Es; 21. Iel; 22. Mos; 23. Bef; 24. Nep; 25. Sr.; 26. Tak; 28. Ene; 30. Nu; 31. Boa; 32. Rot; 33. Elp; 34. Re; 36. Eng; 38. Ets; 39. N.T.; 40. Va; 42. Asiel; 43. De; 44. Bel; 45. As; 46. Kat; 49. Ge; 51. An; 52. El; 53. Fee; 54. Non; 55. Ate; 57. Te; 59. Zat; 60. He; 61. Ruit; 62. En; 63. Hel; 64. Den; 65. Dek; 66. V.N.; 68. Tik; 70. N.M. 71. Ie; 72. O.L.; 73. Elp; 75. Som; 77. Glamour; 78. Patroon.

VERTIKAAL: 1. Kruiser; 2. Uk; 3. Nok; 4. Germaan; 5. La; 6. We; 7. Leefnet; 8. Dit; 9. As; 10. Dispuut; 13. Re; 16. Ier; 18. Ook; 19. Wee; 20. Een; 26. Toe; 27. Dominee; 29. Els; 35. Eventueel; 37. Gas; 38. Elk; 39. Neg; 41. Al; 44. Baardig; 45. Alt; 47. Analist; 48. Tot; 50. Evenmin; 56. Eik; 58. Een; 59. Zet; 60. Hen; 66. Vlo; 67. Ll.; 69. Kor; 72. Om; 73. Er; 74. P.p.; 76. MO.